

**KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN DAN KEBERKESANANNYA
DALAM KALANGAN PELAJAR PEREMPUAN :
KAJIAN DI MAAHAD TAHFIZ SAINS
TANAH MERAH, KELANTAN**

APIPAH BINTI RAMLI

**AKADEMI PENGAJIAN ISLAM
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR**

2018

**KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN DAN KEBERKESANANNYA
DALAM KALANGAN PELAJAR PEREMPUAN :
KAJIAN DI MAAHAD TAHFIZ SAINS
TANAH MERAH, KELANTAN**

APIPAH BINTI RAMLI

**AKADEMI PENGAJIAN ISLAM
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR**

2018

**KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN DAN KEBERKESANANNYA
DALAM KALANGAN PELAJAR PEREMPUAN :
KAJIAN DI MAAHAD TAHFIZ SAINS
TANAH MERAH, KELANTAN**

APIPAH BINTI RAMLI

**DISERTASI DISERAHKAN SEBAGAI MEMENUHI
SEBAHAGIAN KEPERLUAN BAGI
IJAZAH SARJANA USULUDDIN**

**AKADEMI PENGAJIAN ISLAM
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR**

2018

UNIVERSITI MALAYA
PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN

Nama : (No. K.P/Pasport:)

No. Pendaftaran/Matrik:

Nama Ijazah:

Tajuk Kertas Projek/Laporan Penyelidikan/Disertasi/Tesis (“Hasil Kerja Ini”):

Bidang Penyelidikan :

Saya dengan sesungguhnya dan sebenarnya mengaku bahawa:

- (1) Saya adalah satu-satunya pengarang/penulis Hasil Kerja Ini;
- (2) Hasil Kerja Ini adalah asli;
- (3) Apa-apa penggunaan mana-mana hasil kerja yang mengandungi hakcipta telah dilakukan secara urusan yang wajar dan bagi maksud yang dibenarkan dan apa-apa petikan, ekstrak, rujukan atau pengeluaran semula daripada atau kepada mana-mana hasil kerja yang mengandungi hakcipta telah dinyatakan dengan sejelasnya dan secukupnya dan satu pengiktirafan tajuk hasil kerja tersebut dan pengarang/penulisnya telah dilakukan di dalam Hasil Kerja Ini;
- (4) Saya tidak mempunyai apa-apa pengetahuan sebenar atau patut semunasabahnya tahu bahawa Hasil Kerja Ini melanggar sesuatu hakcipta hasil kerja yang lain;
- (5) Saya dengan ini menyerahkan kesemua dan tiap-tiap hak yang terkandung di dalam hakcipta Hasil Kerja Ini kepada Universiti Malaya (“UM”) yang seterusnya mula dari sekarang adalah tuan punya kepada hakcipta di dalam Hasil Kerja Ini dan apa-apa pengeluaran semula atau penggunaan dalam apa jua bentuk atau dengan apa jua cara sekalipun adalah dilarang tanpa terlebih dahulu mendapat kebenaran bertulis dari UM;
- (6) Saya sedar sepenuhnya sekiranya dalam masa penghasilan Hasil Kerja Ini saya telah melanggar suatu hakcipta hasil kerja yang lain sama ada dengan niat atau sebaliknya, saya boleh dikenakan tindakan undang-undang atau apa-apa tindakan lain sebagaimana yang diputuskan oleh UM.

Tandatangan Calon

Tarikh

Diperbuat dan sesungguhnya diakui di hadapan,

Tandatangan Saksi

Tarikh

Nama:

Jawatan :

**KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN DAN KEBERKESANANNYA DALAM
KALANGAN PELAJAR PEREMPUAN : KAJIAN DI MAAHAD TAHFIZ
SAINS TANAH MERAH, KELANTAN**

ABSTRAK

Salah satu bentuk pemeliharaan al-Quran sebagaimana yang diamalkan oleh para sahabat Rasulullah SAW bagi memastikan ia terus *mutawatir* dari satu generasi ke generasi yang lain ialah dengan cara menghafaz al-Quran. Proses menghafaz al-Quran ini memerlukan komitmen yang cukup tinggi dan pengorbanan yang besar terutamanya bagi pelajar perempuan. Pelbagai kaedah hafazan al-Quran telah digunakan untuk memastikan hafazan al-Quran adalah berkualiti dan sentiasa kukuh dalam ingatan. Justeru itu, pengkaji mengadakan satu kajian bertajuk “Kaedah Hafazan al-Quran Dan Keberkesanannya Dalam Kalangan Pelajar Perempuan: Kajian Di Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, Kelantan”. Kajian ini melibatkan enam puluh orang responden pelajar tingkatan dua, tiga, empat dan lima di Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah. Hasil kajian ini menunjukkan bahawa lapan puluh peratus responden bersetuju bahawa kaedah hafazan yang digunakan oleh sekolah mereka adalah berkesan. Manakala tiga kaedah hafazan yang paling diamalkan oleh responden mengikut turutan tertinggi adalah semakan bacaan, buku tulisan ayat dan tasmi’ al-Quran. Namun, hanya dua kaedah sahaja yang memiliki hubungan yang signifikan dengan keberkesanan hafazan al-Quran iaitu kaedah kelas khatam al-Quran dan kaedah murajaah. Instrumen yang digunakan adalah borang kaji selidik dan temubual. Hasil dapatan kajian pula telah dianalisa menggunakan perisian *Statistical Package For Sosial Sciense* (SPSS) versi 22.0. Kajian ini secara keseluruhannya berjaya mencapai objektif yang diinginkan oleh pengkaji bagi menilai keberkesanan kaedah hafazan al-Quran dalam kalangan pelajar perempuan di Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, Kelantan.

**THE METHOD OF AL-QURAN MEMORIZATION AND ITS
EFFECTIVENESS AMONG FEMALE STUDENTS : A STUDY IN
MAAHAD TAHFIZ SCIENCE TANAH MERAH, KELANTAN**

ABSTRACT

One of the forms of Quranic preservation as practised by the companions of Prophet Muhammad SAW to ensure that it will continue to be *mutawatir* from one generation to another is by memorizing the Quran. The process of memorizing Quran requires high commitment and great sacrifice especially for female students. Various Quranic memorization methods have been used to ensure that Quranic memorization are of good quality and always strong in memory. Hence, the researcher conducted a study titled "The Method of al-Quran Memorization and Its Effectiveness Among Female Students : A Study In Maahad Tahfiz Science Tanah Merah, Kelantan". This study was conducted on sixty respondents consisting of form two, three, four and form five students at Maahad Tahfiz Science Tanah Merah. The results of this study showed that eighty percent of respondents agreed that the methods of memorization employed by their school were effective. The three most used methods based on ranking are the revised reading, book of ayat and tasmi' al-Quran. However, only two methods have significant relationships of the Quranic interpretation effectiveness namely the khatam al-Quran method and the murajaah method. The instruments used were survey forms and interviews. The results of the study were analyzed using the *Statistical Package For Social Sciense* (SPSS) version 22.0. Overall, this study has achieved the objectives set out by the researcher to evaluate the methods of Quranic memorization and its effectiveness among female students of Maahad Tahfiz Science Tanah Merah, Kelantan.

PENGHARGAAN

Alhamdulillah setinggi-tinggi pujian dan kesyukuran hanya kepada Allah SWT dan selawat serta salam buat Kekasih Allah Nabi Muhammad SAW, utusan yang menjadi rahmat bagi seluruh alam ini. Dengan limpah kurnia Allah SWT, *'inayah* serta hidayahNya akhirnya disertasi ini mampu disiapkan.

Jutaan penghargaan buat Dr Ahmad Najib bin Abdullah, selaku penyelia yang sangat dihormati, yang banyak memberi tunjuk ajar dan bimbingan tanpa jemu kepada pengkaji sehingga tugas ini dapat disempurnakan. Tidak lupa diucapkan ribuan terima kasih dan penghargaan kepada pihak Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah atas kerjasama pihak pentadbiran sekolah, guru-guru dan para pelajar yang terlibat secara langsung dan tidak dalam kajian ini.

Ucapan terima kasih yang tidak terhingga dirakamkan kepada bonda dan ayahanda yang dikasihi Haji Ramli bin Md Nur dan Hajjah Salasiah Haji Ali yang sentiasa mendoakan kejayaan anakanda. Juga buat suami yang tercinta, Mohamad Kamal bin Mohamed yang sentiasa memberi semangat dan banyak membantu dalam melengkapkan disertasi ini. Tidak lupa juga kepada anakanda yang tersayang Muhammad Atiqurrahman yang sentiasa menemani dan membakar semangat umi. Semoga kalian sentiasa dalam rahmat, lindungan Allah SWT dan kita dapat berkumpul dalam syurga tertinggi di akhirat sana.

Apipah binti Ramli
Lot 1803 Taman Haji Ali,
16450 Ketereh, Kota Bharu, Kelantan
No Telefon : 012-7578415
Alamat email ; apipah@siswa.um.edu.my

SENARAI KANDUNGAN

PERAKUAN KEASLIAN PENULIS	i
ABSTRAK	ii
ABSTRACT	iii
PENGHARGAAN	iv
SENARAI KANDUNGAN	v
SENARAI SINGKATAN	x
SENARAI LAMPIRAN	xii

BAB 1 : PENDAHULUAN

1.1 LATARBELAKANG KAJIAN	1
1.2 PERMASALAHAN KAJIAN	3
1.3 PERSOALAN KAJIAN	4
1.4 OBJEKTIF KAJIAN	4
1.5 SKOP KAJIAN	5
1.6 KEPENTINGAN KAJIAN	5
1.7 DEFINISI TAJUK	6
1.8 TINJAUAN KAJIAN LEPAS	8
1.9 METODOLOGI KAJIAN	12
1.9.1 REKABENTUK KAJIAN	12
1.9.2 KAEADAH PENGUMPULAN DATA	14
1.9.3 KAEADAH ANALISIS DATA	15

BAB 2 : KELAS HAFAZAN AL-QURAN DI KELANTAN

2.1	PENGENALAN	17
2.2	SEJARAH KELAS HAFAZAN AL-QURAN DI MALAYSIA	21
2.3	SEJARAH KELAS HAFAZAN AL-QURAN DI KELANTAN	24
2.4	INSTITUSI YANG MENAWARKAN KELAS HAFAZAN AL-QURAN WANITA DI KELANTAN	30
2.4.1	YAYASAN ISLAM KELANTAN	30
2.4.2	INSTITUT PENGAJIAN TINGGI	30
2.4.3	PUSAT PENGAJIAN SWASTA / PERSENDIRIAN	35
2.5	KESIMPULAN	40

BAB 3 : MAAHAD TAHFIZ SAINS TANAH MERAH

3.1	PENGENALAN	41
3.2	SEJARAH PENUBUHAN MAAHAD TAHFIZ SAINS	41
3.3	LOKASI	44
3.4	LOGO	44
3.5	FALSAFAH PENDIDIKAN YAYASAN ISLAM KELANTAN	44
3.6	VISI MTSTM	44
3.7	MISI MTSTM	44
3.8	MOTO MTSTM	45
3.9	OBJEKTIF PENUBUHAN	45
3.10	MATLAMAT STRATEGIK	45
3.11	PIAGAM PELANGGAN	46
3.12	STRUKTUR ORGANISASI	47
3.13	SISTEM PENGAJIAN	48
3.13.1	SISTEM PENGAJARAN DAN PEMBELAJARAN	48

3.13.2 KURIKULUM PEMBELAJARAN	49
3.13.3 SISTEM PEPERIKSAAN	49
3.14 SYARAT KEMASUKAN	50
3.15 KAKITANGAN SEKOLAH	51
3.16 PENCAPAIAN HAFAZAN AL-QURAN	52
3.17 KESIMPULAN	58

BAB 4 : KAEDEAH HAFAZAN AL-QURAN DALAM KALANGAN

PELAJAR PEREMPUAN DI MAAHAD TAHFIZ SAINS

4.1 PENGENALAN	58
4.2 KAEDEAH PENGAJARAN DAN PEMBELAJARAN AL-QURAN	58
4.2.1 PEMBAHAGIAN WAKTU PEMBELAJARAN AL-QURAN	60
4.2.2 SUKATAN HAFAZAN AL-QURAN	60
4.3 KAEDEAH HAFAZAN AL-QURAN	61
4.3.1 KAEDEAH TALAQQI DAN MUSYAFAHAH	62
4.3.2 KAEDEAH BUKU TULISAN AYAT	63
4.3.3 KAEDEAH HAFAZAN AL-QURAN	63
4.3.4 KAEDEAH SEMAKAN HAFAZAN	65
4.3.5 KAEDEAH TASMI'	65
4.3.6 KAEDEAH <i>MURAJAAH</i>	66
4.3.7 KAEDEAH TEBUK	67
4.3.8 KELAS KHAS PELAJAR KHATAM	67
4.4 PROGRAM KECEMERLANGAN HAFAZAN	67
4.5 PENILAIAN DAN PEPERIKSAAN	70
4.6 KESIMPULAN	72

BAB 5 : LAPORAN ANALISIS DATA

5.1	PENGENALAN	72
5.2	UJIAN KEBOLEHPERCAYAAN	72
5.2.1	STATISTIK UJIAN KEBOLEHPERCAYAAN	73
5.3	LATAR BELAKANG RESPONDEN	74
5.4	KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN BAGI PELAJAR PEREMPUAN	78
5.4.1	KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN BAGI PELAJAR PEREMPUAN SECARA UMUM	78
5.4.2	KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN BAGI PELAJAR PEREMPUAN SECARA TERPERINCI	80
5.4.3	RUMUSAN KAEDAH	88
5.5	KEBERKESANAN KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN BAGI PELAJAR PEREMPUAN	89
5.5.1	ANALISIS TABURAN KEKERAPAN	89
5.5.2	ANALISIS REGRESI LOGISTIK BINOMIAL	90
5.5.3	RUMUSAN ANALISIS	93
5.6	KESIMPULAN	94

BAB 6 : KESIMPULAN DAN SARANAN

6.1	PENGENALAN	97
6.2	RUMUSAN KESELURUHAN	97
6.3	SARANAN	
6.3.1	SARANAN KEPADA PENGHAFAZ AL-QURAN	98
6.3.2	SARANAN KEPADA GURU / TENAGA PENGAJAR AL-QURAN	
		99

6.3.3	SARANAN KEPADA YAYASAN ISLAM KELANTAN	100
6.3.4	SARANAN KEPADA MASYARAKAT / UMAT ISLAM	103
6.4	KESIMPULAN	104

RUJUKAN
LAMPIRAN

SENARAI SINGKATAN

AJK	Ahli JawatanKuasa
bil.	Bilangan
Cet.	Cetakan
DYMM	Duli Yang Maha Mulia
Ed.	Edisi
Ibid	Ditempat yang sama
Jil.	Jilid
KSSM	Kurikulum Standard Sekolah Menengah
KPM	Kementerian Pendidikan Malaysia
M	Masihi
MTS	Maahad Tahfiz Sains
Ptrj.	Penterjemah
RA	<i>Radiallahuanha</i>
SAW	<i>Sallalahu Alaihi Wasallam</i>
UPSR	Ujian Penilaian Sekolah Rendah
PT3	Pentaksiran Tingkatan Tiga
SMU	Sijil Menengah Ugama
SPM	Sijil Pelajaran Malaysia
SPSS	<i>Statistical Package For Sosial Science</i>
SWT	<i>Subhanahu Wa Ta'ala</i>
t.pt	tiada penerbit
t.th	tiada tarikh
Terj.	Terjemahan
IPTA	Institut Pengajian Tinggi Awam

IPTS	Institut Pengajian Tinggi Swasta
YAB	Yang Amat Berhormat
YIK	Yayasan Islam Kelantan
UM	Universiti Malaya
UKM	Universiti Kebangsaan Malaysia
UIAM	Universiti Islam Antarabangsa Malaysia
USIM	Universiti Sains Islam Malaysia
UUM	Universiti Utara Malaysia
UPSI	Universiti Pendidikan Sultan Idris
OUM	Open University Malaysia
KUIS	Kolej Universiti Islam Selangor
KIAS	Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra
Unisza	Universiti Islam Sultan Zainal Abidin
PERMATA	Persatuan Madrasah Tahfiz seluruh Malaysia
MAIK	Majlis Agama Islam Kelantan
JASA	Jabatan Sekolah Agama
YPTIK	Yayasan Pengajian Tinggi Islam Kelantan
SMKA	Sekolah Menengah Kebangsaan Agama
MARA	Majlis Amanah Rakyat
MTAQ	Maahad Tahfiz al-Quran wal Qiraat
KTSNA	Kolej Tahfiz Sains Nurul Aman
MTAZ	Maahad Tahfiz al-Azhari
ILPK	Institut Latihan Pendidikan Kelantan
STM	Sijil Tahfiz Malaysia

SENARAI LAMPIRAN

Lampiran A	Borang Soal Selidik
Lampiran B	Carta Aliran Proses Pengajaran dan Pembelajaran Kelas Hafazan al-Quran
Lampiran C	Model Kaedah Hafazan al-Quran
Lampiran D	Pelan Lokasi MTS Tanah Merah
Lampiran E	Surat Sokongan Kesahan dan Kebolehpercayaan Soalan Kaji Selidik
Lampiran F	Sukatan Pelajaran Hafazan al-Quran
Lampiran G	Pekeliling Lembaga Peperiksaan
Lampiran H	Surat Kebenaran Kaji Selidik
Lampiran I	Surat Perakuan Pengajian
Lampiran J	Borang Pengesahan Tamat Hafazan Juzu'
Lampiran K	Buku Murajaah Kelas Khatam

BAB 1 : PENDAHULUAN

Menurut Malaikat Jibril menyampaikan wahyu kepada Nabi Muhammad SAW secara hafazan sebagaimana yang diperintahkan oleh Allah SWT di Gua Hira'. Maka bermulalah daripada saat itu pembelajaran al-Quran secara hafazan iaitu dari mulut ke mulut. Proses penurunan al-Quran secara berperingkat pula telah membantu dan memudahkan proses Rasulullah SAW untuk menghafaz seterusnya menyampaiannya kepada para sahabat. Kemudiannya mereka akan menghafaz ayat al-Quran tersebut dan cuba makna isi kandungannya. Kebiasaan tidak terburu-buru dalam menghafaz ini telah disarankan oleh Allah SWT dalam surah al-Qiyamah ayat 16 dan kaedah ini dikekalkan sehingga ia menjadi salah satu kaedah dan *manhaj* dalam menghafaz al-Quran secara berkesan (Abu Najihat al-Hafiz, 2002).

1.1 LATARBELAKANG KAJIAN

Meningkatan masalah gejala sosial di kalangan masyarakat membuatkan ibubapa semakin sedar akan keperluan dan kelebihan untuk mendidik anak-anak menghafaz al-Quran sejak kecil. Ini mendorong ibubapa untuk memilih sekolah agama yang menyediakan pengajian tahniz al-Quran selain mata pelajaran agama dan akademik yang lain. Bahkan kini semakin banyak pusat pengajian dan institusi yang didirikan bagi memenuhi permintaan tinggi terhadap pengajian tahniz al-Quran. Pendidikan hari ini yang terlalu memberi penumpuan yang berlebihan kepada prestasi akademik sehingga mengabaikan dimensi kemanusiaan yang lain seperti akhlak dan penerapan nilai murni telah memburukkan lagi keadaan. Maka kini sekolah-sekolah agama menjadi pilihan utama ibubapa untuk anak mereka walaupun terpaksa mengeluarkan belanja yang tinggi dengan harapan untuk melindungi anak-anak mereka daripada budaya yang tidak sihat. Perkara ini perlu dipandang serius

oleh pihak kerajaan dan kementerian berkenaan untuk mendirikan lebih banyak sekolah agama bagi memenuhi keperluan masyarakat yang mahukan pendidikan yang bersepadu dan seimbang untuk anak mereka (Ab Halim Tamuri, Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff , 2010).

Selain sekolah agama kerajaan, terdapat banyak juga sekolah persendirian termasuklah maahad tahniz dibuka bagi memenuhi keperluan semasa ibubapa (Kamarul Azmi, Ab. Halim Tamuri, 2010). Pada mulanya orang ramai hanya menghantar anak lelaki sahaja ke sekolah agama atau tahniz al-Quran. Mereka menganggap lelaki perlu menghafaz al-Quran kerana mereka akan menjadi imam dan ketua keluarga. Kebanyakan Maahad Tahniz pula hanya menghadkan pengambilan kepada pelajar lelaki sahaja. Namun senario hari ini telah berubah. Tanggapan bahawa hanya anak lelaki yang boleh dan perlu menghafaz al-Quran sudah tidak relevan lagi dan penghafal al-Quran di kalangan pelajar perempuan sudah mula bertambah. Bahkan maahad-mahad tahniz khusus untuk perempuan atau wanita telah mula dibina dan semakin berkembang di seluruh negara.

Menurut Mohd Fazri Ahmad Murad (1999), gelaran *hafiz* atau *hafizah, muqri'* atau *muqri'ah* al-Quran adalah sangat tinggi kedudukan dan darjatnya di sisi Allah SWT bahkan turut dipandang mulia oleh masyarakat. Mereka perlu bertanggungjawab terhadap penjagaan al-Quran secara hafazan selepas para sahabat Nabi Muhammad SAW dan ulama' terdahulu. Setelah seseorang itu berjaya menghafaz keseluruhan al-Quran, maka dia hendaklah bersungguh-sungguh cuba untuk mengekalkan hafazan tersebut tidak loput hilang daripada ingatan.

1.2 PERMASALAHAN KAJIAN

Permintaan terhadap sekolah atau maahad tahfiz daripada pelajar lelaki mahupun perempuan semakin meningkat dari saban tahun. Menyedari keperluan ini, pihak Kementerian Pelajaran Malaysia juga telah mengambil inisiatif dengan menubuhkan sekolah Tahfiz Model Ulul Albab (TMUA) dan kelas tahfiz bagi sekolah yang terpilih hampir di setiap negeri. Namun sekolah yang khusus untuk pelajar perempuan bagi aliran tahfiz hanya terdapat satu sahaja kini di Kelantan bahkan di Malaysia. Ia dikelolakan oleh Yayasan Islam Kelantan (YIK) iaitu Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah. Pada tahun 2017, genap sepuluh tahun ia telah beroperasi dan beribu pelajar tahfiz yang telah berjaya dihasilkan. Mereka telah memenuhi pelbagai jurusan di kebanyakan universiti terkemuka dalam dan luar negara. Bahkan sebahagian mereka telah mula memasuki alam pekerjaan dan memberikan sumbangan terhadap pembangunan negara.

Walaubagaimanapun, belum ada kajian khusus tentang perkembangan sejarah hafazan bagi wanita serta tentang kaedah hafazan dan keberkesanannya terhadap pelajar perempuan. Mengapakah bilangan sekolah atau maahad tahfiz khusus untuk pelajar perempuan tidak bertambah walaupun setelah sepuluh tahun ia ditubuhkan? Adakah mereka dapat mengikuti kaedah yang disediakan oleh pihak sekolah dalam hafazan al-Quran sebagaimana pelajar lelaki? Adakah keberkesanan kaedah hafazan tersebut telah dibuktikan? Pengkaji merasakan kajian ini sangat perlu kerana keperluan pelajar perempuan untuk menghafaz al-Quran juga sangat penting sebagai jatidiri kerana mereka akan turut serta menyumbang dalam pembinaan keluarga, masyarakat dan negara pada masa hadapan.

1.3 PERSOALAN KAJIAN

Kajian khusus mengenai pelajar perempuan dalam dunia hafazan al-Quran masih belum dilakukan secara terperinci dan menyeluruh. Maka pengkaji membuat kajian ini bagi membincangkan tentang kaedah hafazan dan keberkesanannya dalam kalangan pelajar perempuan ketika menghafaz al-Quran. Antara persoalan kajian yang ingin dikaji ialah :

- i. Apakah perkembangan kelas hafazan al-Quran dalam kalangan wanita di Malaysia amnya dan Kelantan secara khususnya?
- ii. Apakah sejarah penubuhan Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah dan kaedah hafazan yang digunakan?
- iii. Sejauh manakah responden bersetuju bahawa kaedah hafazan al-Quran telah dilaksanakan dalam kalangan pelajar perempuan di Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah?

1.4 OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian ini akan memberikan lebih penekanan kepada perkara berikut berdasarkan persoalan kajian yang telah disenaraikan di atas iaitu:

- a. Menjelaskan sejarah kelas hafazan al-Quran kalangan wanita di Malaysia secara amnya dan Kelantan khususnya
- b. Memperkenalkan Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah dan kaedah hafazan al-Quran yang digunakan
- c. Menganalisis sejauh mana responden bersetuju kaedah hafazan al-Quran telah dilaksanakan dalam kalangan pelajar perempuan di sekolah tersebut.

1.5 SKOP KAJIAN

Kajian ini tertumpu kepada Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, Kelantan. Kajian ini dijalankan pada bulan Januari hingga Mac 2017. Ia melibatkan seramai enam puluh orang responden iaitu mewakili sepuluh peratus daripada keseluruhan populasi iaitu enam ratus orang pelajar perempuan yang sedang mengikuti pembelajaran di sekolah tersebut. Kajian ini akan memberi tumpuan kepada kaedah hafazan yang diamalkan dan keberkesanannya dalam proses menghafaz al-Quran. Selain itu, kajian ini juga turut melibatkan temubual bersama tenaga pengajar dan mereka yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam proses pembelajaran dan pengajaran di maahad-maahad tahfiz yang berkaitan.

1.6 KEPENTINGAN KAJIAN

Hasil dapatan daripada kajian ini diharapkan dapat memberikan sumbangan kepada pihak-pihak berikut:

- a. Penghafaz al-Quran; khususnya pelajar perempuan dapat mengetahui dan menggunakan kaedah hafazan yang sesuai untuk menghafaz al-Quran.
- b. Pihak pentadbiran sekolah khususnya guru al-Quran dapat mengetahui dengan lebih jelas sejauhmana keberkesanan kaedah yang telah mereka pakai selama hampir 10 tahun bagi pelajar perempuan dalam menghafaz al-Quran. Selain itu, mereka dapat mempertingkatkan sistem kaedah pengajaran di sekolah agar bersesuaian dengan keperluan dan kemampuan pelajar.
- c. Sebagai rujukan tambahan kepada individu yang ingin membuat kajian dalam tajuk dan bidang yang berkaitan.

1.7 DEFINISI TAJUK

Terdapat beberapa istilah yang kerap digunakan oleh pengkaji dalam kajian seumpama ini. Pengkaji cuba mencari sebanyak mungkin definisi setiap istilah menurut penggunaan agar mendapat kefahaman dengan lebih jelas dan tepat.

a. Hafazan al-Quran

Menurut Kamus Dewan (1997), pengertian perkataan “hafaz” bermaksud benar-benar masuk dalam ingatan, mampu menyebut kembali apa yang dihafal (contohnya ayat al-Quran dan sebagainya) berdasarkan ingatan semata-mata, tanpa melihat kepada buku, kitab dan lain-lain. Hafazan adalah satu proses yang diaplikasi untuk menyimpan sesuatu maklumat atau pengetahuan. Menghafaz al-Quran bukan hanya bermaksud sekadar mengingati ayat-ayatnya sahaja bahkan mempunyai maksud yang lebih mendalam. Manakala berdasarkan Kamus *Mu'jam al-'Arabi al-Asasi*, perkataan *hafaz* berasal daripada perkataan (حفظ) yang bermaksud menjaga dan memelihara sesuatu dengan usaha agar tidak hilang (Ahmad al-'Ayyid, Dawud Abduh, 1989).

Hifz daripada sudut bahasa bermaksud memelihara dan menjaga. Al-Quran merupakan kitab suci bagi agama Islam. Kandungannya lengkap merangkumi segala hukum perundangan, pengajaran, cerita, sejarah terdahulu, nasihat dan ilmu pengetahuan yang dapat memimpin manusia ke arah kebenaran, kemuliaan dan ketinggian martabat di dunia dan akhirat. Isi kandungan al-Quran sesuai untuk semua bangsa, masa dan tempat. Ayat-ayatnya telah membatalkan hukum dan syariat bagi kitab yang terdahulu (Dasuki Ahmad, 1988). Oleh itu, hafazan al-Quran ialah memelihara al-Quran daripada hilang, iaitu dengan kaedah menyimpannya dalam kotak fikiran dan sentiasa ulang membacanya agar tidak lupa

dan kekal dalam ingatan. Dari sudut kajian ini pula, hafazan bermaksud pelajar mengulang-ulang bacaan ayat-ayat al-Quran sehingga mereka mampu mengingatinya dengan baik dan mampu memperdengarkan kepada guru dalam sesi *tasmi'* semasa kelas al-Quran dijalankan.

b. Kaedah

Kaedah ialah satu langkah yang bersistematik untuk mencapai matlamat pengajaran yang tertentu dalam tempoh masa pendek. Berdasarkan Kamus Dewan, perkataan kaedah bermaksud sistem, cara atau peraturan melakukan sesuatu. Ia juga bermaksud cara mengajar (berdasarkan prinsip-prinsip tertentu) ataupun cara, kaedah atau peraturan melakukan sesuatu; prinsip atau hukum peraturan. Kaedah yang sesuai amat penting dalam menghafaz al-Quran bagi memastikan ingatan hafazan al-Quran dapat terjaga dengan baik (Kamus Dewan, 1997). Kaedah dari sudut kajian ini pula bermaksud peraturan yang telah ditetapkan pihak sekolah yang perlu dilakukan oleh setiap pelajar dalam proses mereka menghafaz al-Quran bermula daripada *talaqqi* bacaan al-Quran, menulis ayat-ayat al-Quran di dalam buku tulisan ayat, menghafaz, membuat semakan bacaan dengan rakan, *tasmi'* bersama guru, *murajaah* hafazan baru dan seterusnya *murajaah* hafazan lama.

c. Keberkesanan

Keberkesanan bermaksud iaitu perubahan, hasil sesuatu tindakan, dan seumpamanya. Ia merupakan sesuatu tindakan yang dapat dikesan daripada hasil yang dicapai selepasnya. Perkataan ‘keberkesanan’ berasal daripada perkataan ‘berkesan’ yang bermakna berbekas atau meninggalkan kesan mengikut definisi Kamus Dewan (1997) keluaran Dewan Bahasa dan Pustaka. Ia bersinonim dengan perkataan akibat iaitu hasil, padah, ekoran, kebaikan, keburukan dan efek. Manakala keberkesanan dalam sudut kajian ini ialah pelajar mampu membaca semula ayat-ayat

al-Quran yang telah dihafaznya dengan mengikut sebutan serta tajwid yang betul apabila diminta oleh gurunya atau sesiapa sahaja tanpa melihat al-Quran serta mampu menulis ayat-ayat al-Quran mengikut *rasm Uthmani* dengan baik.

1.8 TINJAUAN KAJIAN LEPAS

Tinjauan kajian lepas adalah kajian yang diteliti dan dirujuk berdasarkan beberapa kajian yang dilakukan oleh para penyelidik lain tetapi mempunyai pola tajuk yang hampir sama dan bersesuaian dengan tajuk kajian pengkaji. Antara kajian yang berkaitan dengan tajuk ini yang telah ditemui oleh pengkaji ialah;

Pertama, ***Penghafalan al-Quran Di Kalangan Wanita ; Satu Kajian di Maahad Tahfiz Pusat Islam***. Kajian ini telah dilakukan oleh Fauziah Mohd Noor (1993) daripada Fakulti Usuluddin, Akademi Pengajian Islam bagi Latihan Ilmiah Ijazah Sarjana Muda beliau. Fauziah telah memecahkan kajian beliau kepada lima bab utama. Kajian dimulakan dengan pengenalan, sejarah penubuhan institusi yang dikaji dan latar belakang tajuk kajian. Manakala dalam bab dua pula diuraikan tentang al-Quran dari segi definisi, sejarah penurunan, kelebihan, sejarah pengajaran dan kepentingan penghafalan al-Quran. Seterusnya dalam bab ketiga pula, Fauziah telah mengupas tentang tumpuan utama hafazan al-Quran dalam golongan wanita di Maahad Tahfiz Pusat Islam. Dalam bab ini diterangkan latar belakang penubuhan kelas hafazan bahagian wanita yang merupakan antara kelas terawal di Malaysia bagi golongan wanita. Namun kajian ini hanya bertumpu kepada Maahad Tahfiz Pusat Islam sahaja.

Manakala Noraini binti Mohd Zain (2002) daripada Jabatan al-Quran dan al-Hadith Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya telah menulis kajian disertasi sarjana yang berjudul ***Pengajaran al-Quran Di Kelantan ; Tumpuan***

Kepada Sekolah-Sekolah Di Yayasan Islam Kelantan. Noraini telah membahagikan kajiannya kepada lima bab utama. Kajian ini mengupas tentang sejarah institut pengajian al-Quran di Kelantan sama ada bawah kelolaan kerajaan negeri seperti Majlis Agama Islam Kelantan (MAIK) dan YIK serta pihak swasta mahu pun persendirian. Dalam bab empat, beliau telah mengemukakan hasil dapatan kajian dan perbincangan: iaitu persepsi pelajar dan guru terhadap masalah dalam pengajaran, pengajian dan sistem pendidikan yang dihadapi oleh penghafaz al-Quran. Namun kajian dilakukan adalah secara umum bagi lelaki dan perempuan dan tidak secara terperinci.

Disertasi sarjana yang berjudul ***Sumbangan Ma'had Tahfiz Swasta Negeri Selangor Terhadap Pengajian al-Quran ; Kajian Di Ma'had Hafiz Klang*** pula telah dikaji oleh Hamdan Abdullah (2008). Beliau juga adalah daripada jabatan dan universiti yang sama iaitu Jabatan al-Quran dan al-Hadith. Lima bab yang dihasilkannya turut mengupas tentang sistem pendidikan, program pengajian, metodologi hafazan dan masalah yang dihadapi oleh guru mahupun pelajar. Namun kupasan kajian juga hanya terhad kepada masalah semasa pengajaran dan pembelajaran al-Quran.

Mohd Fazri Ahmad Murad (1999) daripada Universiti Malaya pula telah menulis tesis bertajuk ***Metode-metode Penghafalan al-Quran ; Kajian di Maahad Tahfiz, Pusat Islam*** ketika Ijazah Sarjana Muda Pengajian Usuluddin beliau. Lima bab yang ditulis beliau adalah berkaitan pengenalan, sejarah penubuhan dan pengajian Maahad Tahfiz Pusat Islam, metode penghafalan al-Quran, hasil kajian dan kesimpulan. Namun beliau hanya menyentuh metode umum iaitu kaedah hafazan al-Quran yang digunakan oleh Pusat Islam tersebut sahaja.

Tesis Doktor Falsafah daripada Fakulti Usuluddin yang telah ditulis oleh Abdul Rahman al-Qari bin Abdullah (2011) yang bertajuk *Pengajian Tahfiz al-Quran dan Qiraat di Kelantan : Tumpuan Terhadap Sumbangan Dato’Haji Muhammad Nor bin Ibrahim* pula merupakan antara rujukan utama pengkaji berkaitan sejarah penubuhan maahad-maahad tahfiz di Kelantan. Namun tumpuan utama tesis ini adalah berkaitan sumbangan individu iaitu Dato’ Haji Muhammad Nor bin Ibrahim dalam pengajian tahfiz dan qiraat.

Selain itu, Shahrulkarnain bin Mohamad Nazir (2013) juga daripada Universiti Malaya, Jabatan al-Quran dan al-Hadith dalam kajian disertasi Sarjana Usuluddinnya yang bertajuk *Program Persijilan Tahfiz al-Qurán Darul Quran JAKIM – Universiti Islam Antarabangsa Malaysia : Analisis Terhadap Pencapaian Hafazan dan Permasalahannya* membincangkan tentang permasalahan yang dihadapi penghafaz al-Quran. Namun ia hanya kajian secara umum yang melibatkan lelaki dan wanita.

Kajian ilmiah yang ditulis oleh Marisan binti Shamsuddin (2013) daripada Fakulti Pengajian Islam Universiti Kebangsaan Malaysia pula bertajuk *Keberkesanan Amalan Solat Berjamaah Di Kalangan Pelajar Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, Kelantan.* Marisan membahagikan kajiannya kepada empat bab utama iaitu pertama ; pendahuluan, kedua ; definisi konsep, ketiga ; analisa dapatan kajian dan keempat ; perbincangan dan rumusan. Dalam bab dua , diterangkan tentang konsep solat berjemaah dan latar belakang Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah. Namun beliau hanya menerangkan tentang latar belakang serta penubuhan MTS secara ringkas iaitu visi, misi, falsafah, kurikulum, syarat kemasukan dan sistem pembelajaran yang digunakan tanpa menyentuh tentang kaedah hafazan yang digunakan di sekolah tersebut.

Manakala Rosliza binti Noor (2013) daripada Universiti Kebangsaan Malaysia, dalam latihan ilmiah Pengajian al-Quran dan al-Sunnah beliau yang berjudul ***Sistem Pembelajaran Dan Kaedah Hafazan al-Quran : Satu Kajian Di Maahad Tahfiz Sains, Bendang Baru Tanah Merah, Kelantan*** telah mengkaji berkaitan sistem dan kaedah hafazan di sekolah yang sama dipilih oleh pengkaji. Kajian ilmiah ini juga adalah yang paling hampir dengan tajuk kajian pengkaji. Namun beliau hanya membincangkan dari sudut kaedah sahaja tanpa menyentuh tentang pengamalan dan keberkesanan kaedah tersebut dalam kalangan pelajar.

Tinjauan buku atau jurnal yang berkaitan tajuk kajian ini yang telah ditemui oleh penulis pula ialah buku ***Wanita Dalam Dakwah Dan Pendidikan*** yang disusun oleh Kamarul Azsmi Jasmi et all (2008) terbitan Universiti Teknologi Malaysia, Skudai. Buku ini adalah himpunan tujuh kertas kerja yang berkaitan dunia pendidikan dan dakwah yang telah dikupas dalam Seminar Wanita Islam 2005 (SEWANI 2005). Kertas kerja ketiga yang telah dihasilkan oleh Abdul Hafiz Abdullah, Hasimah Muda dan Siti Norlina Mohamad bertajuk ***Permasalahan Tahfiz Al-Quran di Kalangan Wanita***. Kertas kerja ini membincangkan permasalahan dalaman dan luaran yang dihadapi penghafaz al-Quran wanita serta beberapa cadangan penyelesaian masalah.

Selain itu, Shamsul Bahari Dahlan telah menulis artikel yang bertajuk ***Perbahasan Beberapa Hukum Syarak Yang Berkaitan Dengan Kehidupan Penghafaz Al-Quran*** telah diterbitkan dalam Jurnal Darul Quran, Bilangan 12 (2008). Artikel ini membincangkan berkaitan beberapa hukum bagi penghafaz al-Quran khususnya ketika membaca al-Quran, membawa, menyentuh, dan menulis ayat-ayat suci al-Quran.

1.9 METODOLOGI KAJIAN

Metodologi kajian merupakan aspek terpenting dalam penghasilan sesebuah kajian akademik. Kejayaan dan kesahan sesebuah kajian bergantung kepada kaedah metodologi yang dilaksanakan. Metodologi yang tepat dan berkesan juga dapat membantu dalam menyiapkan kajian mengikut tempoh yang ditetapkan dan selari dengan objektif yang diinginkan. Bahagian ini akan menjelaskan secara ringkas metodologi yang diguna pakai oleh pengkaji dalam kajian ini.

1.9.1 REKABENTUK KAJIAN

Dalam kajian ini, pengkaji membuat rekabentuk gabungan antara kajian kuantitatif dan kajian kualitatif bagi mendapatkan satu kajian yang baik dan efektif. Kajian yang terbaik menurut Neuman adalah kajian yang mengabungkan ciri-ciri yang terdapat dalam bentuk kajian kualitatif dan kuantitatif kerana kelemahan dan kekuatan yang terdapat dalam kedua-dua bentuk kajian tersebut akan saling melengkapkan satu sama lain (Neuman W. Lawrence, 2000).

Kajian ini adalah satu kajian deskriptif yang menggunakan rekabentuk tinjauan. Data hasil kajian akan dikumpulkan daripada responden melalui borang soal selidik. Pengkaji memilih pendekatan ini kerana kaedah ini dapat mengumpul dan mendapat data terpiawai dengan lebih tepat dan mudah. Burns berpendapat bahawa kaedah tinjauan ini bersifat logik, khusus dan saintifik. Ukuran kuantitatif dan kualitatif mudah diperolehi menggunakan kaedah ini. Selain itu, para pelajar pula lebih mudah memahami tentang persoalan yang perlu difikir dan dinilai

berbanding dengan kaedah penilaian yang lain (Azmil Hashim, Abdul Halim Tamuri, tt).

Manakala jumlah sasaran utama kajian ini terdiri daripada enam puluh orang responden iaitu sepuluh peratus daripada populasi pelajar Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, Kelantan iaitu seramai enam ratus orang. Disamping itu, kajian ini turut melibatkan beberapa orang tenaga pengajar di maahad tahfiz ini dan mereka yang berpengalaman dalam bidang hafazan al-Quran khususnya di Kelantan.

Kajian ini menggunakan kaedah tinjauan menggunakan edaran borang soal selidik. Pengumpulan data soal selidik di Maahad Tahfiz Sains dijalankan dalam tempoh dua minggu. Soalan-soalan yang dikemukakan dapat dijawab oleh para pelajar dengan memuaskan dan baik. Borang soal selidik telah diedarkan kepada semua responden melalui guru kelas untuk memudahkan pengkaji mengurus, mengedar dan mengumpulkan semula borang soal selidik. Selain daripada itu, para pelajar juga diberi penerangan berkaitan matlamat dan tujuan kajian ini. Mereka diberikan masa selama tiga hari untuk melengkapkan borang soal selidik tersebut dan mengembalikannya semula kepada guru kelas. Temubual dengan beberapa orang guru daripada Maahad Tahfiz Sains dan mereka yang berpengalaman dalam bidang hafazan al-Quran juga diadakan bagi mendapatkan maklumat yang lebih jelas, tepat dan berautoriti.

1.9.2 KADEAH PENGUMPULAN DATA

Pengkaji mendapat dan mengumpulkan data serta maklumat utama dan tambahan daripada pelbagai jenis bahan bacaan bercetak seperti tesis, disertasi, latihan ilmiah, kertas kerja, jurnal, majalah dan buku. Bahan daripada laman sesawang yang berautoriti juga dirujuk dan turut diambil bagi mengukuhkan lagi data dan maklumat kajian. Pengkaji memperolehi bahan-bahan bercetak tersebut daripada beberapa buah perpustakaan. Perpustakaan utama yang menjadi tempat rujukan pengkaji adalah Perpustakaan Utama dan Perpustakaan Akademi Pengajian Islam di Universiti Malaya, Kuala Lumpur. Manakala perpustakaan luar seperti Perpustakaan Akademi Pengajian Islam Nilam Puri, Perpustakaan Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS), Perpustakaan Universiti Islam Antarabangsa (UIAM), Perpustakaan Awam Negeri Kelantan dan Perpustakaan al-Zahra' Kota Bharu, Kelantan turut menjadi tempat pengkaji untuk mendapatkan bahan maklumat.

Pengkaji terlebih dahulu mendapatkan surat akuan, sokongan dan kebenaran daripada pihak berkenaan seperti penyelia pengkaji di Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya Nilam Puri dan pengetua sekolah Maahad Tahfiz Sains sebelum memulakan kajian ini. Selain itu, pengkaji turut mendapatkan bantuan tunjuk ajar daripada pensyarah kanan bahagian Kaedah Penyelidikan di Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS) iaitu Prof Madya Dr Idris Awang dan mendapatkan kesahanserta kebolehpercayaan set soalan kajiselidik. Ini bertujuan agar segala prosedur kajian telah dipatuhi dan kajian ini dapat dijalankan dengan baik serta tidak menyusahkan mana-mana pihak yang berkaitan. Surat kebenaran adalah penting untuk mendapatkan keyakinan responden tentang kepentingan kajian yang dijalankan. Kejujuran dan ketelusan responden iaitu para pelajar ketika

menjawab soalan soalselidik adalah amat penting bagi memastikan maklumat yang diperolehi adalah tepat dan benar.

Secara ringkasnya, cara pengumpulan maklumat dan data yang digunakan oleh pengkaji dalam kajian ini ialah :

- i. Kaedah kajian perpustakaan
- ii. Kaedah dokumentasi
- iii. Kaedah temubual
- iv. Kaedah borang soal selidik

1.9.3 KAEDAH ANALISIS DATA

Pelbagai kaedah analisis data yang diaplikasi oleh pengkaji dalam menganalisis data agar kajian yang dihasilkan berkualiti dan mempunyai kesahan serta kebolehpercayaan. Antara pendekatan kaedah yang digunakan ialah kaedah induktif, kaedah deduktif, dan kaedah komperatif.

- i. Kaedah induktif

Merupakan satu bentuk pengolahan maklumat data melalui proses penelitian dan mengambil kesimpulan dari perihal yang bersifat khusus kepada satu kenyataan yang bersifat umum. Kadangkala dibincangkan sesuatu secara khusus tetapi kemudian ia menjadi umum setelah dibincangkan dalam tajuk yang lain. Kaedah ini digunakan dalam menghuraikan hasil laporan analisis data kajian dalam bab lima.

- ii. Kaedah deduktif

Satu kaedah menganalisis data dengan berfikir untuk mendapatkan pembuktian daripada perkara yang bersifat khusus kepada pembuktian yang

lebih umum. Ia digunakan bagi menghuraikan konsep yang berkaitan dengan persoalan kajian dan kesimpulan daripada data-data yang diperoleh. Kaedah ini digunakan oleh pengkaji dalam menghuraikan hasil laporan analisis data kajian dalam bab lima.

iii. Kaedah komperatif

Pendekatan ini adalah cara untuk menganalisis data dan membuat keputusan serta rumusan secara perbandingan terhadap pendapat, komen, fakta dan data yang telah diperolehi. Pengkaji membuat perbandingan kepada kesemua data yang diperolehi untuk mendapatkan rumusan dan kesimpulan. Kaedah ini digunakan dalam bab terakhir iaitu bab enam oleh pengkaji dalam membuat kesimpulan dan saranan.

Selain itu, data yang dikumpul dalam kajian ini melalui kaedah soalselidik juga akan diproses dan dianalisis dengan menggunakan perisian IBM *Statistical Packages For Social Science* (SPSS) edisi 22.0 untuk *Microsoft Windows release 6.1*. Proses analisis data ini melibatkan empat jenis kaedah utama iaitu analisis taburan kekerapan, ujian kebolehpercayaan (*Cronch's Alpha*), analisis deskriptif dan analisis Regresi Logistik Binomial (*Binomial Logistic Regression*).

BAB 2 - KELAS HAFAZAN AL-QURAN DI KELANTAN

2.1 PENGENALAN

Al-Quran mula dihafaz sejak diturunkan ayat al-Quran wahyu yang pertama kepada Rasulullah SAW. Allah SWT telah mewahyukan malaikat Jibrail AS agar mengajar al-Quran kepada baginda Nabi Muhammad SAW. Ayat al-Quran pertama yang diturunkan adalah ‘*iqra’* (surah *al-Alaq*) yang diulang sebanyak tiga kali oleh Jibrail AS. Jibril AS kemudiannya meminta agar dibaca kembali oleh baginda secara hafazan. Baginda Rasulullah SAW akan membaca kembali al-Quran yang diterimanya hampir setiap hari pada malam harinya atau sebelumnya. Baginda SAW akan menghuraikan maksudnya pula kepada para sahabat. Selain itu, baginda juga akan menasihatkan para sahabatnya menghafaz ayat-ayat yang telah diajarkan dan mengamalkan perintah yang terkandung di dalamnya di dalam kehidupan mereka.

Para sahabat akan mengulang-ulang bacaan al-Quran secara istiqamah sehingga sebati dalam dada dan ingatan mereka pada malam hari sebaik sahaja mereka menerima pelajaran daripada sesuatu ayat atau surah. Menurut as-Sabuni, barangsiapa yang keluar berjalan melalui rumah para sahabat pada waktu malam di sekitar Madinah, mereka akan dapat mendengar dengungan yang kuat seperti bunyi lebah yang berada dalam sarangnya. Bunyi itu adalah bunyi suara sahabat yang sedang tekun membaca al-Quran. Selepas itu para sahabat menyampaikan pula ayat al-Quran tersebut kepada ahli keluarga dan sahabat-sahabat yang lain. Maka kita boleh simpulkan bahawa Rasulullah SAW adalah orang yang paling mengingati al-Quran dan kuat hafazannya. Baginda adalah orang yang paling arif dan mengetahui tentang al-Quran sama ada dari sudut makna, hukum-hakam, asbabul nuzul, pengajaran peristiwa dan semua yang berkaitan al-Quran.

Kesungguhan baginda Rasulullah SAW menghafaz al-Quran perlu dicontohi dan diteladani oleh semua (Afaf Abdul Ghafor Hameed, Adel M. Abdul Aziz, Mohamed Abdul Ilahi Nur, Muhammad Mustaqim Mohd Zarif, 2003). Manakala para sahabat RA pula merupakan golongan yang paling hampir dengan Rasulullah SAW. Setiap kali turunnya wahyu ayat al-Quran kepada Rasulullah SAW, maka tanpa berlengah baginda akan terus menyampaikan dan memperdengarkan ayat tersebut kepada para sahabatnya. Para sahabat pula menyahut seruan Allah dengan membaca dan menghafaz al-Quran bersungguh-sungguh sebagaimana yang digalakkan agar memperbanyakkan bacaan al-Quran seperti firman Allah SWT dalam al-Quran :

Maksudnya :

“Sesungguhnya sesiapa yang sentiasa membaca Kitab Allah (al-Quran) dan sentiasa mendirikan sembahyang serta mengeluarkan derma daripada apa yang telah Kami kurniakan kepada mereka, sama ada secara sembunyi atau secara terang-terangan, mereka (dengan amalan demikian) mengharapkan sebuah perniagaan yang tidak akan mengalami kerugian. Mengharap agar Allah memberikan pahala kepada mereka dan menambahkan lagi kepada mereka dengan limpah rahmat kurniaNya. Sesungguhnya Allah Maha Pengampun, sentiasa membala dengan sebaik-baiknya pembalasan (kepada orang yang bersyukur kepadaNya).”

(Surah Fatir 35: ayat 29-30)

Ayat ini memuji golongan yang sentiasa membaca al-Quran secara jelas sama ada pada siang hari atau malam. Mereka ini telah dijanjikan oleh Allah SWT dengan ganjaran pahala yang berganda pada hari kiamat kelak (Al-Sabuni, Muhammad Ali , 1993).

Di samping itu Rasulullah SAW juga banyak menggalakkan dan mendorong para sahabatnya agar membaca, memahami maksud al-Quran serta menghafaznya. Terdapat beberapa hadis yang menjelaskan perkara tersebut. Contohnya sabda Rasulullah SAW:

Maksudnya :

“Sesiapa yang menyibukkan dirinya dengan membaca al-Quran dan sentiasa berzikir kepadaKu (Allah SWT) sehingga mereka lupa untuk meminta-minta (berdoa) kepadaKu, pasti Aku akan berikan kepadanya sesuatu yang lebih baik daripada apa yang telah Aku berikan kepada orang lain yang meminta-minta. Dan sesungguhnya kalam Allah SWT (al-Quran) adalah lebih baik daripada sekalian kata-kata manusia, sebagaimana lebihnya Allah SWT daripada sekalian makhluknya” (Al-Tirmidhi, Muhammad bin Isa. (t.t.).

Sabda Rasulullah SAW :

Maksudnya :

“Sesungguhnya Allah SWT mempunyai segolongan manusia yang berada dekat sekali kepadaNya. Lalu para sahabat pun bertanya: Siapakah mereka itu wahai Rasulullah? Baginda SAW menjawab: Mereka adalah ahli al-Quran dan golongan tersebut yang mendapat kedudukan istimewa di sisi Allah SWT kelak (hari kiamat) (Al-Hakim, Muhammad bin Abdullah, 1990).

Ahli al-Quran yang dimaksudkan ialah golongan yang menghafaz al-Quran, yang sentiasa sibuk membacanya dan cuba mengamalkan segala isi kandungannya. Faktor yang mendorong para sahabat menghafaz al-Quran ialah kesungguhan mereka dan bahasa al-Quran itu sendiri; iaitu bahasa Arab yang merupakan bahasa percakapan seharian mereka. Kesungguhan mereka jelas terserlah melalui sikap berlumba-lumba dalam membaca al-Quran sepanjang masa. Para sahabat juga merupakan suatu bangsa yang terkenal dengan kuat ingatan dan hafalan mereka. Bahkan sebilangan sahabat Nabi

SAW hanya bergantung kepada hafazan al-Quran mereka semata-mata kerana ada di kalangan mereka yang tidak tahu menulis dan membaca. Oleh itu, daya kekuatan menghafaz menjadi alat yang terpenting bagi mereka dalam memelihara sejarah, budaya dan warisan silam seperti nasab keturunan, syair-syair dan khutbah-khutbah yang bermutu untuk disampaikan kepada generasi akan datang. Tambahan pula al-Quran pada zaman Nabi Muhammad SAW masih belum ditulis secara tersusun dan dibukukan, maka para sahabat perlu mengingati dan menghafaz al-Quran dengan baik secara konsisten.

Imam Abi Muhammad Makki bin Abi Tholib dalam muqaddimah kitabnya *at-Tabsirah* menyatakan ramai kalangan para sahabat yang dikenali sebagai *Qurra'* (penghafaz al-Quran) pada zaman Rasulullah SAW yang disebut dalam hadis dan kitab para ulama. Antaranya ialah Saidina Abu Bakar as-Siddiq, Saidina Umar ibnu al-Khattab , Saidina Uthman bin Affan , Saidina Ali bin Abi Talib, Ubai bin Kaab, Zaid bin Thabit bin ad-Dhahak, Abdullah bin Masúd, Abu Darda, Abu Musa al-Asyaari *Radiallahu Anhum* dan ramai lagi (Abi Muhammad Makki bin Abi Tholib, t.t).

Tidak terkecuali juga golongan wanita daripada kalangan sahabat yang terkenal dalam menghafaz al-Quran seperti Saidatina ‘Aisyah binti Abu Bakr, Saidatina Hafsah binti Umar, Ummu Salamah, Ummu Waraqah dan ramai lagi. Rasulullah SAW sentiasa memuji para sahabatnya yang dapat membaca al-Quran dengan baik sebagai rangsangan dan galakan untuk mereka terus membaca al-Quran. Rasulullah SAW pernah memuji kesempurnaan dan keelokan suara bacaan Abdullah bin Mas’ud *radiallahu anhu* ketika membaca al-Quran dan menyuruh sahabat lain agar mempelajari daripadanya.

2.2 SEJARAH KELAS HAFAZAN AL-QURAN DI MALAYSIA

Senario menghafaz al-Quran mula pesat berkembang apabila tertubuhnya maahad tahfiz al-Quran. Maahad tahfiz atau lebih dikenali dengan nama ‘Tahfiz al-Quran’ adalah sebuah pusat pengajian al-Quran yang dikelolakan oleh Bahagian Hal Ehwal Agama Islam, Jabatan Perdana Menteri di Kuala Lumpur. Maahad tahfiz yang paling awal ditubuhkan ialah pada tahun 1996 atas cadangan mantan Perdana Menteri Malaysia yang pertama iaitu Almarhum Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj. Institusi ini diberi nama Maahad Tahfiz al-Quran wal Qiraat dan beroperasi di Masjid Negara, Kuala Lumpur. Selepas itu, Maahad Tahfiz tersebut ditadbir oleh cawangan Institusi Dakwah dan Latihan atau ringkasannya INDAH (Afaf Abdul Ghafor Hameed, Adel M. Abdul Aziz, Mohamed Abdul Ilahi Nur, Muhammad Mustaqim Mohd Zarif, 2003).

Cetusan fikiran untuk menubuhkan Maahad Tahfiz timbul setelah Ujian Tilawatul Quran peringkat kebangsaan pertama yang diadakan pada tahun 1960. Hasrat keinginan mantan Perdana Menteri ini telah disebut oleh beliau ketika perasmian di Masjid Negara pada tahun 1965, yang mana majlis tersebut dihadiri sendiri oleh Sheikh al-Azhar, Mesir iaitu Almarhum Sheikh Mahmud Syaltut (Fauziah Mohd Noor, 1993). Pada awal penubuhan Maahad Tahfiz al-Quran wal-Qiraat, ia diletakkan sebagai salah satu unit di Bahagian Hal Ehwal Islam, Jabatan Perdana Menteri, Kuala Lumpur. Pada 1 Mac 1966, pengajian kelas Tahfiz al-Quran ini bermula di Dewan Syarahan Masjid Negara Malaysia dengan jumlah pelajar seramai 8 orang sebagai perintis pelajar terawal. Mereka dibimbang oleh guru pertama kelas tahfiz al-Quran iaitu Tuan Haji Md Noor. Jawatankuasa Tadbir Masjid Negara dan Urusetia Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia (BHEIS) mengurus dan mengelolakan kelas pengajian ini dari tahun 1966 hingga 1978. Manakala pada tahun 1972, namanya ditukar kepada “Maahad Tahfiz Al-Quran Wal-Qiraat”.

Bagi memastikan ia berjalan lancar sebagaimana yang diharapkan, Tunku Abdul Rahman sendiri menghubungi setiap kerajaan negeri supaya menghantar calon masing-masing untuk mengikuti kursus tersebut. Sambutan yang begitu menggalakkan telah ditunjukkan oleh Kerajaan-Kerajaan Negeri yang dihubungi Almarhum Tuanku. Sebahagian besar daripada mereka menghantar dan menyediakan biasiswa kepada pelajar. Maahad Tahfiz ini telah mencatatkan perkembangan yang baik dan positif bermula daripada ia ditubuhkan pada tahun 1966. Perkembangan ini dapat dilihat dalam pelbagai sudut seperti aspek peningkatan bilangan pelajar, teknik pembelajaran dan pengajaran, serta peluang menyambung pelajaran yang cerah bagi pelajar lulusan Maahad Tahfiz. Perkembangan Maahad Tahfiz ini membuktikan bahawa tradisi membaca, mempelajari dan menghafaz al-Quran sentiasa berkembang dengan adanya sokongan dan usaha kerajaan Malaysia sendiri bagi menggalakkan pembacaan al-Quran mengikut Riwayat Imam Hafs bin Ásim berdasarkan *Rasm Uthmani* (Kamsaton Simon et al, 2005).

Hampir semua negeri mula membuka maahad tahfiz selepas Maahad Tahfiz di Masjid Negara Kuala Lumpur beroperasi. Penubuhan Maahad-maahad Tahfiz Negeri seluruh Malaysia bermula pada 1979, dan yang pertama ialah Maahad Tahfiz Kerajaan Negeri Kelantan. Manakala pada tahun 1980-an Selangor, Perak, Terengganu, Perlis dan Kedah pula telah menubuhkan Maahad tahfiz Negeri masing-masing. Kemudian diikuti pula pada awal 1990-an oleh Pahang, Melaka, Sabah dan Negeri Sembilan menubuhkan Maahad Tahfiz Negeri. Akhirnya kini seluruh negeri di Malaysia telah mempunyai Maahad Tahfiz, dan yang paling akhir ditubuhkan ialah pada tahun 1996 iaitu Maahad Tahfiz Negeri Pulau Pinan dan Johor. Penubuhan Maahad Tahfiz bawah kelolaan kerajaan Negeri di seluruh negara ini telah menggunakan pakai sukanan pelajaran yang ditetapkan oleh Darul Quran, JAKIM.

Graduan lulusan Maahad Tahfiz Darul Quran mulai 16 April 1983 telah diiktiraf setaraf dengan sijil Diploma Institut Teknologi Mara (ITM) atau sekarang dikenali dengan nama UiTM oleh Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA) Malaysia. Diploma tersebut juga turut diiktiraf oleh universiti awam dalam negara yang lain seperti Universiti Malaya (UM), Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM), Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (UIAM), Universiti Sains Islam Malaysia (USIM) dan Kolej Universiti Islam Malaysia (KUIM) (JAKIM, 2002).

Hasil pengiktirafan tersebut maka ramai pelajar lulusan Maahad Tahfiz Darul Quran JAKIM telah menyambung pelajaran mereka ke peringkat sarjana muda dalam negara. Bahkan terdapat juga pelajar yang menyambung pelajaran mereka ke universiti-universiti luar negara seperti Universiti Al-Azhar Mesir, Universiti Yarmuk dan Mutah Jordan, Universiti Madinah dan Universiti Ummul Qura, Arab Saudi. Selain itu, sebahagian mereka turut menyambung pengajian ke peringkat lebih tinggi seperti sarjana dan doctor falsafah selepas tamat pengajian mereka di peringkat sarjana muda. Pemegang Diploma Tahfiz daripada Maahad Tahfiz Darul Quran JAKIM dan Maahad Tahfiz Negeri yang turut dalam usahasama ini layak dan boleh diserap ke jawatan yang bersesuaian dalam perkhidmatan kerajaan. Perkembangan dunia tahfiz al-Quran khususnya di Malaysia ini semakin rancak selepas itu dan mendapat sambutan yang menggalakkan daripada masyarakat.

Perkembangan institusi pengajian Tahfiz al-Quran menjadi semakin hebat dan menarik apabila Darul Quran mula meningkatkan jumlah pengambilan pelajar daripada 20 orang pada tahun 1980-an kepada 40 orang pada awal tahun 1990-an. Manakala pada tahun 1990, Maahad Tahfiz telah memulakan pengambilan generasi pertama bagi pelajar perempuan lepasan Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) iaitu seramai 12 orang (Buku Sambutan Jubli Emas Darul Quran, 2016). Maahad Tahfiz kemudiannya dipindahkan ke Taman Tun Dr. Ismail pada tahun 1992 bagi penempatan pelajar lelaki dan pelajar

perempuan pula ditempatkan di bangunan Yayasan Dakwah Islam Malaysia (YADIM) di Jalan Ledang Kuala Lumpur Jalan Ledang. Namun pada tahun 1994, pelajar perempuan sekali lagi dipindahkan ke Taman Tun Dr. Ismail. Manakala pelajar lelaki pula dipindahkan ke Batu 14 Sg. Semungkus Hulu Langat Selangor. Maahad Tahfiz Al-Quran Wal-Qiraat telah dinaikkan taraf sebagai salah satu bahagian di Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) pada tahun 1997 dan diberi nama Darul Quran. Bermula 1 November 1998, Darul Quran berpindah ke kampus kekal di Kompleks Darul Quran JAKIM, Jalan Hamzah, Ampang Pecah Kuala Kubu Bharu, Selangor (Wan Muhammad Abdul Aziz, 1997). Setelah Kompleks tetap Darul Quran di Kuala Kubu Bharu, Selangor siap digunakan pada awal tahun 1999, bilangan pengambilan pelajar terus bertambah kepada jumlah yang lebih ramai yang melibatkan ratusan pelajar termasuk pelajar luar negara seperti Indonesia dan Singapura (Nordin Ahmad, 2015).

Antara generasi pertama pelajar perempuan Maahad Tahfiz iaitu Shahidah binti Shuib kini kembali berkhidmat sebagai pegawai / pensyarah di Darul Quran Jakim. Selain itu terdapat juga beberapa orang pelajar perempuan generasi seterusnya yang turut berkhidmat di Darul Quran kini iaitu Norzila binti Che Harun (generasi ke-8), Norhayati bt Ab Lateh (generasi ke-6), Zamzarina bt Mohd Sood dan Zarina bt Ruzali (generasi ke-7).

2.3 SEJARAH KELAS HAFAZAN AL-QURAN DI KELANTAN

Negeri Kelantan diberi gelaran Serambi Mekah menunjukkan gambaran bahawa kecemerlangan negeri sebagai pusat pengajian ilmu Islam di rantau Melayu mendapat pengiktirafan oleh masyarakat luar. Kelantan merupakan negeri terkedepan dari segi pendidikan Islam kerana mempunyai beberapa buah sekolah agama yang dikhususkan untuk pelajar perempuan. Sekolah khas untuk wanita dibuka di Kelantan pada seawal tahun 1932 iaitu Maahad Muhammadiah, Kota Bharu. Sehingga Julai 2017, terdapat 4 buah sekolah agama khusus untuk pelajar perempuan di Kelantan bawah kelolaan Yayasan Islam Kelantan iaitu Maahad Muhammadi Perempuan Kota Bharu, Maahad Muhammadi Perempuan Pasir Pekan, Maahad Syamsul Maarif Perempuan Pulai Chondong dan Maahaf Tahfiz Sains Tanah Merah. Selain itu, terdapat ramai juga pengajar/ guru al-Quran secara sukarela telah membuka kelas tahfiz persendirian. Antaranya ialah Sahibus Samahah Dato' Haji Mohd Noor bin Ibrahim bekas mufti kerajaan negeri Kelantan. Beliau telah membuka kelas hafazan di rumahnya dari tahun 1941 hingga 1943 dan bermula dengan seramai tiga orang pelajar.

Penghafaz al-Quran yang paling awal dikesan di Kelantan adalah Dato' Haji Muhammad Nor bin Ibrahim tahun 1929 ketika beliau berumur 24 tahun. Manakala Hj Abdullah Ismail pula berjaya tamat menghafaz al-Quran pada tahun 1930-an. Pada tahun 1953 pula, Haji Abdullah bin Haji Daud yang terkenal dengan panggilan Haji Loh Rantau Panjang telah khatam hafazannya. Beliau telah dinobatkan sebagai Tokoh Tahfiz Kelantan pada 14 Mei 2009 dalam Majlis Himpunan Huffaz 30 tahun sempena pemerintahan KDYMM al-Sultan Kelantan di Dewan Besar Balai Islam, Kompleks Islam Darulnaim Kota Bharu.

Menurut Muhammad Hana Pizi Abdullah (2007), kelas pengajian Tahfiz al-Quran secara formal di Kelantan mula berkembang pada tahun 1980 anjuran Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan. Ia merupakan satu-satunya institusi yang menawarkan program Diploma Tahfiz dan Qiraat dengan usahasama Hal Ehwal Islam Jabatan Perdana Menteri. Namun pengambilan pelajar hanya terhad kepada lelaki sahaja. Namun pada tahun 1989, pengajian ini terpaksa dihentikan seketika. Kemudian dengan Perkenan Duli Yang Maha Mulia (DYMM) al-Sultan Kelantan, ia dibuka semula pada tahun 1993 dengan menggunakan sistem pengajian Diploma Maahad Tahfiz al-Quran dan Qiraat kerjasama Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM). Jumlah pengambilan pelajar pertama hanyalah seramai sepuluh orang sahaja. Mereka ialah :

- i. Wahid Abd Shukur (khatam hafazan al-Quran pada 1986)
- ii. Mohd Zain bin Sulaiman
- iii. Shamsul Bahari bin Kadir
- iv. Mohd Amin bin Abdullah
- v. Ahmad bin Abdul Hamid
- vi. Zakaria bin Abdul Hamid
- vii. Abdul Rahim bin Senik
- viii. Muhamad Rusmi bin Che Haron

Manakala kelas tahfiz pula bermula pada tahun 1981 dengan seramai lapan orang pelajar di Masjid Muhammadi di tingkat dua anjung sebelah utara. Setiap pelajar pula diberikan elaun sebangayak \$80.00 sebulan. Bermula tahun 1984 pula, Jabatan Hal Ehwal Agama Islam negeri Kelantan memberikan hadiah sebanyak \$800.00 setahun berdasarkan kebolehan menghafaz al-Quran tanpa ujian kepada para hafiz di Kelantan. Sepuluh orang layak menerima termasuk seorang wanita iaitu Cik Fatimah Ab.

Rahman daripada Kg Bukit Tanah, Melor, Kota Bharu. Manakala sepuluh orang lagi telah lulus ujian untuk layak menerima hadiah \$400.00. Sembilan orang daripada mereka adalah penghafaz al-Quran lelaki dan seorang wanita iaitu Cik Habsah bt Yunus daripada Mengkebang, Kuala Krai. Selain itu terdapat ramai lagi penghafaz al-Quran di seluruh Kelantan pada masa itu namun mereka tidak mahu menerima hadiah.

Manakala peringkat sekolah menengah pula menurut Ustaz Nazaruddin bin Jalaluddin, mantan Pengerusi Persatuan Madrasah Tahfiz seluruh Malaysia (PERMATA) melalui temubual pada 30 Mac 2017, Maahad Tahfiz al-Quran wal Qiraat Pulai Chondong adalah sekolah pertama yang dibuka iaitu pada tahun 1992. Namun pengambilan pelajar juga hanya terhad bagi pelajar lelaki sahaja dan dibawah kelolaan Yayasan Islam Kelantan. Ia adalah hasil cadangan oleh YAB Almarhum Dato' Bentara Setia Tuan Guru Nik Abdul Aziz Nik Mat. Pengetua pertama sekolah ini adalah Tuan Haji Mansor bin Daud. Manakala Guru al-Quran pertama di situ adalah Ustaz Nazaruddin bin Jalaluddin. Ini merupakan sekolah berasrama penuh pertama di Malaysia yang menggabungkan tiga jenis kurikulum iaitu Kurikulum Kementerian Pelajaran Malaysia, kurikulum diniah al-Azhar Mesir dan kurikulum tahfiz al-Quran. Pelajar pertama yang berjaya khatam hafazan al-Quran adalah Wan Ahmad Syazwan bin Wan Mustafa pada tahun 1996.

Selepas itu atas permintaan yang tinggi untuk menghafaz al-Quran, dua buah cawangan sekolah telah di buka iaitu di Maahad Tahfiz al-Asriyyah Banggol Chica, Pasir Mas tahun 2006 dan Maahad Tahfiz Nurul Hidayah, Tualang Tinggi. Namun sekolah Maahad Tahfiz Nurul Hidayah telah terbakar pada 22 Oktober 2007 (Majalah Al-Hafiz, 2015). Manakala Maahad Tahfiz Sains yang dahulu dikenali sebagai Maahad Sains Tahfiz pula memulakan pengambilan pertama pada 4 Februari 2004 dengan penempatan sementara di Maahad Muhammadi Lelaki (60 orang pelajar) dan Maahad Muhammadi Perempuan (53 orang pelajar). Pada 1 Januari 2005 pula mereka berpindah

ke tapak sementara di Kg Berangan umpat dan mengambil 150 orang pelajar baru. Tapak kekal Maahad Tahfiz Sains akhirnya siap dan mula diduduki pada 1 Januari tahun 2007. Pelajar perempuan pertama yang berjaya khatam hafazan al-Quran adalah Fathiah binti Zamani pada tahun 2007 ketika berada di tingkatan 4.

Terdapat beberapa cawangan MTS yang lain selain di Tanah Merah iaitu :

- i. MTS Bustanul Arifin Tumpat
- ii. Kolej Tahfiz Sains Nurul Aman Kok Lanas. Bermula tahun 2008
- iii. Maahad Yaakubiah Bachok. Bermula 2008 untuk kelas aliran Tahfiz Sains bagi pelajar lelaki sebelum dipindahkan ke Kok Lanas sepenuhnya.
- iv. Maahad Amir Indera Petra Beris Kubur Beras. Bermula 2009 untuk kelas aliran Tahfiz Sains bagi pelajar perempuan sebelum dipindahkan ke Tanah Merah sepenuhnya.
- v. Maahad Saniah Pasir Puteh. Bermula 2008 untuk kelas aliran Tahfiz Sains bagi pelajar perempuan sebelum dipindahkan ke Tanah Merah sepenuhnya.
- vi. Maahad Muhammadi Pasir Mas. Bermula 2008 untuk kelas aliran Tahfiz Sains bagi pelajar perempuan tetapi hanya sempat beroperasi beberapa bulan sahaja.
- vii. Maahad Muhammadi Gua Musang. Bermula 2009 untuk kelas aliran Tahfiz Sains bagi pelajar lelaki

Manakala menurut Nurul Huda Zabidin, bekas pelajar pengambilan kedua tahun 1994 di al-Imam International Institut, Kubang Kerian melalui temubual pada 21 Mac 2016, maahad yang mula-mula membuka kelas hafazan kategori swasta adalah Institut Pendidikan Tahfiz al-Balagh al-Mubin, Rong Chenok, Pasir Mas. Seterusnya pula adalah Tahfiz Balkis Kota Bharu, Maahad Darul Quran lil Banat Wakaf Bharu, Maahad

Tarbiyyah Banggol Kulim dan Maahad Tahfiz al-Manar Kok Lanas. Manakala al-Imam International Institut, Kubang Kerian dibuka pada tahun 1992. Pengambilan pertama pelajar di al-Imam International Institut adalah seramai lima orang iaitu empat orang lelaki dan seorang perempuan iaitu Nik Fatimatuz Zahra bin Nik Mohd Amin. Pengasas sekolah ini adalah Nik Mohd Amin bin Hj Nik Taib dan isterinya Dr Adibah.

Menurut mantan pengurus PERMATA (Persatuan Madrasah Tahfiz seluruh Malaysia) iaitu Tuan Haji Nazaruddin bin Jalaluddin, kini terdapat lebih daripada 100 buah maahad tahfiz swasta di Kelantan namun hanya separuh sahaja yang berdaftar dengan MAIK dan PERMATA. Antara maahad tahfiz swasta yang ramai pelajar dan masih aktif beroperasi ialah :

- i. Maahad Tahfiz al-Quran al-Manar Kok Lanas
- ii. Maahad Tahfiz al-Quran Daril Naim Kubang Bongor Melor
- iii. Maahad Tahfiz Al-Quran wal Qiraat Darul Quran Repek
- iv. Maahad Tahfiz al-Quran al-Hashimi Kg Tualang Kuala Krai
- v. Maahad Tahfiz Al-Azhari Pangkal Chuit Machang
- vi. Madinatul Ilmi Ummul Qura Kg Wakaf Sg Kelong Pasir Puteh
- vii. Madinatul Ilmi Kandis, Bachok

PERMATA al-Quran atau Persatuan Madrasah Tahfiz Al-Quran seluruh Malaysia adalah sebuah pertubuhan kebajikan yang ditubuh bagi menjaga kepentingan sekolah-sekolah tahfiz di Malaysia, khususnya yang berdaftar sebagai ahli PERMATA. Ia ditubuh pada tahun 1988 dan mula beroperasi dengan dianggotai oleh sejumlah sekolah-sekolah tahfiz di Malaysia dan digerakkan oleh barisan kepimpinan sekolah-sekolah tahfiz terbabit. Bagi mengukuhkan operasi, penyusunan semula organisasi Permata telah dibuat selepas perlantikan sesi baru 2011-2013. Ia untuk memberi nafas

kepada kebangkitan semula institusi tahfiz di Malaysia khasnya dan nusantara umumnya.

Gagasan idea untuk menubuhkan sebuah persatuan yang menghimpunkan seluruh Madrasah Tahfiz al-Quran (MTQ) di seluruh Malaysia tercetus hasil dari satu pertemuan yang dihadiri oleh 27 orang yang mewakili 12 MTQ di Hotel Ansar Kota Bharu pada 18 Julai 1999. Dua belas Madrasah pelopor tersebut ialah Sekolah Rendah Islam Aman (SRI Aman), Maahad al-Quran al-Hilmiyah Taman Kenanga, Maahad Darul al-Quran Slow Machang, Maahad Darul Quran Darus Salam Telipot, Maahad Darul Furqan Ketereh, Maahad Tahfiz al-Quran ABIM, Maahad Tahfiz al-Quran Darul Riyadh R.Panjang, Al Imam International Institut, Kelas Tahfiz Melawi, Maahad Tahfiz al-Quran Pulai Chondong, Maahad Tahfiz Wal Qiraat Repek, Rantau Panjang dan Sekolah Rendah Islam Kota (SRI Kota).

2.4 INSTITUSI YANG MENAWARKAN KELAS HAFAZAN AL-QURAN WANITA DI KELANTAN

2.4.1 YAYASAN ISLAM KELANTAN

Yayasan Islam Kelantan (YIK) adalah sebuah Badan Berkanun kerajaan Negeri Kelantan yang ditugaskan untuk mengurus selia semua aktiviti pendidikan Islam dan bahasa Arab dalam kalangan rakyat negeri ini. Pendidikan Islam di Kelantan pada mulanya diselia oleh Majlis Agama Islam Kelantan (MAIK) daripada tahun 1917 sehingga 1976. Kemudian ia pada 1 Januari 1974, Kerajaan Kelantan melalui enakmen Kelantan 9/1968 telah menukuhan Jabatan Sekolah Agama (JASA) Kelantan yang dan dikawal di bawah Yayasan Pengajian Tinggi Islam Kelantan (YPTIK) di Nilam Puri (enakmen 9/1969). Namun ia telah dipindah sekali lagi di bawah enakmen 3/1977 dengan pejabat operasi di bangunan Jalan Yaakubiah Lundang, Kota Bharu. Pentadbiran

sekolah-sekolah agama Kelantan seterusnya berpindah kepada Yayasan Pelajaran Islam Negeri Kelantan (YPINK) pada tahun 1978.

Berkuatkuasa pada 22 Mac 1979 pula, ia tertakluk terus kepada Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Kelantan. Jabatan ini telah ditukar kepada badan berkanun bermula pada 1 Jun 1979. Manakala mulai 1 Mac 1983, menerusi enakmen Kelantan Bilangan 8 / 1982, YPINK telah menjadi Yayasan Islam Kelantan (YIK) dan pejabat operasinya kini berada di Bangunan Bahasa Arab Nilam Puri setelah beberapa kali dipindahkan. Sehingga Oktober 2017, YIK telah mengendalikan 89 buah sekolah dengan pelbagai kategori sebagaimana berikut :

- i. Maahad Kawalan (termasuk Maahad Tahfiz Sains)
- ii. Maahad Pilihan
- iii. Maahad Kerajaan
- iv. SMU (A) Bantuan Kerajaan / SABK
- v. Pusat Pengajian Pondok
- vi. Sekolah Rendah
- vii. Tadika

(Kertas Kerja Yayasan Islam Kelantan Misi Visi Peranan Lalu, Kini dan Akan Datang : Satu analisis Futuristik . Persidangan Pendidikan Kelantan 1437H / 2016 M pada 13-15 Februari 2016 di Sudara Beach Resort)

YIK telah memainkan peranan yang penting dalam dunia pendidikan khususnya rakyat Kelantan dan Malaysia amnya. YIK berperanan untuk meningkatkan taraf pendidikan dan pelajaran agama di Kelantan supaya seimbang dengan keperluan semasa masyarakat Islam. Selain itu, ia berperanan untuk memaju dan melayakkan sekolah agama bawah kelolaannya untuk ke pusat pengajian tinggi dalam dan luar negara. Ia turut berfungsi bagi mewujudkan pengurusan dan pentadbiran yang cekap serta efisyen

bagi memnjamin perkembangan sekolah agama. Usaha yang berterusan telah dilakukan untuk melahirkan insan yang seimbang dari segi aqidah, *aqliah*, emosi, rohani dan jasmani mengikut ajaran Islam sebagaimana digariskan dalam Falsafah dan Matlamat Pendidikan Yayasan Islam Kelantan. YIK turut mengembangkan aliran pengajian baru seperti Pengajian Tahfiz al-Quran dan Qiraat pada tahun 1992 dan Pengajian Tafiz Sains pada tahun 2003. Keseluruhan pelajar lepasan tafzil yang telah berjaya dikeluarkan oleh YIK bermula 2007 hingga 2015 ialah seramai 2,504 orang.

Terdapat beberapa perancangan yang dirangka oleh Yayasan Islam Islam dalam Pelan Strategik sehingga tahun 2020. Antaranya ialah :

- i. Memperkasakan pengurusan dan pembangunan sekolah
- ii. Melonjakkan kecemerlangan akademik
- iii. Memartabatkan pendidikan Islam dan bahasa Arab
- iv. Membangunkan Modal Insan Berkualiti
- v. Memantapkan profesion keguruan
- vi. Memantapkan pengurusan dan pentadbiran YIK

Dalam mendepani perubahan dunia pendidikan yang semakin maju, YIK turut menghadapi beberapa cabaran dankekangan khususnya aliran tafzil al-Quran. Pada hakikatnya YIK adalah pelopor awal dalam bidang tafzil al-Quran peringkat menengah dengan penubuhan Maahad Tahfiz al-Quran wal Qiraat (MTAQ) Pulai Chondong pada tahun 1992 dan gabungan aliran tafzil sains tulen iaitu Maahad Tahfiz Sains (MTS) pada tahun 2003. Namun persaingan secara sihat telah timbul setelah Kementerian Pendidikan Malaysia turut sama membuat keputusan untuk mewujudkan kelas / sekolah aliran tafzil di beberapa sekolah kelolaan Majlis Amanah Rakyat (MARA), Sekolah Menengah Kebangsaan Agama (SMKA) dan sekolah bawah kelolaan kerajaan negeri yang lain.

Terdapat 6 buah Maahad Tahfiz kawalan yang kini dikelola oleh YIK di seluruh negeri Kelantan iaitu :

- i. Maahad Tahfiz Sains (MTS) Tanah Merah
- ii. Kolej Tahfiz Sains Nurul Aman Kok Lanas (KTSNA)
- iii. Maahad Tahfiz Sains al-Muhammadi Nipah, Bachok
- iv. Maahad Tahfiz Sains Bustanul Arifin, Tumpat
- v. Maahad Tahfiz al-Quran wal Qiraat (MTAQ) Pulai Chondong, Machang
- vi. Maahad Tahfiz al-Quran al-Asriah Banggol Chica, Pasir Mas

Selain itu, terdapat juga 2 buah sekolah kelolaan YIK – SABK (Sekolah Agama Bantuan Kerajaan) yang mempunyai aliran tahfiz iaitu :

- i. SMUA (A) al-Kauthar Peringat, Kota Bharu (pelajar lelaki sahaja)
- ii. SMU (A) Tarbiah Diniah Bunut Sarang Burung Tumpat (pelajar lelaki sahaja)

Namun begitu, hanya sebuah sekolah yang menyediakan peluang untuk pelajar perempuan untuk menghafaz al-Quran iaitu di Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah. (*Ini akan dijelaskan secara lanjut dalam bab dua.*)

Hasil Persidangan Pendidikan Kelantan tahun 2016, beberapa resolusi telah disepakati untuk memperkasakan mutu pendidikan rakyat Kelantan khususnya bidang tahfiz al-Quran melalui Yayasan Islam Kelantan. Antara resolusi berkaitan Kluster Tahfiz dalam Bahagian ke 3 ialah :

- i. Meneruskan usaha untuk menubuhkan Maahad Tahfiz di setiap jajahan
- ii. Menghidupkan kembali kempen “satu keluarga satu hafiz”
- iii. Menerbit dan melaksanakan buku manual sistem sukatan tahfiz al-Quran

- iv. Menerbit dan melaksana Manual Buku Pengurusan dan Pentadbiran khusus bagi Maahad Tahfiz
- v. Mewujudkan Maahad Tahfiz Qiraat Lil Banat
- vi. Memperkasakan hala tuju pelajar lepasan Sijil Tinggi Tahfiz al-Quran wal Qiraat (STTP) dengan mendapatkan pengiktirafan kerajaan Malaysia serta kerjasama dengan Universiti Madinah dan Universiti al-Quran Jordan
- vii. Meningkatkan profesionalisme keguruan tahfiz dengan kerjasama Institut Latihan Pendidikan Kelantan (ILPK)
- viii. Mendapatkan pengiktirafan Sijil Graduasi YIK agar setara dengan Sijil Tahfiz Malaysia (STM)
- ix. Mewujudkan kelas pra-tahfiz / kurikulum tahfiz di peringkat sekolah rendah
- x. Meneruskan kaedah pengasingan pelajar tahfiz lelaki dan perempuan
- xi. Mewujudkan kelas tahfiz aliran perakaunan

(Buku Prosiding Persidangan Pendidikan Kelantan 1437H / 2016 M pada 13-15 Februari 2016 di Sudara Beach Resort)

2.4.2 INSTITUT PENGAJIAN TINGGI

1) Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS)

Pada Jun tahun 2010, Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS) telah mengambil inisiatif menawarkan pengajian Diploma Tahfiz al-Quran Seramai 15 orang pelajar mendaftarkan diri iaitu 12 orang lelaki dan 3 orang perempuan. Tempoh pengajian adalah selama 6 semester dan kursus ini telah mendapat pengiktirafan daripada MQA (*Malaysian Qualifications Register*). Pengambilan pelajar adalah dua kali setahun iaitu bulan Jun dan November. Para pelajar diwajibkan menghabiskan hafazan mereka sebanyak 30 juz dalam tempoh enam semester. Pengambilan pelajar

adalah antara 25-30 orang setahun. Yuran yang dikenakan pula adalah RM 2,200.00 bagi setiap semester dan RM400.00 untuk yuran asrama. Maklumat yang diperolehi adalah hasil temubual pengkaji dengan Ustaz Muhammad Zulhizmi bin Othman, ketua Jabatan al-Quran dan Hadis, Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS) pada 3 April 2017.

Syarat kelayakan kemasukan bagi program ini ialah ;

- i. Lulus Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) dan mendapat tiga kepujian
- ii. Lulus Sijil Tinggi Agama Malaysia (STAM) atau yang setaraf / Lulus sijil dalam bidang berkaitan dan mendapat standard minimum daripada mana-mana Institut Pengajian Tinggi Swasta (IPTS)
- iii. Lulus Sijil Pengajian Islam / Lulus sijil dalam bidang berkaitan yang mendapat standard minimum daripada mana-mana IPTS atau IPTA yang diiktiraf oleh kerajaan Malaysia
- iv. Kelayakan lain yang setaraf dengannya oleh kerajaan Malaysia
- v. Lulus temuduga hafazan al-Quran

(Pamflet Diploma Tahfiz al-Quran dan Diploma Qiraat dan Tarannum, Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS))

2.4.3 PUSAT PENGAJIAN SWASTA / PERSENDIRIAN

1) Maahad Tahfiz Al-Azahari, Machang (MTAZ)

Maahad ini diasaskan oleh Ustaz Ahmad Dusuki bin Abd Rani pada akhir tahun 2007 di tapak asal Masjid Lama Kampung Pangkal Chuit, Machang. Kelas ini pada mulanya hanya diadakan pada sesi petang dan mempunyai sepuluh orang pelajar sahaja (5 lelaki dan 5 perempuan). Namun selepas itu jumlah pelajar semakin bertambah dan

pada tahun 2010 sebuah bangunan khas telah dibina untuk pengajian secara formal. Manakala asrama khas untuk pelajar perempuan pula siap pada tahun 2012. Kini bangunan tambahan untuk penginapan guru dan asrama pelajar sedang dalam pembinaan.

Jumlah terkini pelajar di maahad ini pada tahun 2017 adalah seramai 130 orang pelajar (80 pelajar lelaki dan 50 pelajar perempuan). Manakala jumlah tenaga pengajar pula adalah seramai 8 orang termasuk 3 orang guru perempuan. Maahad ini menggunakan pengajian akademik (tingkatan 4 dan lima), pengajian kitab pondok pada waktu malam dan hafazan al-Quran sebagai teras utama. Jumlah pengajian di sini adalah selama lima tahun iaitu 3 tahun untuk menghafaz al-Quran dan 2 tahun untuk persiapan menduduki Sijil Peperiksaan Malaysia.

Yuran pengajian di sini adalah sebanyak RM 450.00 sebulan. Yuran pendaftaran bagi pelajar baru pula adalah RM500.00 dan yuran tahunan RM500.00. Namun bagi pelajar daripada keluarga kurang berkemampuan dan anak yatim, yuran pengajian adalah percuma. Pihak maahad akan mencari penyumbang untuk mereka sepanjang pengajian mereka. Pelajar lepasan maahad ini boleh menyambung pengajian mereka ke mana-mana IPTA/IPTS termasuklah luar Negara seperti Jordan dan Indonesia.

Menurut temubual pengkaji bersama Ustaz Mohd Hariz bin Fathee, pengetua Maahad Al-Azhari Machang pada 1 April 2017 di Kompleks Ilmu Azhari. Pengambilan pelajar baru dibuka pada setiap awal tahun. Jumlah pelajar baru tidak terhad namun berdasarkan kekosongan tempat di maahad. Manakala syarat memasuki maahad ini adalah seperti berikut :

- i. Terbuka kepada pelajar lelaki dan pelajar perempuan yang berumur dari 13 hingga 15 tahun.
- ii. Lulus temuduga secara bertulis dan hafazan

Selain maahad MTAZ ini, terdapat 3 cawangan lagi yang bernaung di bawah rangkain MATAN Centre iaitu Maahad Tahfiz an-Nabawi Shah Alam, Maahad Tahfiz an-Nabawi Langkawi dan Maahad Tahfiz an-Nabawi Jerantut, Pahang.

2) Maahad Tahfiz Darul al-Quran Wal al-Qiraat, Repek

Maahad Tahfiz Darul al-Quran Wal al-Qiraat, Repek diasaskan oleh Ustaz Mohammad Subki b. Abdul Rahman Al-Hafiz pada tahun 1997. Kurikulum yang diguna pakai adalah selaras dengan kurikulum Yayasan Islam Kelantan dan Kementerian Pelajaran Malaysia yang meliputi aliran tahfiz, akademik, tahfiz pondok dan pondok sepenuh masa.

Pengambilan pelajar di maahad ini terbuka kepada pelajar lelaki dan pelajar perempuan yang berusia antara 10 tahun hingga 15 tahun. Yuran bulanan adalah RM350 dan yuran pendaftaran RM900. Maahad ini ditubuhkan untuk mencapai visi dan objektif yang menyeluruh dalam usahanya untuk menyebarkan pengetahuan mengenai Islam. Antaranya;

- i) Melahirkan individu dan masyarakat yang berpengetahuan dan mengamalkan Islam sebagai cara hidup.
- ii) Melahirkan huffaz yang berpengetahuan dan mampu memimpin ummah dalam menegakkan Islam dan institusi ulama'.
- iii) Menanam jiwa agama dalam diri masyarakat dan mengamalkan ajaran Islam dalam menempuh ujian dan cabaran hidup di dunia pada masa kini.

3) Maahad al-Quran dan Bahasa Arab al-Manar, Bukit Akar Selising , Pasir Puteh

Maahad al-Manar diasaskan oleh Ustaz Yaakob bin Harun selaku Mudir Maahad al-Manar dan Mas Osman sebagai Naib Mudir Maahad al-Manar. Sekolah ini mempunyai 4 aliran iaitu Diniyah, Akademik, Bahasa Arab, dan Hifzul Quran. Maahad al-Quran dan Bahasa Arab al-Manar merupakan sebuah institusi pendidikan yang telah ditubuhkan dan berdaftar di bawah Majlis Agama Islam Negeri Kelantan (MAIK) dengan nombor pendaftaran MTQ 482000 pada tahun 1999. Maahad ini terbuka kepada pelajar lelaki dan perempuan. Syarat kemasukan ke maahad ini pula ialah mempunyai keputusan yang cemerlang dalam peperiksaan UPSR dan berakhlek pekerti. Pelajar juga wajib lulus ujian kemasukan yang diadakan oleh pihak sekolah.

Pelajar lepasan maahad ini telah diterima masuk di universiti seluruh dunia dalam pelbagai bidang termasuklah dalam bidang pengajian Islam, al-Quran, dan Bahasa Arab. Bahkan mereka juga diterima masuk untuk menyambung pelajaran dalam bidang profesional seperti perubatan, kejuruteraan, kewangan dan sebagainya. Antaranya ialah : Universiti Islam Madinah al-Munawwarah, Universiti Islam Antarabangsa Gombak Malaysia, Universiti Nagoya Jepun, Universiti al-Azhar Mesir, Universiti Kobi Jepun dan beberapa buah universiti tempatan yang lain.

4) Maahad Tahfiz Daril Naim (MTDN) Padang Halban, Melor

Maahad Tahfiz Daril Naim (MTDN) telah beroperasi selama 10 tahun, bermula daripada April tahun 2000. Maahad ini merupakan sebuah sekolah dwi-aliran yang menyediakan sistem pengajian al-Quran (tahfiz) dan akademik. Selain itu ia turut mengambil peperiksaan STUP – Sijil Tinggi Ugama Pondok dan ia diiktiraf oleh Yayasan Islam Kelantan. Pelajar lulusan sekolah ini boleh menyambungkan pengajian

di peringkat yang lebih tinggi seperti Universiti Bandung dan Riau Indonesia yang diiktiraf oleh Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA). Aliran tahfiz juga dimasukkan ke dalam kurikulum Maahad Tahfiz Daril Naim (bermula dari tingkatan 1 hingga 5 seperti yang terdapat di dalam aliran tahfiz YIK). Sukatan pembelajaran pondok pula adalah mengikut kitab-kitab pondok tradisional tetapi diiktiraf oleh Universiti Al-Azhar, Mesir. Bermula tahun 2017, maahad ini baru memulakan pengambilan kepada pelajar perempuan dan sebanyak 15 orang telah mendaftarkan diri. Maklumat yang diperolehi adalah hasil temubual pengkaji dengan Puan Fadhlina binti Yusoff, guru Maahad Tahfiz Daril Naim (MTDN) Padang Halban, Melor di rumahnya di Kampung Pangkal Kalong Kok Lanas pada jam 5.00 petang, 23 Mac 2017.

2.5 KESIMPULAN

Pengajian tahliz al-Quran menjadi suatu rebutan masyarakat dan trend masa kini. Pengajian tahliz juga diperkembangkan bukan sahaja di peringkat sekolah, malah di peringkat kolej dan Institusi Pengajian Tinggi Awam (IPTA) serta Institut Pengajian Tinggi Swasta (IPTS). Penubuhan sekolah-sekolah Ulul Albab dan MRSM Tahliz menunjukkan bahawa pengajian tahliz al-Quran juga kini sesuai mengikut arus perdana. Namun, maahad tahliz al-Quran yang khusus bagi pelajar perempuan adalah masih terlalu sedikit, bahkan hanya dua buah maahad tahliz di bawah Yayasan Islam Kelantan iaitu Maahad Tahliz Sains Tanah Merah dan terkini Maahad Tahliz al-Quran Darul Saadah (Perempuan) Beta Hulu (mula beroperasi 1 Januari 2018) yang khusus bagi pelajar perempuan. Manakala sekolah di bawah kelolaan Kementerian Pendidikan Malaysia dan Majlis Amanah Rakyat (MARA) pula masih tiada yang khusus untuk pelajar perempuan. Maahad tahliz khusus untuk pelajar perempuan perlu diperbanyak kerana mereka memerlukan suasana yang kondusif tanpa bercampur dengan pelajar lelaki agar lebih tumpuan dapat diberikan dan mengelakkan berlaku masalah *ikhtilat* (percampuran) dalam pergaularan mereka semasa di sekolah. Penghafaz al-Quran perempuan perlu dididik dengan baik dan mempunyai jatidiri yang betul-betul mampu menjaga al-Quran sepanjang hayat kerana mereka akan menempuh cabaran yang lebih hebat berbanding pelajar lelaki apabila mula memasuki alam pekerjaan dan rumah tangga.

BAB 3 - MAAHAD TAHFIZ SAINS TANAH MERAH

3.1 PENGENALAN

Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah adalah salah maahad kawalan kelolaan Yayasan Islam Kelantan (YIK) yang merupakan institusi pengajian tahfiz al-Quran yang terkenal di Kelantan. Keistimewaan institusi ini ialah mampu melahirkan para *huffaz* yang mempunyai ketinggian ilmu dan personaliti mereka yang tersendiri. Ia merupakan antara sekolah terawal di Malaysia yang menggabungkan aliran tahfiz al-Quran, akademik dan sains tulen. Corak pendidikan yang diterapkan di sekolah ini telah menghasilkan para *huffaz* sangat tinggi kecintaan mereka terhadap ilmu al-Quran. Ia adalah sebagai bekalan hidup mereka dan untuk memberikan manfaat yang besar kepada masyarakat umumnya.

3.2 SEJARAH PENUBUHAN MAAHAD TAHFIZ SAINS

Maahad Tahfiz Sains (MTS) adalah sebuah sekolah kawalan kelolaan Yayasan Islam Kelantan. Penubuhannya telah diluluskan dan dipersetujui dalam Mesyuarat Lembaga YIK bilangan 4 / 2003 yang bertarikh 10 Ramadhan 1424 Hijriah bersamaan 5 November 2003. Manakala pada 10 Januari 2004 telah diadakan temu duga pelajar pertama Maahad Tahfiz Sains. Pelancaran penubuhan Maahad Tahfiz Sains juga telah dilangsungkan di Dewan Teratai Kota Darul Naim, Kota Bharu pada hari tersebut.

Maahad Tahfiz Sains telah memulakan operasinya pada 25 Januari 2004 yang dirasmikan oleh Almarhum Yang Amat Berhormat Tuan Guru Dato' Bentara Setia Haji Nik Abdul Aziz Bin Nik Mat, mantan Menteri Besar Kelantan pada masa

tersebut yang bertempat di Dewan Teratai, Kota Darul Naim. Cadangan penubuhan ini adalah hasil daripada cetusan idea dan pemikiran beliau sendiri yang mengharapkan wujudnya kesepaduan antara ilmu wahyu dan ilmu waqi'e dalam kurikulum pendidikan khususnya di peringkat sekolah menengah.

Maka pada 4 Februari 2004, pelajar sulung Maahad Tahfiz Sains seramai 60 orang lelaki dan 53 orang perempuan telah mendaftarkan diri di Maahad Muhammadi Lelaki (MML) dan Maahad Muhammadi Perempuan (MMP). Lalu bermulalah kelas – kelas tahfiz yang dikenali pada masa itu sebagai Maahad Sains Tahfiz. Pelajar – pelajarnya masih menumpang di asrama Maahad Muhammadi Lelaki dan Maahad Muhammadi Perempuan. Menurut temubual pengkaji bersama Puan Masipah binti Mat Soh, selaku guru tasmi' al-Quran Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, Kelantan, sebanyak 4 kelas telah diwujudkan iaitu 2 kelas pelajar lelaki dan 2 kelas pelajar perempuan sebagai perintis. Pihak YIK telah melantik 4 orang guru iaitu 2 orang guru Hafiz dan 2 orang guru Hafizah bagi mengajar mata pelajaran Hafazan al-Quran, manakala bagi mata pelajaran lain, guru – guru Maahad Muhammadi (MML dan MMP) dipinjamkan untuk mengajar pelajar di kelas – kelas tersebut. 2 orang guru Hafizah tersebut adalah Puan Masipah binti Mat Soh dan Puan Marisan binti Shamsuddin yang kini berkhidmat di Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah.

Maahad Tahfiz Sains telah berpindah ke tapak sementara di Kampung Berangan Tumpat pada awal tahun 2005. Sekolah yang berada di Kampung Berangan ini, pada asalnya merupakan tapak Pusat Kegiatan Guru – Guru YIK, yang telah dinaik taraf kepada Maahad Tahfiz Sains Bustanul Arifin. Ini adalah antara cara bagi merealisasikan hasrat Almarhum Dato' Bentara Setia Menteri Besar untuk melahirkan sekurang-kurangnya seorang hafiz bagi setiap buah rumah orang Islam di Kelantan suatu masa nanti. Sebagai permulaannya, Kerajaan Negeri Kelantan melalui Yayasan Islam Kelantan telah menubuhkan satu Maahad Tahfiz dalam satu Jajahan. Jajahan

Tumpat merupakan yang terawal menerima Maahad Tahfiz, seterusnya diikuti oleh Pasir Mas, Pasir Putih dan Bachok. Pada 20 Mac 2005, Mesyuarat Agung Persatuan Ibu bapa dan Guru Maahad Tahfiz Sains yang pertama telah diadakan.

Maahad Tahfiz Sains Bustanul Arifin telah beroperasi di tapak ini selama 3 tahun dari 2005 hingga 2007. Akhirnya pada penghujung tahun 2006, Maahad Tahfiz Sains telah mendapat kompleks sekolahnya sendiri di Kampung Bendang Baru, Bukit Panau, di dalam Mukim Pasir Genda, Jajahan Tanah Merah. Proses perpindahan ke tempat tersebut bermula pada bulan Disember 2006. Dalam proses perpindahan dari Kampung Berangan, Tumpat ke Kampung Bendang Baru Bukit Panau, sebahagian besar guru telah turut dipindahkan ke sekolah baru dan sebahagiannya lagi merupakan guru – guru dari sekolah – sekolah Arab kelolaan YIK sekitar Jajahan Tanah Merah. Beberapa barang seperti alatan makmal juga dipindahkan ke sekolah baru.

Dengan segala kekurangan dari sudut tenaga pengajar serta infrastruktur, Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah telah memulakan sesi pengajiannya yang pertama pada 2007. Pada bulan Mac 2007 juga, Sultan Kelantan Duli Yang Maha Mulia (DYMM) Tuanku Ismail Petra ibni al-Marhum al-Sultan Yahaya Petra telah berkenan mencemar duli bagi merasmikan Kompleks Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah. Perasmian ini mencatat sejarah yang tersendiri kerana inilah buat pertama kalinya Duli Yang Maha Mulia (DYMM) Sultan merasmikan sendiri sekolah agama kelolaan Yayasan Islam Kelantan. Maklumat ini diperolehi hasil temubual antara pengkaji dengan Puan Masipah binti Mat Soh, selaku guru tasmi' al-Quran Maahad Tahfiz Sains, Tanah Merah, Kelantan di Bilik Guru Perempuan Maahad Tahfiz Sains, Tanah Merah, Kelantan pada jam 02.00 petang, 21 Mac 2016.

3.3 LOKASI

Kampung Bendang Baru, Bukit Panau, 17500 Tanah Merah, Kelantan

(*Sila rujuk lampiran*)

3.4 LOGO

3.5 FALSAFAH PENDIDIKAN YAYASAN ISLAM KELANTAN

“ Pendidikan Islam sebagaimana yang diterjemahkan pengertiannya dalam istilah-istilah *Ta'lim*, *Ta'dib*, *Irsyad* dan *Tadris* adalah merupakan satu usaha berterusan ke arah memperkembangkan potensi individu muslim sebagai hamba Allah dan khalifahnya di bumi secara menyeluruh dan bersepada untuk melahirkan insan yang seimbang dari segi rohani, *aqliah*, aqidah, emosi dan jasmani berdasarkan ajaran Islam. Usaha ini adalah bagi melahirkan muslim yang beriman, berilmu pengetahuan, beramal soleh dan layak berkhidmat untuk membangun keluarga, masyarakat, negara dan umat ” (Pelan Strategik 2010-2015, Yayasan Islam Kelantan)

3.6 VISI MTSTM

Institusi Pendidikan Berketerampilan Unggul Menjelang 2020.

3.7 MISI MTSTM

Bertekad menjadi sebuah institusi pendidikan yang terkehadapan bagi melahirkan profesional huffaz yang berketerampilan mengikut acuan al-Quran.

3.8 MOTO MTSTM

Membina Generasi al-Quran

3.9 OBJEKTIF PENUBUHAN

Tujuan utama penubuhan Maahad Tahfiz Sains adalah untuk ;

- a. Menyediakan peluang pengajian dalam aliran Tahfiz al-Quran dan Sains Tulen
- b. Menggabung jalin kemampuan pembelajaran dalam matapelajaran agama, tahfiz al-Quran dan akademik (aliran sains tulen)
- c. Melahirkan para ulama' dan juga para saintis serta professional yang menghafaz al-Quran dan menghayati isi kandungannya.
- d. Mendidik pelapis pemimpin ummah yang mempunyai keterampilan tinggi dan pelbagai pengetahuan bagi menghadapi saingan era globalisasi.

3.10 MATLAMAT STRATEGIK

PENGURUSAN DAN KEPIMPINAN

1. Memantapkan pengurusan organisasi yang bermutu dan berkualiti
2. Melaksanakan pembangunan sumber manusia berteraskan ilmu, iman dan amal.
3. Memantapkan pengurusan sekolah ke arah “Pemimpin Instruksional” yang cekap dan efektif.
4. Menguruskan infrastruktur dengan cekap.
5. Mentadbir kewangan dengan efisyen, akauntabiliti dan integriti.
6. Menyelia pembangunan Teknologi Maklumat dan Komunikasi (TMK) dengan cekap dan berkesan.

KECEMERLANGAN AKADEMIK

1. Meningkatkan kecemerlangan akademik dalam peperiksaan awam.
2. Meningkatkan penguasaan kemahiran kendiri dalam kalangan pelajar.
3. Memantapkan pelaksanaan Dasar 60 : 40.
4. Meningkatkan daya penguasaan dan penggunaan TMK.
5. Meninggikan mutu keterampilan pelajar.
6. Meningkatkan penguasaan ilmu dengan mengamalkan budaya pembelajaran sepanjang hayat.
7. Mengusai ilmu sains selaras dengan al-Quran dan as-Sunnah.

KECEMERLANGAN KOKURIKULUM

1. Meningkatkan kompetensi pengurusan kokurikulum.
2. Mewujudkan peluang kepada pelajar untuk mengembangkan bakat dan potensi kepimpinan.
3. Menanam nilai-nilai murni, sikap positif dan membangkitkan semangat patriotik serta integriti secara berterusan.
4. Meningkatkan aktiviti penyelidikan bagi tujuan memperkaya ilmu kepimpinan dan pengurusan dalam bidang kokurikulum.
5. Meningkatkan penggunaan infrastruktur kokurikulum kepada semua warga sekolah.

3.11 PIAGAM PELANGGAN

Kami warga pendidik Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, dengan penuh kesedaran, berazam dan bertekad akan mencurahkan seluruh buah fikiran, kudrat dan usaha kami bagi :

1. Memastikan anak didik mendapat pendidikan holistik yang selaras dengan matlamat Falsafah Pendidikan Negara dan Falsafah Pendidikan Yayasan Islam Kelantan.
2. Memastikan semua pelajar dapat mengembangkan potensi mereka untuk maju dan berketerampilan di samping menjadi insan yang *kamil*, harmonis dan seimbang dalam semua aspek rohani, jasmani, intelek dan emosi.
3. Memastikan pencapaian hafazan al-Quran pelajar sentiasa meningkat serta dapat memahami dan menghayati isi kndungannya.
4. Memastikan pencapaian akademik dalam peperiksaan Pentaksiran Tingkatan Tiga (PT3), Sijil Menengah Ugama (SMU) dan Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) bagi setiap matapelajaran meningkat sebanyak 2 hingga 5 peratus daripada tahun sebelumnya.
5. Sentiasa peka dan prihatin terhadap sahsiah pelajar bersesuaian dengan akhlak Hamlatul Quran.
6. Sentiasa mengamalkan budaya kerja Islam sesuai dengan konsep *Ubudiyah, Mas'uliyyah* dan *Itqan* (UMI).
7. Sentiasa mengambil berat terhadap aspek keselamatan, kebersihan dan keceriaan.
8. Sentiasa menjalankan hubungan baik dengan ibubapa dan agensi-agensi lain.
9. Memastikan MTSTM peka dan bertanggungjawab kepada kehendak pelanggan dengan:
 - i. Mengamalkan khidmat mesra pelanggan dan sebarang urusan dapat diselesaikan dalam tempoh 60 minit.

- ii. Menentukan segala urusan surat-menyurat diberi maklumbalas dalam tempoh 2 minggu dari tarikh diterima.
 - iii. Mewujudkan sistem dokumentasi yang dikemaskini dan pengurusan kewangan yang teratur.
10. Sentiasa optimis, bersedia dan sanggup menerima cadangan, pandangan, syor serta teguran yang membina daripada semua pihak untuk meningkatkan prestasi kecemerlangan akademik dan prestasi mutu perkhidmatan.

3.12 STRUKTUR ORGANISASI

Pengetua atau Mudir di sekolah ini adalah ketua pentadbir sekolah dan dibantu oleh empat orang guru penolong kanan iaitu Penolong Kanan Pentadbiran, Penolong Kanan Hal Ehwal Murid (HEM), Penolong Kanan Kokurikulum dan Penolong Kanan al-Quran. Di samping itu, organisasi ini disokong dan dibantu oleh Persatuan Ibubapa dan Guru (PIBG). Setiap penolong kanan pula menguruskan portfolio tugas masing-masing sebagaimana yang telah ditetapkan. Selain itu, terdapat juga organisasi kecil lain seperti Majlis Kerja Sekolah, Badan Kebajikan Guru dan Staff (BAKEGs), Badan Disiplin Sekolah, Unit Kaunseling dan Bimbingan serta lain-lain lagi.

3.13 SISTEM PENGAJIAN

3.13.1 SISTEM PENGAJARAN DAN PEMBELAJARAN

Takwim dan kalender sekolah ini telah dirangka, disusun dan diselaraskan oleh pihak pentadbir sekolah dengan kerjasama Persatuan Pengetua Maahad Tahfiz Kelantan. Ini kerana takwim persekolahan bagi maahad tahfiz adalah berbeza dengan sekolah biasa di bawah kelolaan Yayasan Islam Kelantan. Pelajar akan dibenarkan pulang ke rumah dan bercuti selama 4 hari pada setiap bulan.

3.13.2 KURIKULUM PEMBELAJARAN

Kurikulum yang digunakan di sekolah ini adalah gabungan daripada 3 aspek iaitu Kementerian Pendidikan Malaysia, Tahfiz al-Quran dan Arab / Agama. Kurikulum KBSM dan arab/agama adalah sebagaimana yang ditetapkan oleh Kementerian Pelajaran Malaysia dan di ambil sebahagian dari *Maahad Bu'uth al-Azhar Mesir* serta yang dirangka oleh Yayasan Islam Kelantan. Tempoh pengajian adalah selama 5 tahun dengan pengkhususan dalam elektif sains tulen semasa di tingkatan 4 dan 5. Semua guru menggunakan sukanan dan buku teks sebagaimana yang telah ditetapkan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia dan Yayasan Islam Kelantan.

Pelajar dibenarkan pindah tahun pengajian dengan syarat ;

- 1) Lulus ujian akhir tahun dengan purata 40 peratus .
- 2) Tamat 75 peratus daripada sukanan al-Quran tahunan.

Sekiranya tidak memenuhi syarat, pelajar tidak dibenarkan mengulang tahun.

Bagi pelajar lepasan PT3, syarat ke tingkatan 4 ialah minima 6A dan memenuhi 75 peratus daripada sukanan al-Quran semasa di tingkatan 3.

3.13.3 SISTEM PEPERIKSAAN

Pelajar diwajibkan menduduki peperiksaan Pentaksiran Tingkatan Tiga (PT3) dan Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) kelolaan Kementerian Pelajaran Malaysia dan SMU (Sijil Menengah Ugama) kelolaan Yayasan Islam Kelantan. Selain itu, pelajar wajib menduduki Ujian Pengesahan Satu (Mac), Peperiksaan Pertengahan Tahun, Ujian Pengesahan Dua (Ogos) dan Peperiksaan Akhir Tahun.

3.14 SYARAT KEMASUKAN

Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah mempunyai sistem pembelajaran yang tersendiri dan sistematik. Terdapat beberapa syarat kemasukan yang perlu dipenuhi sebelum diterima menjadi pelajar di Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah. Pada peringkat awalnya, Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah mengambil pelajar lelaki dan perempuan daripada Tingkatan Satu hingga Tingkatan Lima. Namun pengambilan pelajar lelaki terhenti sehingga tahun 2012. Bermula pada tahun 2013 Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah hanya terbuka kepada pelajar perempuan sahaja. Oleh yang demikian, calon-calon Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah hendaklah memiliki syarat-syarat minima berikut :

1. Keputusan Peperiksaan Ujian Penilaian Sekolah Rendah (UPSR) mestilah mendapat 6A atau yang setaraf dengannya.
2. Perempuan dan berumur 13 Tahun
3. Kebolehan membaca al-Quran : iaitu mampu membaca al-Quran mengikut tahap kefasihan yang sesuai (ditentukan melalui temuduga)
4. Daya kepimpinan : memaparkan kebolehan memimpin (dinilai melalui sijil penglibatan di sekolah dan temuduga)
5. Lulus Ujian temuduga : (Ujian Syafawi al-Quran dan Ujian Tahriri iaitu merangkumi subjek al-Quran dan Jawi)

Maahad Tahfiz Sains adalah maahad kawalan Yayasan Islam Kelantan (YIK) dan memerlukan pelajar yang mencerminkan potensi untuk berjaya dengan cemerlang. Hanya pelajar dalam kategori ini sahaja yang akan diterima dan dipertimbangkan oleh pihak Yayasan Islam Kelantan untuk memasuki Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah (Pamflet Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah , 2016).

3.15 KAKITANGAN SEKOLAH

JUMLAH GURU : 89 orang guru

JUMLAH STAF SOKONGAN : 16 orang pekerja

DATA GURU

BIL	KATEGORI GURU	LELAKI	PEREMPUAN	JUMLAH
1	Siswazah DG 48	1	-	1
2	Siswazah DG 44	2	1	3
3	Siswazah DG 41	2	7	9
4	Bukan Siswazah DGA 32	1	-	1
5	Bukan Siswazah DGA 29	1	1	2
6	Bukan Siswazah DB 17	-	1	-
7	GSTT (DC 41)	9	29	38
8	GSTT (DBA 29)	-	25	25
9	Guru Ganti	-	10	10
JUMLAH				89

DATA STAF SOKONGAN

BIL	KATEGORI STAF	JAWATAN		
		LELAKI	PEREMPUAN	JUMLAH
1	Pembantu Tadbir Kanan	1	-	1
2	Pembantu Tadbir	-	-	-
3	Penyelia Asrama	-	1	1
4	Pembantu Makmal	1	1	2
5	Pembantu Am Rendah	1	1	2
6	Pembantu Rendah Awam	2	3	5
7	Pekerja Dobi	1	2	3
8	Pengawal Keselamatan	2	-	2
JUMLAH				16

MAKLUMAT GURU AL-QURAN MAAHAD TAHFIZ SAINS

	NAMA	KELULUSAN
1	Mohd Hamidie bin Hamzah	BA(H) Dakwah Islamiah Al-Azhar
2	Mohd Khairulnaim bin Abd Majed	BA(H)Qiraat Al-Azhar Dip. Pendidikan Universiti Utara Malaysia (UUM)
3	Mohd Rasyidi bin Abd Rahman	BA(H) Syariah Islamiah Al-Azhar Dip. Pendidikan UUM
4	Aisyah binti Che Abd Hamid	BA(H) Pendidikan Islam Universiti Pendidikan Sultan Idris (UPSI) Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
5	Apipah binti Ramli	BA(H) Qiraat Al-Azhar Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan OUM
6	Asmawati binti Ismail	BA(H) Pengajian Islam UKM Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan Open Universiti Malaysia (OUM)
7	Fatmadiyana binti Abdullah Thani	BA(H) Qiraat Al-Azhar Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan UUM
8	Hafsa binti Abdullah	BA(H) Pengajian Islam Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
9	Hajrah binti Hamzah	BA(H) Pengajian Islam & Bahasa Arab Al-Azhar

		Dip. Pendidikan UUM
10	Haslina binti Abd.Halim	Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
11	Intan Ilyana binti Abd.Aziz	BA(H) Qiraat Al-Azhar Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan OUM
12	Marisan binti Shamsuddin	BA(H) Pengajian Islam UKM Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM DPLI Tahfiz UPSI
13	Masipah binti Mat Soh	BA(H) Pengajian Islam UKM Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM DPLI Tahfiz UPSI
14	Musykkiratul Basitan binti Idris	BA(H) Pengajian Islam UKM Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan OUM
15	Naziha binti Yusoff	BA(H) Al-Quran dan Sunnah Universiti Sains Islam Malaysia (USIM) Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan UUM
16	Nor Asuha binti Sulaiman	BA(H) Pengajian Islam UKM Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
17	Nor Hasanah binti Arifin	Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
18	Nor Zaini binti Abdul Kadir	Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
19	Norizzati binti Zakaria	BA(H) Qiraat Al-Azhar Dip. Tahfiz Kolej Universiti Islam Selangor (KUIS)

20	Norlita binti Ghazali	BA(H) Pengajian Islam UKM Dip. Tahfiz dan Usuluddin Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS)
21	Norliyana binti Yunus	Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
22	Noorzalidawaty binti Yusoff	BA(H) Pendidikan Islam UPSI Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
23	Nur Amily binti Zulkifli	BA(H) Pengajian Islam UKM Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM DPLI Tahfiz UPSI
24	Nurbaiyah binti Mohd Ghazali	BA(H) Pengajian Islam UKM Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM DPLI Tahfiz UPSI
25	Nurul Hidayah binti Abdullah	BA(H) Pendidikan Islam UPSI Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
26	Nurul Huda Zabidin	BA(H) Jordan DPLI Tahfiz UPSI
27	Rosliza binti Noor	BA(H) Pengajian Islam UKM Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM DPLI Tahfiz UPSI
28	Rosnoorhusna binti Abdul Rahman	BA(H) Pendidikan Islam UPSI Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
29	Shaima' binti Ismail	BA(H) Qiraat Al-Azhar
30	Siti Balqis binti Mohd Naim	BA(H) Pendidikan Islam UPSI Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
31	Siti Hajjar binti Zulkifli	BA(H) Qiraat Al-Azhar

		DPLI Tahfiz UPSI
32	Siti Hasmah binti Mohamed Nuwawi	Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
33	Siti Salwani binti Ayub	BA(H) Pendidikan Islam UPSI Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
34	Siti Zainab binti Che Wil	BA(H) Universiti Sains Islam Malaysia (USIM) Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan UUM
35	Suni binti Hassan	BA(H) Qiraat Al-Azhar Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan UUM
36	Suriani binti Mohamed Hassim	BA(H) Qiraat Al-Azhar Dip. Tahfiz Maahad Tahfiz Johor
37	Suriyani binti Hamzah	BA(H) Usuluddin Al-Azhar Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan UUM
38	Syarifah Maimunah binti Syed Akhir	Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
39	Norfathiah binti Mokhtar	BA(H) Pengajian Islam KIAS Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
40	Wan Nur Aesah binti Wan Jaafar	BA(H) Qiraat Al-Azhar Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM Dip. Pendidikan UUM
41	Suzana binti Hamzah	BA(H) Syariah, Universiti Islam Sultan Zainal Abidin (Unisza)

42	Wan Samihah binti W.Muhammad	BA(H) Pengajian Islam USIM DPLI Tahfiz UPSI
43	Zulfa binti Jusoh	Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM
44	Nurul Huda Abdul Rahim	Dip. Tahfiz Darul Quran JAKIM BA(H) Pengajian Islam USIM

3.16 PENCAPAIAN HAFAZAN AL-QURAN

BIL	BATCH	BIL PELAJAR	KHATAM		TIDAK KHATAM	
			BIL PELAJAR	PERATUS	BIL PELAJAR	PERATUS
1	2004-2008	72	57	79%	15	21%
2	2005-2009	87	59	68%	28	32%
3	2006-2010	123	81	66%	42	34%
4	2007-2011	226	161	71%	65	29%
5	2008-2012	214	139	65%	75	35%
6	2009-2013	111	109	90.10%	12	9.90%
7	2010-2014	65	63	97%	2	3%
8	2011-2015	96	88	92%	8	8%
9	2012 - 2016	135	131	97%	4	3%

3.17 KESIMPULAN

Maahad Tahfiz Sains pada tahun ini menyambut tahun kesepuluh penubuhannya di tapak Kg Bukit Panau Tanah Merah. Objektif penubuhannya untuk melahirkan intelektual professional yang hafaz al-Quran sebagaimana yang diharapkan oleh Almarhum YAB Tuan Guru Dato' Bentara Setia Haji Nik Abdul Aziz bin Nik Mat kini semakin menampakkan hasil. Pelajar lepasan maahad ini sudah mula memasuki alam pekerjaan. Menurut hasil temubual pengkaji dengan Haji Azhar bin Mat Yusof, pengetua Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, sebahagian lepasan pelajar daripada sekolah ini telah berjaya menjawat jawatan awam di sektor kerajaan dan swasta. Ada di antara mereka menjadi doktor, pegawai farmasi, peguam, juruteknik kapal terbang, ahli perniagaan dan guru.

BAB 4 - KAEDEAH HAFAZAN AL-QURAN DALAM KALANGAN PELAJAR PEREMPUAN DI MAAHAD TAHFIZ SAINS

4.1 PENGENALAN

Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah mempunyai kaedah sistem pembelajaran tersendiri bagi memudahkan proses pengajaran dan pembelajaran dalam hafazan al-Quran. Antara sistem pembelajaran yang diguna pakai oleh Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah ialah dengan mengadakan kelas *tasmi'* (memperdengar bacaan hafazan kepada guru) pada sesi persekolahan waktu pagi, malam dan hujung minggu. Kaedah hafazan al-Quran juga diselaraskan dengan kesemua maahad tahfiz lain yang berada bersama bawah kelolaan Yayasan Islam Kelantan. Walaubagaimanapun, kaedah di Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah ini ada sedikit penambahan khusus untuk disesuaikan bagi pelajar perempuan.

4.2 KAEDEAH PENGAJARAN DAN PEMBELAJARAN AL-QURAN

Setiap pelajar Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah adalah wajib bagi menghadirkan diri ke kelas al-Quran. Kelas tersebut bermula jam 7.30 - 9.05 pagi iaitu sebanyak lima kali seminggu bermula hari Ahad hingga hari Khamis.

1) SESI PEMBELAJARAN UMUM

Hari	Sesi Pagi	Sesi Malam
Ahad - Rabu	Sekolah (7.30 pagi - 2.45 petang)	Kelas al-Quran (8.00-10.00 malam)
Khamis	Sekolah (7.30 pagi - 2.45 petang)	Tafaqquh (Kuliah Maghrib)

Jumaat	Kelas Tambahan (7.30 pagi - 12.00 tengah hari)	Tafaqquh (Kuliah Maghrib)
Sabtu	Kelas Tambahan (7.30 pagi - 12.00 tengah hari)	Kelas Al-Quran (8.00-10.00 malam)
Cuti Am	Kelas Tambahan (7.30 pagi - 12.00 tengah hari)	Kelas Al-Quran (8.00-10.00 malam)

2) PERUNTUKAN DAN PEMBAHAGIAN MASA KELAS HAFAZAN AL-QURAN

HARI	MASA	AKTIVITI
Ahad Hingga Rabu	07.40 - 09.05 pagi	Hafazan/Tasmi' dan Murajaah hafazan baru Kelas Pengukuhan
	08.00- 10.00 malam	Hafazan/Murajaah/Talaqqi/Tulisan ayat
Khamis	07.40-09.05 pagi	Hafazan/Tasmi' dan Murajaah hafazan baru Kelas Pengukuhan
Jumaat	07.30-9.30 pagi	Tasmi'/Hafazan/Murajaah
Sabtu	07.30-9.30 pagi 08.00-10.00 malam	Tasmi'/Hafazan/Murajaah Hafazan/Murajaah/Talaqqi/Tulisan ayat

4.2.1 PEMBAHAGIAN WAKTU PEMBELAJARAN AL-QURAN

BIL	PERKARA	T1	T2	T3	T4	T5
1	Kelas al-Quran (7.40 pagi hingga 9.05 pagi)	15	15	15	15	15
2	Subjek Tajwid	1	1	1	1	1

*Satu waktu pembelajaran = 30 minit

4.2.2 SUKATAN HAFAZAN AL-QURAN

a. Tingkatan 1 : 6 Juzu'

- 4 surah iaitu Yaasin, As-Sajdah, Ad-Dukhan dan Al-Mulk
- Juzu' 30, 1, 2, 3, 4 dan 5

b. Tingkatan 2 : 7 Juzu'

- Juzu' 6, 7, 8, 9, 10, 11 dan 12

c. Tingkatan 3 : 6 Juzu'

- Juzu' 13, 14, 15, 16, 17 dan 18

d. Tingkatan 4 : 7 Juzu'

- Juzu' 19, 20, 21, 22, 23, 24 dan 25

a. Tingkatan 5 : 4 Juzu'

- Juzu' 26, 27, 28, 29

4.3 KAE DAH HAFAZAN AL-QURAN

Taklimat diberikan kepada pelajar baru tingkatan satu pada minggu pertama pengajian tentang sistem hafazan al-Quran yang digunakan dan peraturan umum yang berkaitan sukanan hafazan, kelas pengukuhan / intensif, galakan dan insentif, denda dan hukuman yang ditetapkan oleh unit al-Quran sekolah. Pelaksanaan kaedah hafazan di Maahad Tahfiz Sains adalah seperti berikut :

- (1) *Tashih* bacaan di semua peringkat (*Talaqqi dan Musyafahah*)
- (2) Tulisan ayat
- (3) Kaedah dan proses hafazan
- (4) Semakan bacaan dengan rakan
- (5) Tasmi'
- (6) Murajaah dengan guru dan rakan
- (7) Tebuk (ujian kelayakan untuk pindah hafazan ke juz yang seterusnya)

Model sistem tahfiz al-Quran MTS boleh dirujuk dalam lampiran C. Manual Pengajaran dan Pembelajaran Al-Quran (2015), Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah

4.3.1 KAE DAH *TALAQQI DAN MUSYAFAHAH AL-QURAN*

Kaedah *Talaqqi* dan *Musyafahah* ialah guru membaca al-Quran dan pelajar mendengar. Kemudian pelajar baca dan guru mendengar bacaan pelajar. Ini adalah kaedah yang Nabi Muhammad SAW amalkan ketika menyemak bacaan dengan Jibril AS. Guru memperbetulkan bacaan pelajar terutama berkaitan hukum *mad*, sifat huruf dan *makhraj*. *Talaqqi* ini dibuat bersama pelajar secara individu dan berkelompok mengikut kesesuaian masa. Setiap orang pelajar diwajibkan *talaqqi* al-Quran bersama guru masing-masing sebelum mula menghafaz muka surat yang baru.

4.3.2 KAEDAH BUKU TULISAN AYAT

Buku tulisan ayat al-Quran ialah buku khas yang disediakan oleh pihak sekolah kepada pelajar untuk menulis semula ayat al-Quran yang telah dihafaz oleh mereka. Buku ini dicetak dalam tiga buku iaitu 10 juzu' pertama, 10 juzu' kedua dan 10 juzu' ketiga. Pelajar perlu menulis sendiri dan menyalin kembali ayat-ayat al-Quran pada buku tulisan ayat mereka. Pelajar wajib menulis ayat al-Quran mengikut kaedah penulisan *Rasm Uthmani* termasuk penulisan kalimah atau baris. Pen dakwat biru dan hitam sahaja yang dibenarkan untuk menulis pada buku tulisan ayat. Manakala pen dakwat merah pula khusus bagi penandaan guru al-Quran sahaja sekiranya ada pembetulan yang perlu dibaiki. Pelajar dikehendaki bertanggungjawab dan menjaga buku tulisan ayat mereka dengan baik sepanjang tempoh pengajian. Buku tersebut juga perlu dijilid setelah tamat hafazan 30 juzu' al-Quran. Kehilangan buku tulisan ayat perlu dimaklumkan segera kepada guru al-Quran masing-masing. Guru al-Quran pula dikehendaki memastikan buku tulisan ayat pelajar sentiasa dalam keadaan kemas dan bersih. Buku tulisan ayat tersebut hendaklah dibalut dan lengkap ditulis maklumat seperti nama pelajar, nombor pendaftaran diri, nama tingkatan, sukatan hafazan tahunan dan doa sebelum / selepas menghafaz al-Quran.

4.3.3 KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN

Ayat al-Quran yang akan dihafaz hendaklah telah *ditalaqqi* dan *ditashih* oleh guru al-Quran. Setiap pelajar wajib menghafaz sekurang-kurangnya satu muka surat setiap hari atau lima mukasurat dalam tempoh seminggu. Kaedah hafazan boleh disesuaikan dengan kemampuan pelajar. Pelajar digalakkan membaca dengan melihat mushaf pada mukasurat yang ingin dihafaz sekurang-kurangnya 40 kali atau sehingga lancar. Kemudian pelajar boleh mula menghafaz ayat pertama. Setelah ingat, pelajar

boleh terus menghafaz ayat kedua dan menggabungkan ayat pertama dan kedua. Begitulah sehingga habis mukasurat tersebut berjaya dihafaz dengan lancar.

Pelajar diberi pilihan untuk memilih mana-mana kaedah yang sesuai dengan tahap dan kemampuan mereka. Antara kaedah yang boleh diamalkan ialah kaedah baca al-Quran berpasangan, kaedah mengulang-ulang bacaan, kaedah menulis sambil menghafaz dan sebagainya. Namun pihak unit al-Quran MTS telah merangka kaedah khusus yang perlu diikuti oleh setiap pelajar dalam proses menghafaz al-Quran iaitu kaedah model sistem tahniz menggunakan tujuh langkah utama iaitu : *talaqqi*, menulis tulisan ayat al-Quran, menghafaz, menyemak bacaan, tasmi', murajaah hafazan baru dan hafazan lama. Berikut pula adalah contoh sebagai panduan pelajar ketika proses menghafaz al-Quran:

- a. Ikhlaskan niat untuk menghafaz kerana Allah.
- b. Pastikan sentiasa berwudhu'.
- c. Baca doa penerang hati.
- d. Mulakan bacaan surah al-Fatihah dan selawat ke atas Nabi Muhammad SAW.
- e. Mulakan proses menghafaz:

Turutan proses menghafaz al-Quran :

1. Baca muka surat yang mahu dihafaz secara bertajwid sampai berkeyakinan untuk menghafaz.
2. Lebih digalakkan pelajar menghafaz dengan memahami makna ayat dengan merujuk terjemahan Al-Quran.
3. Bahagikan muka surat yang dihafaz kepada 2/3 potongan.
4. Hafaz potongan pertama sehingga lancar.
5. Teruskan dengan potongan kedua sehingga lancar.
6. Ulang potongan pertama dan kedua sehingga lancar.
7. Ulang satu muka surat penuh sehingga lancar.

8. Semak bacaan dengan rakan sebelum tasmi' dengan guru.
9. Tasmi' dengan guru dalam keadaan penuh keyakinan

4.3.4 KAEDAH SEMAKAN

Pelajar mestilah terlebih dahulu menyemak hafazan mereka dengan rakan sekelas sekurang-kurangnya sekali sebelum mula menghafaz al-Quran. Sekiranya hafazan telah lancar dan tiada kesalahan, barulah pelajar dibenarkan tasmi' dengan guru al-Quran pada sesi kelas al-Quran yang telah ditetapkan. Namun sekiranya hafazan tidak lancar ataupun terdapat kesalahan, pelajar hendaklah memperbaiki bacaan tersebut dan mengulangnya semula sehingga betul-betul lancar.

4.3.5 KAEDAH *TASMI'*

Pelajar wajib *tasmi'* al-Quran iaitu memerdengarkan bacaannya secara hafazan sekurang-kurangnya satu muka setiap hari persekolahan di hadapan guru al-Quran mereka. Sebelum pelajar *tasmi'* bacaan hafazan dengan gurunya, pelajar wajib menyiap dan melengkapkan buku tulisan ayat yang disediakan oleh pihak YIK. Guru pula wajib menyemak dan membetulkan kesilapan bacaan dan tulisan pelajar semasa sesi *tasmi'*. Setiap pelajar yang telah memerdengarkan bacaannya, guru tersebut akan catat di dalam buku rekod hafazan Catatan Harian Pelajar dan Laporan Hafazan Bulanan. Kelas *tasmi'* al-Quran ini dikelola oleh 2 orang guru dalam satu kelas dengan nisbah lebih kurang 12 hingga 15 orang pelajar bagi setiap orang guru.

Pelajar diwajibkan *tasmi'* al-Quran sekurang-kurangnya 5 muka surat seminggu. Namun begitu, pelajar dibenarkan *tasmi'* sebanyak mungkin muka surat yang mereka mampu. Kelayakan pelajar untuk pindah muka surat atau lulus *tasmi'* adalah berdasarkan perkara berikut:

(1) Kelancaran hafazan

Pelajar yang ditegur oleh guru semasa *tasmi'* lebih daripada 3 kali teguran adalah tidak layak pindah ke muka surat yang baru. Pelajar wajib mengulang semula hafazan tersebut sehingga lancar atau kelancaran hafazan pelajar sekurang-kurangnya adalah 2 /3 daripada muka surat yang dihafaz.

(2) Tajwid

Maksima 3 kesalahan tajwid secara jelas.

Setelah selesai menghafaz dan tasmi satu *juz'*, pelajar wajib *murajaah* semula al-Quran dan disoal beberapa soalan (tebuk) oleh guru sebelum meneruskan *tasmi' juzu'* yang baru. Guru akan menandatangani pada setiap muka surat yang ditasmi' dalam buku tulisan ayat pelajar. Guru juga akan mengesahkan hafazan pelajar terlebih dahulu sebelum menandatangani borang pindah *juzu'*. Pelajar tidak dibenarkan *tasmi' juzu'* berikutnya kecuali setelah mendapatkan kelulusan dan penilaian daripada guru al-Quran atau panel penilai unit al-Quran sekolah.

4.3.6 KAEDAH MURAJAAH

Setiap kali selepas *tasmi'* al-Quran, pelajar perlu *murajaah* (mengulang semula bacaan) muka surat tersebut sebanyak 10 kali. Pelajar juga diwajibkan *murajaah* 5 muka surat yang terkini yang telah mereka hafaz. *Murajaah* tersebut hendaklah dibuat dengan guru al-Quran. Namun semasa ketiadaan guru, pelajar boleh *murajaah* dengan rakan pelajar yang telah ditentukan. Guru akan menandatangani pada setiap muka surat yang dimurajaah dalam buku tulisan ayat pelajar. Guru akan merekod setiap *murajaah* pelajar di dalam Buku Catatan Murajaah Pelajar yang disediakan. Setelah khatam 30 *juzu'*, pelajar akan diletakkan dalam Kelas Khatam Hafazan al-Quran untuk aktiviti *murajaah* yang lebih khusus, tersusun dan sistematik.

4.3.7 KAEDAH TEBUK

Pelajar yang telah berjaya menghafaz dan *tasmi'* satu juz al-Quran perlu melalui sesi tebuk (ujian) al-Quran dengan guru mereka sebelum dibenarkan menghafaz *juzu'* yang berikutnya. Ini amat penting bagi memastikan ingatan hafazan mereka betul-betul kuat dan mampu membaca kembali ayat al-Quran tanpa melihat *mushaf*. Sesi tebuk ini perlu menggunakan Kertas Tebuk yang telah disediakan oleh Unit al-Quran sekolah. Pelajar perlu menjawab lapan soalan berkaitan ayat al-Quran dalam *juzu'* semasa al-Quran yang dihafaz secara lisan iaitu *syafawi*. Markah akan diberikan termasuk markah bacaan tajwid. Pelajar yang mendapat markah kurang daripada 50 peratus perlu *murajaah* al-Quran dan mengulang kembali sesi tebuk. Setelah itu, guru akan tandatangan borang tebuk sebagai memberi kelulusan kebenaran untuk pelajar pindah hafazan *juzu'* mereka.

4.3.8 KELAS KHAS PELAJAR KHATAM

Semua pelajar yang berjaya menamatkan hafazan 30 *juzu'* diwajibkan berada dalam kelas ini semasa waktu pembelajaran hafazan al-Quran. Kelas diadakan di masjid MTS. Pelajar diwajibkan *murajaah* dengan guru al-Quran sekurang-kurangnya $\frac{1}{2}$ *juzu'* setiap hari secara tertib *juzu'*. Setiap pelajar mestilah menyediakan sebuah buku khatam sebagai buku catatan murajaah dan disahkan oleh guru al-Quran. *Sila rujuk lampiran.*

4.4 PROGRAM KECEMERLANGAN HAFAZAN AL-QURAN

a. Kelas Tambahan Malam Dan Hujung Minggu ;

Kelas ini bertujuan untuk membantu pelajar menghafaz al-Quran melalui proses *talaqqi* dan *murajaah* dengan guru al-Quran. Kelas al-Quran malam bermula dari hari Sabtu hingga hari Rabu pada pukul 8.00 malam hingga 10.00 malam. Manakala kelas

al-Quran hujung minggu pada hari Jumaat dan hari Sabtu serta hari kelepasan am pula diadakan sekiranya pelajar berada di asrama dan ia bermula pukul 7.30 pagi hingga 9.30 pagi. Seorang guru al-Quran ditugaskan bagi setiap kelas.

b. Kelas Intensif Hafazan al-Quran ;

Kelas ini bertujuan membantu pelajar menghafaz al-Quran dan seterusnya mencapai *muqarrar* iaitu sukatan tahunan. Kelas ini diwajibkan kepada pelajar yang tidak mencapai muqarrar tahunan (100%). Kelas intensif ini diadakan pada musim cuti sekolah. Pelajar akan ‘ditahan’ di sekolah untuk tempoh tertentu sebelum mereka dibenarkan pulang bercuti ke kampung.

c. Kelas Intensif Harian Hafazan al-Quran ;

Kelas ini diadakan khusus kepada pelajar lepasan PT3 dan SMU yang masih tidak mencukupi muqarrar tahunan (75 peratus). Kelas ini diadakan sejurus selepas selesai peperiksaan sehingga hari akhir persekolahan (kebiasaannya selama 2 bulan). Pelajar yang tersenarai akan dibimbing khusus oleh beberapa orang guru sehingga kelas berakhir. Untuk memberikan fokus yang lebih, pelajar tidak dibenarkan terlibat dalam pengajuran program, menyertai aktiviti dan bermain sepanjang kelas berlangsung kecuali mendapat kebenaran guru al-Quran setelah mencapai sasaran yang telah ditetapkan.

d. Kelas Pengukuhan al-Quran ;

Kelas ini bertujuan untuk menolong pelajar melancarkan bacaan dan memperkuuhkan tajwid dalam bacaan al-Quran mereka. Penumpuan khusus lebih kepada pelajar tingkatan 1 dan pelajar-pelajar yang lemah tajwid. Kelas ini akan diadakan secara berkala bergantung kepada keperluan semasa pelajar. Masa yang

diperuntukkan adalah sejam sehari bermula pukul 3.30 petang hingga 4.30 petang setiap hari Ahad, Isnin, Selasa dan Khamis.

e. Anugerah Pelajar Terbaik Bulanan ;

Objektif anugerah adalah untuk meningkatkan prestasi hafazan para pelajar serta menggalakkan budaya persaingan yang sihat di antara mereka. Hadiah diberikan kepada pelajar yang dapat menghafaz paling banyak muka surat dalam tempoh sebulan. Seorang pelajar akan dipilih mengikut setiap kelas. Kebiasaan hadiah yang diberikan adalah dalam bentuk buku-buku ilmiah atau set amalan pemakanan kesihatan bagi menambahkan daya ingatan.

f. Majlis Khatam Hafazan Al-Quran ;

Majlis ini merupakan majlis kemuncak bagi seorang penghafaz al-Quran. Diadakan setahun sekali khusus untuk meraikan para pelajar yang dapat mengkhatamkan hafazan al-Quran pada tahun tersebut. Majlis ini dilaksanakan secara beramai-ramai bersama guru-guru al-Quran dan ibubapa pelajar.

g. Majlis Graduasi Tahfiz Al-Quran ;

Majlis ini adalah majlis yang diadakan secara gilang-gemilang bagi meraikan huffaz al-Quran oleh Yayasan Islam Kelantan. Majlis ini bertujuan untuk menghargai para pelajar yang telah bersusah payah untuk menghafaz dan berjaya khatam hafazan 30 juzu' al-Quran dalam tempoh yang telah ditetapkan. Majlis ini juga diharap dapat menjadi satu platform yang kukuh untuk memberi motivasi kepada para pelajar yang lain untuk mencapai kecemerlangan yang sama dalam bidang al-Quran. Majlis ini disambut bersama semua maahad tahfiz al-Quran di bawah kelolaan Yayasan Islam Kelantan.

4.5 PENILAIAN DAN PEPERIKSAAN

Terdapat tiga tahap penilaian dan peperiksaan bagi mata pelajaran al-Quran di Maahad Tahfiz Sains iaitu ;

- a. Penilaian kemasukan MTS
- b. Penilaian semasa peringkat menghafaz al-Quran
- c. Penilaian peperiksaan pertengahan dan akhir tahun

a. PENILAIAN KEMASUKAN MTS @ UJIAN SARINGAN TAHFIZ (USTS)

Setiap pelajar yang berminat untuk menyambung pengajian sekolah menengah di MTS perlulah ;

- a. Mengisi Borang Permohonan Kemasukan Sekolah Kawalan YIK yang boleh diperolehi di MTS bermula akhir bulan Oktober setiap tahun. Borang tersebut mestilah dihantar selewat-lewatnya dua minggu selepas keputusan UPSR sebenar diumumkan.
- b. Menjalani Ujian Saringan Tahfiz Sains (USTS) yang dijalankan di maahad yang dipilih. Ujian inilah yang akan menentukan kelayakan dan kemampuan pelajar untuk memasuki MTS dan seterusnya dijangka mampu untuk menghafaz al-Quran.
- c. USTS dijalankan dalam dua bentuk iaitu ujian *syafawi* (lisan) dan *tahriri* (bertulis). Ujian *syafawi* akan dijalankan oleh panel penilai yang dipilih khusus manakala set ujian *tahriri* pula disediakan oleh Yayasan Islam Kelantan.
- d. Ujian *syafawi* terbahagi kepada 4 aspek iaitu ujian akhlak, ujian tilawah, ujian bacaan jawi dan ujian hafazan al-Quran.

b. PENILAIAN SEMASA PERINGKAT MENGHAFAZ AL-QURAN

Semasa berada dalam peringkat menghafaz al-Quran, pelajar akan menjalani beberapa siri ujian penilaian iaitu;

a. Penilaian Hafazan Baru (Tasmi')

murajaah juzu' Guru akan mendengar hafazan pelajar dan menandatangani buku tulisan ayat sekiranya berpuas hati dengan kualiti hafazan.

b. Penilaian Tamat Hafazan Juzu'

Penilaian ini akan dijalankan setelah pelajar tamat menghafaz satu juzu' al-Quran. Pelajar diberi masa tiga hari untuk tersebut dengan guru. Ujian (tebuk) dijalankan oleh guru al-Quran yang dilantik (Guru Penilai).

c. Penilaian *Murajaah*

Pelajar diwajibkan *murajaah* hafazan baru sebanyak sepuluh kali dan lima muka surat terkini. Ia mestilah disahkan oleh guru dalam Buku Catatan *Murajaah Pelajar*, disamping satu *juzu'* hafazan lama setiap kali selepas solat Asar.

d. Ujian Prestasi Hafazan

Guru dimestikan mengadakan Ujian Prestasi setiap dua bulan sekali. Penyediaan soalan dan skema hendaklah merujuk kepada Penyelaras Peperiksaan & Penilaian.

e. Peperiksaan Pertengahan Tahun / Akhir Tahun

Pelajar perlu menduduki Peperiksaan Pertengahan Tahun / Akhir Tahun mengikut tingkatan dan sukatan masing-masing (100 peratus). *Sila rujuk lampiran.*

f. Peperiksaan Sijil Menengah Ugama (SMU)

Pelajar akan menduduki Sijil Menengah Ugama (SMU) semasa di tingkatan empat. Bagi mata pelajaran *Hifz al-Quran*, jumlah sukatan ialah sebanyak 15 *juzu'* sahaja. Pelajar wajib untuk lulus matapelajaran ini untuk melayakkan diri menerima sijil SMU. Peperiksaan *Hifz al-Quran* ini terbahagi kepada dua bahagian iaitu ujian lisan

(syafawi) dan ujian bertulis (tahriri). Peperiksaan lisan biasanya diadakan pada bulan Julai manakala ujian bertulis adalah pada bulan September.

4.6 KESIMPULAN

Penggunaan kaedah hafazan dan sistem pembelajaran yang terbaik adalah penting bagi memastikan keberkesanan hafazan kepada para huffaz. Sistem dan kaedah hafazan yang tidak sistematik dan tidak sesuai akan memberi impak yang besar kepada pelajar dari segi daya ingatan jangka masa panjang dan keberkesanan dalam menghafaz al-Quran. Semua individu termasuklah ibu bapa, ahli keluarga, guru al-Quran dan masyarakat perlulah memainkan peranan untuk membantu para pelajar yang menceburι bidang hafazan ini agar dapat sampai ke tahap yang membanggakan dan mampu mengingati al-Quran sepanjang hayat mereka.

BAB 5 - LAPORAN ANALISIS DATA

5.1 PENGENALAN

Bab laporan analisis data ini memfokuskan tentang hasil analisis borang soal selidik yang telah diterima daripada responden. Perisian IBM *Statistical Package For Sosial Science* (SPSS) versi 22.0 telah digunakan untuk menganalisa kesemua objektif kajian. Pengkaji menggunakan beberapa jenis analisis dalam kajian ini iaitu Analisis Taburan Kekerapan (profil responden), Ujian Kebolehpercayaan (*Cronbach's Alpha*), Analisis Deskriptif dan Analisis Regresi Logistik Binomial (*Binomial Logistic Regression*).

5.2 UJIAN KEBOLEHPERCAYAAN

Kajian rintis merupakan kajian awal yang dijalankan oleh pengkaji sebelum kajian sebenar. Tujuan utama kajian rintis diadakan adalah untuk menguji tahap kesahan dan kebolehpercayaan item-item yang terdapat dalam soal selidik. Setiap kelemahan yang ada meskipun kecil perlu diperbaiki untuk mendapatkan hasil soal selidik yang bermutu. Sebanyak 10 sampel yang terdiri daripada pelajar sekolah yang dipilih secara rawak untuk menjawab soal selidik ini. Menurut Mohd Najib Abdul Ghaffar, nilai 0.8 adalah memadai untuk diterima sebagai tahap kebolehpercayaan yang sesuai untuk sesuatu alat. Pekali kebolehpercayaan bagi kajian rintis untuk mencari nilai *alpha cronbach* ini ditentukan dengan menggunakan perisian komputer *Statistical Package For Social Science* (SPSS) versi 22.0 iaitu *alpha* 0.831. Pengkaji perlu mengubah item sekiranya nilai yang diperolehi adalah lebih rendah daripada 0.8. Pengkaji juga perlu melaksanakan kajian rintis sekali lagi sehingga mencapai tahap nilai 0.8 ke atas. Hasil dapatan daripada kajian rintis ini akan diguna pakai untuk mendapatkan hasil dapatan kepada kajian sebenar.

Matlamat ujian kebolehpercayaan adalah untuk memastikana sama ada data yang diperoleh daripada sesuatu kajian boleh dipercayai atau tidak. Menurut Sekaran dan Bougie (2010), Ujian Kebolehpercayaan merupakan isyarat yang menunjukkan konsistensi dan kestabilan sesebuah instrumen dalam mengukur konsep serta menilai kualiti langkah-langkah yang diaplikasi dalam sesebuah kajian.

Selain itu, *Cronbach's Alpha* adalah sebuah indikasi untuk mengukur konsistensi dalaman sesuatu set item sebagai satu kumpulan dan menunjukkan sejauh mana item-item di dalam setiap satu set mempunyai korelasi yang positif antara satu sama lain menurut Campbell, W. , (1976) . Skala *Cronbach's Alpha* adalah seperti Jadual 5.1 di bawah.

Jadual 5.1: Skala *Cronbach's Alpha*

Skala <i>Cronbach's Alpha</i>	Kekuatan Ikatan
<.6	Lemah
.6 - <.7	Sederhana
.7 - <.8	Bagus
.8 - <.9	Sangat Bagus
.9 dan ke atas	Cemerlang

5.2.1 STATISTIK UJIAN KEBOLEHPERCAYAAN

Jadual 5.2: Rumusan Statistik Ujian Kebolehpercayaan

Pembolehubah	Skala <i>Cronbach's Alpha</i>	Jumlah Item
Keseluruhan Instrumen	0.831	45
Kaedah Hafazan al-Quran	0.802	34
Permasalahan Pelajar	0.608	11

Berdasarkan Jadual 5.2 di atas, nilai *Cronbach's Alpha* bagi keseluruhan instrumen ialah 0.831 dimana ia berada pada skala .8 - <.9. Ini bermakna data yang diterima memiliki kekuatan korelasi yang sangat bagus antara item dalam setiap satu binaan. Oleh itu kesemua 45 item di dalam borang soal selidik ini boleh diterima pakai.

Seterusnya *Cronbach's Alpha* bagi konstruk kaedah hafazan al-Quran ialah 0.802 dimana ia turut berada pada skala .8 - <.9. Oleh itu data yang diterima bagi konstruk ini memiliki kekuatan korelasi yang sangat bagus antara itemnya. Hal ini sekaligus membuktikan kesemua 30 item untuk bahagian ini boleh digunakan.

Manakala nilai *Cronbach's Alpha* bagi konstruk permasalahan pelajar pula adalah 0.608 iaitu pada skala .6 - <.7. Ia bermaksud data yang diterima bagi konstruk ini adalah sederhana kekuatan korelasi antara itemnya. Tetapi kesemua 11 item masih boleh diterima pakai kerana melebihi ukuran skala <.6.

5.3 LATAR BELAKANG RESPONDEN

Analisis taburan kekerapan digunakan bagi menganalisa latar belakang demografi responden dalam kajian ini. Hasil analisis ini diperolehi daripada 60 set borang soal selidik yang telah diedarkan kepada pelajar Maahad Tahfiz Sains (MTS) Tanah Merah, Kelantan.

Menurut Sekaran dan Bougie, kekerapan merujuk kepada berapa kali subkategori-subkategori sesuatu kejadian berlaku dan ianya dipaparkan melalui peratusan dan peratusan kumulatif yang boleh dikira dengan mudah. Manakala menurut Zikmund pula, jadual kekerapan adalah susunan data statistik dalam format lajur dan baris yang menunjukkan kiraan jawapan atau pemerhatian untuk setiap bahagian pembolehubah. Bilangan jawapan yang berbeza bagi setiap pembolehubah akan

dihitung dengan menggunakan taburan kekerapan dan direkodkan dalam bentuk nombor dan peratusan menurut Zikmund, W.G. (2000).

Jadual 5.3 di bawah adalah rumusan demografi responden berkenaan tahap tingkatan mereka, kemampuan hafazan al-Quran, pencapaian al-Quran dalam peperiksaan akhir tahun lepas, pengalaman menghafaz al-Quran sebelum memasuki MTS Tanah Merah, tahap kefahaman responden tentang kaedah hafazan yang digunakan di MTS Tanah Merah dan persetujuan responden terhadap keberkesanan kaedah yang digunakan oleh pihak sekolah.

Jadual 5.3: Ringkasan Demografi Responden

DEMOGRAFI	FREKUENSI	PERATUS (%)
Tingkatan		
Tingkatan 2	15	25.0
Tingkatan 3	15	25.0
Tingkatan 4	15	25.0
Tingkatan 5	15	25.0
Jumlah	60	100.0
Kemampuan Hafazan		
Kurang Daripada 5 Muka surat Seminggu	4	6.7
5 Mukasurat Seminggu	19	31.7
10 Mukasurat Seminggu	23	38.3
Melebihi 10 Muka surat Seminggu	14	23.3
Jumlah	60	100.0
Pencapaian al-Quran Dalam Peperiksaan Akhir		
Tahun Lepas		
Mumtaz	23	38.3
Jayyid Jiddan	25	41.7
Jayyid	9	15.0
Maqbul	2	3.3
Rasib	1	1.7

Jumlah	60	100.0
Pernah Menghafal al-Quran Sebelum Memasuki Sekolah Ini		
Tidak		
	17	28.3
Ya, Beberapa Surah Lazim	37	61.7
Ya, Beberapa Juzu'	2	3.3
Ya, Kesemua 30 Juzu'	4	6.7
Jumlah	60	100.0
Memahami Tentang Kaedah Hafazan Yang Digunakan Di Sekolah Ini		
Tidak Jelas		
	2	3.3
Kurang Jelas	20	33.3
Jelas	38	63.3
Jumlah	60	100.0
Adakah Anda Bersetuju Bahawa Kaedah Hafazan Yang Digunakan Oleh Sekolah Ini Adalah Berkesan?		
Tidak		
	12	20.0
Ya	48	80.0
Jumlah	60	100.0

Merujuk kepada Jadual 5.3 di atas, dapatan pertama iaitu kategori tahap tingkatan responden. Responden bagi soal selidik ini adalah pelajar tingkatan dua, tiga, empat dan lima yang masing-masing dengan jumlah 15 orang bagi setiap tingkatan.

Dapatan kedua ialah kategori kemampuan hafazan al-Quran. Hasil kajian menunjukkan hampir 40 peratus orang responden (23 orang responden) yang mampu menghafaz al-Quran sebanyak 10 muka surat dalam masa seminggu. Kemudian diikuti 19 orang responden mampu menghafaz sebanyak 5 muka surat seminggu dan 14 orang responden mampu menghafaz al-Quran melebihi 10 muka surat seminggu. Manakala hanya 4 orang sahaja yang menghafaz al-Quran kurang daripada 5 muka surat seminggu.

Dapatan ketiga ialah berkenaan kategori pencapaian al-Quran dalam peperiksaan akhir tahun lepas. Hasil analisa di atas menunjukkan bahawa pencapaian al-Quran pelajar di MTS Tanah Merah boleh dikatakan sangat membanggakan kerana sejumlah 80 peratus responden yang terlibat dengan kajian ini memdapat Mumtaz (23 orang responden) dan Jayyid Jiddan (25 orang responden). Kemudian terdapat 9 orang responden yang mendapat tahap Jayyid dan hanya 3 orang responden yang mendapat tahap yang rendah iaitu 2 orang mendapat tahap Maqbul dan 1 orang mendapat tahap Rasib.

Dapatan keempat berkenaan pengalaman menghafaz al-Quran sebelum memasuki MTS Tanah Merah. Hasil kajian menunjukkan bahawa 71.7 peratus responden telah menghafaz sebahagian atau keseluruhan al-Quran terlebih dahulu sebelum memasuki sekolah ini. Sebanyak 37 orang telah menghafaz beberapa surah lazim, 2 orang telah menghafaz beberapa juzu' al-Quran dan 4 orang telah menghafaz kesemua 30 juzu' al-Quran sebelum memasuki sekolah ini. Manakala baki 17 orang responden tidak pernah menghafaz al-Quran sebelum memasuki sekolah ini. Dapatan kelima berkaitan tahap kefahaman pelajar tentang kaedah hafazan yang digunakan di MTS Tanah Merah. Berdasarkan hasil kajian di atas dapat dilihat bahawa lebih daripada 60 peratus responden merujuk kepada 38 orang responden memahami dengan jelas kaedah hafazan yang digunakan. Namun terdapat juga jumlah yang boleh dikatakan besar iaitu seramai 20 orang responden yang kurang jelas dengan kaedah hafazan yang digunakan dan ada juga 2 orang yang tidak jelas dengan kaedah hafazan yang digunakan oleh pihak sekolah.

Akhir sekali dapatan keenam berkenaan persetujuan responden terhadap keberkesanan kaedah yang digunakan oleh pihak sekolah. Terdapat 80 peratus responden (48 orang responden) bersetuju bahawa kaedah hafazan yang digunakan

adalah berkesan dan baki 20 peratus responden (12 orang responden) pula tidak bersetuju.

5.4 KAEADAH HAFAZAN AL-QURAN BAGI PELAJAR PEREMPUAN

Objektif ketiga kajian ini ialah mengenalpasti sejauh mana responden bersetuju kaedah hafazan al-Quran telah dilaksanakan bagi pelajar perempuan di Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah. Analisis deskriptif telah digunakan untuk mencapai objektif tersebut.

Secara umumnya, tujuan analisis deskriptif adalah untuk mengkaji statistik asas sesuatu pembolehubah seperti min, sisihan piaui, nilai minimum dan nilai maksimum daripada set soal selidik yang diberikan oleh responden. Analisis ini penting untuk menganalisa idea dan melihat perbezaan di antara responden.

Sebagai panduan dalam borang soal selidik yang diedarkan kepada responden, pengkaji telah menggunakan skala *Likert 5* mata (*5 Point Likert's Scale*) sebagai indikator untuk mengukur pendapat responden. Skala yang digunakan adalah seperti di bawah:

1. *Sangat Tidak Setuju*
2. *Tidak Setuju*
3. *Tidak pasti*
4. *Setuju*
5. *Sangat Setuju*

5.4.1 KAEADAH HAFAZAN AL-QURAN YANG DIGUNAKAN OLEH PELAJAR PEREMPUAN SECARA UMUM

Jadual 5.4 di bawah berkenaan kaedah hafazan al-Quran yang dilaksanakankan oleh pelajar di MTS Tanah Merah. Turutan kaedah yang disusun jadual di bawah ini adalah mengikut turutan menurun, yang mana kaedah hafazan yang diletakkan paling

atas adalah kaedah hafazan yang memiliki nilai min yang paling tinggi kemudian diikuti oleh kaedah hafazan yang memiliki nilai min yang lebih rendah. Nilai min yang paling tinggi menunjukkan paling ramai responden bersetuju terhadap pelaksanaan dan keberkesanan kaedah tersebut dalam membantu mereka menghafaz al-Quran.

Jadual 5.4: Rumusan kaedah hafazan al-Quran secara umum

Kaedah Hafazan	Min
1. Semakan Bacaan	4.52
2. Buku Tulisan Ayat	4.39
3. <i>Tasmi'</i>	4.34
4. <i>Talaqqi & Musyafahah al-Quran</i>	4.21
5. <i>Murajaah</i>	4.07
6. Tebuk	4.05
7. Kelas Khatam al-Quran	3.67
8. Kaedah Umum	3.60

Berdasarkan Jadual 5.4 di atas, jelas bahawa Semakan Bacaan adalah kaedah yang memiliki nilai min paling tinggi iaitu 4.52. Mengikut hukum statistik, nilai min ini adalah menghampiri skala 5.00. Hal ini membuktikan bahawa pelajar di MTS Tanah Merah ‘sangat setuju’ dengan kaedah Semakan Bacaan sebagai kaedah yang paling ramai amalkan dan paling berkesan dalam menghafaz al-Quran.

Manakala kaedah-kaedah lain selain daripada Semakan Bacaan memiliki nilai min di antara 3.59 hingga 4.39. Nilai-nilai ini menghampiri kepada skala 4.00. Justeru, ia menunjukkan bahawa pelajar di sekolah tersebut ‘setuju’ bahawa kaedah-kaedah lain turut dilaksanakan dan berkesan dalam menghafaz al-Quran. Manakala turutan kaedah yang kedua tertinggi selepas Semakan Bacaan ialah kaedah Buku Tulisan Ayat (Min = 4.39). Kemudian diikuti oleh *Tasmi'* (Min = 4.34), *Talaqqi & Musyafahah al-*

Quran (Min = 4.21), *Murajaah* (Min = 4.07), Tebuk (Min = 4.05), Kelas Khatam al-Quran (Min = 3.67), dan terakhir Kaedah Umum (Min = 3.60).

Secara puratanya, kesemua kaedah yang dikaji mendapat persetujuan oleh pelajar bahawa ia merupakan kaedah yang telah digunakan oleh responden dan ia berkesan untuk menghafaz al-Quran kerana kesemua kaedah mendapat skor min melebihi 3.5. Jika ada kaedah yang mendapat skor min dibawah 3.5, ini bermakna pelajar sama ada sangat tidak bersetuju, tidak setuju dan tidak pasti dengan kaedah tersebut.

5.4.2 KAEDAH HAFAZAN AL-QURAN YANG DIGUNAKAN OLEH PELAJAR PEREMPUAN SECARA TERPERINCI

Dalam bahagian ini, setiap kaedah dibincangkan secara lebih terperinci berdasarkan item masing-masing.

Jadual 5.5: Min Bagi Kaedah Semakan Bacaan

	N	Min
SEMAKAN BACAAN	60	4.52
Item 1 Pelajar terlebih dahulu menyemak hafazan al-Quran dengan rakan sekurang-kurangnya sekali sebelum <i>tasmi'</i> dengan guru al-Quran.	60	4.57
Item 2 Setelah semak bacaan dengan rakan, pelajar mampu <i>tasmi'</i> al-Quran dengan lebih lancar di hadapan guru.	60	4.55
Item 3 Jika hafazan tidak lancar ataupun ada kesalahan bacaan, pelajar hendaklah memperbaikinya dan mengulang hafazan sehingga betul-betul lancar.	60	4.45

Kaedah Semakan Bacaan adalah yang paling ramai diamalkan oleh pelajar perempuan dan berkesan kerana nilai keseluruhan min bagi kaedah ini adalah yang paling tinggi berbanding kaedah lain iaitu 4.52. Justeru, berdasarkan Jadual 5.5 di atas,

Item 1 dan 2 yang memiliki nilai min menghampiri skala 5 yang bermaksud pelajar ‘sangat setuju’ dengan kedua pernyataan dalam item ini. Item 3 pula memiliki nilai min menghampiri skala 4 yang bermaksud pelajar ‘setuju’ dengan pernyataan Item 3.

Jika dilihat ketiga-tiga item di atas ia berkait rapat antara satu sama lain. Kronologinya jika hafazan pelajar masih belum lancar dan masih melakukan kesalahan sudut bacaan, pelajar hendaklah memperbaiki lagi dan mengulang semula hafazan tersebut sehingga betul-betul lancar (Item 3; Min = 4.45). Selepas itu, pelajar terlebih dahulu perlu menyemak hafazan mereka dengan rakan pelajar sekurang-kurangnya sekali sebelum tasmi’ dengan guru al-Quran (Item 1; Min = 4.57). Apabila telah menyemak hafazan dengan rakan tanpa melakukan kesalahan, ini benar-benar berkesan membantu pelajar ketika tasmi’ dengan guru al-Quran mereka (Item 2; Min = 4.55).

Proses hafazan ini adalah agak semulajadi kerana lumrahnya manusia memang akan berlatih sendiri dahulu dalam apa sahaja perkara yang ingin dikuasai. Kemudian barulah minta orang lain menyemak semula apa yang telah mereka berlatih sebelum mereka boleh persembahkan kepada pihak yang lebih tinggi yang boleh menentukan tahap mereka serta memberi markah kepada mereka.

Jadual 5.6: Min Bagi Kaedah Buku Tulisan Ayat

	N	Min
BUKU TULISAN AYAT	60	4.39
Item 1 Pelajar wajib menulis tulisan ayat mengikut kaedah penulisan <i>Rasm Uthmani</i> .	60	4.65
Item 2 Pelajar menjaga buku tulisan ayat dengan baik untuk dijilid setelah tamat hafazan 30 juzu’.	60	4.43
Item 3 Buku tulisan ayat hendaklah dibalut dan lengkap dengan nama pelajar, nombor diri, no kad pengenalan, nama tingkatan, sukanan hafazan tahunan dan doa sebelum menghafaz al-Quran	60	3.92

Item 4 Menulis ayat al-Quran bersama makna berkesan dalam membantu pelajar menghafaz al-Quran.	60	4.33
Item 5 Guru menyemak dan membetulkan kesilapan tulisan ayat pelajar semasa tasmi’.	60	4.62

Secara puratanya, Buku Tulisan Ayat adalah kaedah kedua tertinggi yang diamalkan oleh pelajar perempuan dengan nilai min keseluruhan 4.39. Berdasarkan Jadual 4.6, dapat dilihat bahawa hanya dua item yang memiliki nilai min yang hampir kepada 5, iaitu *Pelajar wajib menulis buku tulisan ayat mengikut kaedah penulisan Rasm Uthmani* (Item 1; Min = 4.65) dan *Guru menyemak dan membetulkan kesilapan tulisan ayat pelajar semasa tasmi’*(Item 5; Min = 4.62). Ini bermakna kedua-dua item tersebut merupakan dua cara hafazan al-Quran di bawah kaedah Buku Tulisan Ayat yang dipilih ‘sangat setuju’ oleh pelajar perempuan sebagai cara hafazan yang paling banyak dilaksanakan berbanding tiga item yang lain.

Seterusnya baki lagi tiga item dalam Jadual 5.6 memiliki nilai min antara 3.92 hingga 4.43 yang menghampiri nilai 4. Ini bererti pelajar ‘setuju’ bahawa mereka *menjaga buku tulisan ayat dengan baik untuk dijilid setelah tamat hafazan 30 juzu’* (Item 2; Min = 4.43), *buku tulisan ayat dibalut dan lengkap dengan nama pelajar, nombor diri, nombor kad pengenalan, nama kelas, sukatan hafazan tahunan dan doa sebelum menghafaz al-Quran* (Item 3; Min = 3.92) dan *menulis ayat al-Quran bersama makna berkesan dalam membantu pelajar menghafaz al-Quran* (Item 4 = Min 4.33) adalah cara hafazan yang telah dilaksanakan dan sesuai untuk menghafaz al-Quran. Walau bagaimanapun, tiga cara ini tidaklah diamalkan dan berkesan sepertimana dua kaedah lain di dalam perenggan di atas.

Jadual 5.7: Min Bagi Kaedah Tasmi'

	N	Min
TASMI'	60	4.34
Item 1 Pelajar wajib tasmi' menggunakan Buku Tulisan Ayat	60	4.53
Item 2 Pelajar tasmi' sekurang-kurangnya 5 muka surat seminggu.	60	4.42
Item 3 Muka surat yang telah ditasmi' ditandatangani oleh guru.	60	4.67
Item 4 Pelajar yang ditegur oleh guru semasa tasmi' lebih daripada 3 kesalahan tidak layak pindah ke muka surat yang baru	60	3.75

Kaedah Tasmi' adalah kaedah yang ketiga diamalkan oleh pelajar perempuan untuk menghafaz al-Quran dengan nilai min keseluruhan 4.34. Berdasarkan Jadual 5.7 di atas, terdapat dua item yang memiliki min menghampiri skala 5 iaitu *Pelajar wajib tasmi' menggunakan Buku Tulisan Ayat* (Item 1; Min = 4.53) dan *Muka surat yang telah ditasmi' ditandatangani oleh guru* (Item 3; Min 4.67). Ini bermaksud kedua-dua item ini merupakan cara hafazan yang dipilih 'sangat setuju' oleh pelajar sebagai cara hafazan al-Quran mereka di sekolah.

Manakala nilai min bagi lagi dua item adalah menghampiri skala 4, iaitu *Pelajar tasmi' sekurang-kurangnya 5 muka surat seminggu* (Item 2; Min = 4.42) dan *Pelajar yang ditegur oleh guru semasa tasmi' lebih daripada 3 kesalahan tidak layak pindah ke muka surat yang baru* (Item 4; Min = 3.75). Kedua-dua item ini dipilih 'setuju' oleh pelajar sebagai cara hafazan al-Quran dibawah kaedah Tasmi', tetapi tidak kuat persetujuannya sebagaimana pernyataan dua cara lain di perenggan pertama yang disebutkan di atas tadi.

Jadual 5.8: Min Bagi Kaedah *Talaqqi* dan *Musyafahah al-Quran*

	N	Min
<i>Talaqqi Dan Musyafahah Al-Quran</i>	60	4.20
Item 1 <i>Talaqqi</i> yang dibuat secara individu berkesan membantu pelajar menghafaz al-Quran.	59	4.17
Item 2 Guru memperbetulkan bacaan pelajar terutama berkaitan <i>makhraj</i> dan sifat huruf.	60	4.53
Item 3 Semua pelajar wajib <i>talaqqi</i> al-Quran dengan guru sebelum menghafaz muka surat yang baru.	60	3.93

Kaedah *Talaqqi* dan *Musyafahah al-Quran* adalah kaedah keempat yang diamalkan dan dilaksanakan oleh pelajar di MTS Tanah Merah dengan nilai min keseluruhan 4.20. Berdasarkan dapatan dalam Jadual 5.8, cara yang paling dipersetujui oleh pelajar bagi kaedah *Talaqqi* dan *Musyafahah al-Quran* ialah *Guru memperbetulkan bacaan pelajar terutama berkaitan makhraj dan sifat huruf* (Item 2; Min = 4.53). Kemudian diikuti oleh *Talaqqi dibuat secara individu berkesan membantu pelajar menghafaz al-Quran* (Item 1; Min 4.17) dan *Semua pelajar wajib talaqqi al-Quran dengan guru sebelum menghafaz muka surat yang baru* (Item 3; Min = 3.93).

Jadual 5.9: Min Bagi Kaedah *Murajaah*

	N	Min
<i>MURAJAAH</i>	60	4.07
Item 1 Pelajar mesti <i>murajaah</i> muka surat yang telah ditasmi' sebelum mulakan <i>tasmi'</i> pada muka surat yang baru.	60	3.93
Item 2 Setiap kali lepas <i>tasmi'</i> , pelajar dihendaki murajaah muka surat yang telah ditasmi' sebanyak 10 kali	59	3.98
Item 3 Pelajar diwajibkan murajaah setiap kali selepas selesai <i>tasmi'</i> sebanyak 5 muka surat yang terkini dihafaz.	60	3.90

Item 4	Kaedah <i>murajaah</i> sangat berkesan membantu pelajar menguatkan hafazan al-Quran mereka.	60	4.47
--------	---	----	------

Kaedah *Murajaah* adalah kaedah hafazan al-Quran yang kelima yang diamalkan oleh pelajar perempuan dengan nilai min keseluruhan 4.07. Berdasarkan Jadual 5.9, dapat dilihat bahawa min setiap satu item adalah bernilai antara atas 3.5 dan bawah 4.5. Oleh itu, *Kaedah murajaah sangat berkesan membantu pelajar menguatkan hafazan al-Quran mereka* (Item 4, Min = 4.47) adalah yang paling dipersetujui oleh majoriti responden sebagai kaedah yang paling ramai laksanakan dalam mennghafaz al-Quran.

Selain itu, kesemua item di atas dipilih ‘setuju’ oleh pelajar bahawa *Setiap kali selepas tasmi’, pelajar dikehendaki murajaah muka surat yang telah ditasmi’ sebanyak 10 kali* (Item 2, Min = 3.98), *Pelajar mesti murajaah muka surat yang telah ditasmi’ sebelum memulakan tasmi’ muka surat yang baru* (Item 1, Min = 3.93) dan *Pelajar diwajibkan murajaah setiap kali selepas selesai tasmi’ sebanyak 5 muka surat yang terkini dihafaz* (Item 3, Min = 3.90) juga merupakan cara hafazan telah digunakan dan berkesan untuk menghafaz al-Quran.

Jadual 5.10: Min Bagi Kaedah Tebuk

	N	Min
TEBUK	60	4.05
Item 1 Pelajar mendapat tandatangan pengesahanan hafazan pelajar daripada guru sebelum pindah juzu’.	60	4.43
Item 2 Pelajar tidak dibenarkan <i>tasmi’ juzu’</i> berikutnya kecuali setelah mendapat penilaian daripada guru penilai.	60	3.80
Item 3 Pelajar yang mampu menjawab kesemua soalan semasa sesi tebuk al-Quran dengan baik.	60	3.62
Item 4 Setelah melaksanakan kaedah tebuk, hafazan al-Quran pelajar adalah lebih yakin dan kuat.	60	4.35

Kaedah Tebuk adalah kaedah hafazan al-Quran yang keenam yang diamalkan oleh pelajar perempuan dengan nilai min keseluruhan 4.05. Berdasarkan Jadual 5.10 di atas, hasil dapatan adalah sama seperti kaedah murajaah di mana min setiap satu item memiliki nilai di antara 3.5 keatas dan 4.5 kebawah yang memberi erti bahawa kesemua item bagi kaedah ini dipersetujui oleh pelajar bahawa ia merupakan kaedah hafazan yang telah dilaksanakan oleh responden untuk menghafaz al-Quran.

Oleh itu, cara yang dipersetujui bagi kaedah Tebuk adalah dengan *pelajar perlu mendapat tandatangan pengesahan hafazan daripada guru terlebih dahulu sebelum boleh berpindah juzu'* (Item 1; Min = 4.43), *Setelah melaksanakan kaedah tebuk, hafazan al-Quran pelajar adalah lebih yakin dan kuat* (Item 4; Min = 4.35), *Pelajar tidak dibenarkan tasmi' juzu' berikutnya kecuali setelah mendapatkan penilaian daripada guru penilai* (Item 2; Min = 3.80) dan *Pelajar mampu menjawab kesemua soalan semasa sesi tebuk al-Quran dengan baik* (Item 3; Min = 3.62).

Jadual 5.11: Min Bagi Kaedah Kelas Khatam al-Quran

	N	Min
KELAS KHATAM AL-QURAN	60	3.67
Item 1 Kelas Khatam al-Quran sangat berkesan dalam membantu menguatkan lagi hafazan al-Quran pelajar.	60	3.98
Item 2 Pelajar dapat membahagikan masa untuk <i>murajaah</i> al-Quran dengan baik.	60	3.47
Item 3 Pelajar murajaah sekurang-kurangnya 5 mukasurat sehari.	60	3.55

Kaedah Khatam al-Quran adalah kaedah ketujuh yang diamalkan oleh pelajar di MTS Tanah Merah dengan nilai min keseluruhan 3.67. Berdasarkan Jadual 5.11, terdapat dua item yang memiliki nilai min yang lebih menghampiri skala 4 iaitu *Kelas Khatam al-Quran sangat berkesan dalam membantu menguatkan lagi hafazan al-Quran pelajar* (Item 1; Min = 3.98) dan *Pelajar murajaah sekurang-kurangnya 5 muka*

surat sehari (Item 3; Min = 3.55). Kedua-dua item ini sahaja yang dipersetuju oleh pelajar sebagai cara hafazan dibawah kaedah khatam al-Quran yang telah responden amalkan di sekolah.

Manakala baki satu item lagi nilai min nya menghampiri skala 3 iaitu *Pelajar dapat membahagikan masa untuk murajaah al-Quran dengan baik* (Item 2; Min = 3.47). Maksud nilai min menghampiri 3 ini ialah pelajar tidak pasti sama ada mereka dapat membahagikan masa untuk murajaah al-Quran dengan baik atau tidak.

Jadual 5.12: Min bagi Kaedah Umum

		N	Min
KAEDAH UMUM		60	3.60
Item 1	Masa yang diperuntukkan oleh pihak sekolah iaitu 1jam 25minit untuk sesi al-Quran setiap hari adalah mencukupi.	60	3.60
Item 2	Kaedah hafazan yang digunakan oleh pihak sekolah adalah berkesan.	60	3.80
Item 3	Pelajar dapat mengikuti jumlah muqarrar al-Quran yang ditetapkan oleh pihak sekolah.	60	3.40

Kaedah Umum adalah kaedah kelapan yang diamalkan oleh pelajar di MTS Tanah Merah dengan nilai min keseluruhan 3.60. Berdasarkan Jadual 5.12, nilai min bagi Item 1 iaitu *Masa yang diperuntukkan oleh pihak sekolah iaitu 1jam 25minit untuk sesi al-Quran setiap hari adalah mencukupi* adalah 3.6 dan nilai min bagi Item 2 iaitu *Kaedah hafazan yang digunakan oleh pihak sekolah adalah berkesan* memiliki nilai min 3.8.

Kedua nilai min di atas menghampiri skala 4 dan ini bermaksud secara puratanya pelajar di MTS Tanah Merah ‘setuju’ yang jumlah masa 1 jam 25 minit untuk sesi al-Quran setiap hari adalah mencukupi bagi mereka dan mereka juga bersetuju

bahawa kaedah hafazan al-Quran yang sedang digunakan oleh pihak sekolah adalah berkesan.

Seterusnya, Item 3 iaitu *Pelajar dapat mengikuti jumlah muqarrar al-Quran yang ditetapkan oleh pihak sekolah* memiliki nilai min 3.4. Ini bermaksud, secara purata pelajar ‘tidak pasti’ sama ada mereka dapat mengikuti atau tidak jumlah muqarrar (sukatan) al-Quran yang ditetapkan oleh pihak sekolah.

5.4.3 RUMUSAN KAEADAH

Hasil kajian daripada analisis deskriptif ini telah membantu pengkaji mencapai objektif kajian yang ketiga iaitu mengenalpasti sejauh mana responden bersetuju tentang keberkesanan kaedah hafazan al-Quran bagi pelajar perempuan. Dapatkan ini membuktikan bahawa kesemua sembilan kaedah hafazan al-Quran yang digunakan di MTS Tanah Merah secara puratanya dipersetujui oleh pelajar telah diamalkan dan berkesan membantu mereka menghafaz al-Quran.

5.5 KEBERKESANAN KAEADAH HAFAZAN AL-QURAN YANG DIGUNAKAN OLEH PELAJAR PEREMPUAN

Objektif kajian ini juga ialah untuk mengenalpasti keberkesanan kaedah yang diguna pakai oleh pelajar perempuan untuk menghafaz al-Quran. Pengkaji menggunakan dua jenis analisis untuk mencapai objektif ini iaitu analisis taburan kekerapan dan analisis regresi logistik binomial.

5.5.1 ANALISIS TABURAN KEKERAPAN

Taburan kekerapan digunakan untuk mengetahui secara umum berkenaan pendapat pelajar di MTS Tanah Merah sama ada kaedah yang digunakan oleh mereka untuk menghafaz al-Quran berkesan atau tidak. Dalam borang soal selidik, pengkaji telah bertanya kepada responden berkenaan perihal ini menggunakan soalan *Adakah*

anda bersetuju bahawa kaedah yang digunakan oleh sekolah ini adalah berkesan?

Pilihan jawapan yang diberikan ialah Ya dan Tidak. Jadual 5.14 menunjukkan keputusan kekerapan bagi jawapan kepada soalan ini.

Jadual 5.14: Adakah Anda Bersetuju Bahawa Kaedah yang Digunakan oleh Sekolah ini adalah Berkesan?

	Kekerapan	Peratus (%)
Tidak	12	20.0
Ya	48	80.0
Total	60	100.0

Jadual 5.14 menunjukkan bahawa majoriti responden iaitu seramai 48 orang (80 peratus) bersetuju bahawa kaedah yang digunakan oleh sekolah MTS Tanah Merah adalah berkesan untuk mereka menghafaz al-Quran. Manakala terdapat hanya 12 orang (20 peratus) sahaja yang tidak merasakan kaedah yang digunakan oleh pihak sekolah ini berkesan.

5.5.2 ANALISIS REGRESI LOGISTIK BINOMIAL

Tujuan pengkaji menggunakan analisis regresi logistik binomial ini adalah untuk mengenalpasti hubungkait antara kaedah hafazan yang dilaksanakan oleh pelajar perempuan dengan keberkesanan hafazan mereka.

Dalam kajian ini, analisis regresi logistik binomial dipilih kerana pembolehubah tidak bersandar iaitu kaedah hafazan diukur menggunakan skala Likert dan pembolehubah bersandar iaitu pelaksanaan dan keberkesanan kaedah hafazan pula diukur dengan skala nominal yang mempunyai dua pilihan jawapan sahaja yang terdiri daripada Ya dan Tidak. (Bircan H., *Logistic Regression Analysis; Practice in Medical Data*, Kocaeli University Social Sciences Institute Journal, 2004/2)

Jadual 5.15: Rumusan Model

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	38.116	.306	.484

Nilai Nagelkerke R Square (Pseudo R^2) menurut Wuensch, K.L. (2014) adalah untuk menentukan jumlah variasi di dalam pembolehubah bersandar yang dijelaskan oleh pembolehubah tidak bersandar dan ia boleh dikatakan sama fungsinya seperti nilai R^2 didalam dapatan analisis regresi berganda.

Bagi kajian ini, nilai Nagelkerke R Square ialah 0.484, ini menunjukkan bahawa pembolehubah tidak bersandar yang dikaji hanya dapat meramalkan 48.4% sahaja pembolehubah bersandar. Manakala baki lagi 51.6% daripada variasi pembolehubah bersandar ini adalah diramalkan melalui pembolehubah-pembolehubah lain yang tidak dikaji di dalam tesis ini. Oleh demikian model ini boleh dikatakan lemah dalam meramalkan pelaksanaan dan keberkesanan kaedah hafazan yang digunakan oleh pelajar perempuan di MTS Tanah Merah dan pasti ada lagi pembolehubah lain yang perlu diambil kira di dalam kajian seperti ini dimasa akan datang.

Jadual 5.16: Ujian Hubungan dan Signifikan

	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp (B)	95% C.I.for EXP(B)	
							Lower	Upper
Step 1 ^a								
Kaedah Umum	.789	.764	1.067	1	.302	2.201	.492	9.838
Talaqqi & Musyafahah al-Quran	-.922	.900	1.050	1	.306	.398	.068	2.320
Buku Tulisan Ayat	.130	1.174	.012	1	.912	1.138	.114	11.374

Semakan Bacaan	.605	1.113	.295	1	.587	1.831	.207	16.235
<i>Tasmi'</i>	1.430	1.372	1.086	1	.297	4.178	.284	61.496
<i>Murajaah</i>	-1.810	1.060	2.913	1	.088	.164	.020	1.308
Tebuk	.100	1.318	.006	1	.939	1.106	.084	14.626
Kelas Khatam al-Quran	2.342	1.029	5.187	1	.023	10.406	1.386	78.122
Constant	-7.683	6.076	1.599	1	.206	.000		

a. Pembolehubah yang dimasukkan di langkah 1: Kaedah Umum, *Talaqqi & Musyafahah* al-Quran, Buku Tulisan Ayat, Semakan Bacaan, *Tasmi'*, *Murajaah*, Tebuk, Kelas Khatam al-Quran.

Terdapat 2 kolumn yang memiliki maklumat penting pada Jadual 5.16 di atas.

Pertama ialah kolumn koefisien regresi (B) dan kedua kolumn Sig.

Nilai B digunakan untuk mengetahui arah dan kekuatan hubungan pembolehubah tidak bersandar terhadap pembolehubah bersandar. Ini bermakna, lebih hampir nilai B dengan kosong, lebih sedikit pengaruh atau sumbangan pembolehubah tidak bersandar terhadap pembolehubah bersandar. Manakala nilai Sig. (nilai P) pula digunakan untuk menentukan tahap signifikan satu-satu pembolehubah tidak bersandar di dalam sesebuah model.

Oleh hal demikian, pengkaji telah merumuskan nilai B dan nilai P yang diambil daripada Jadual 5.16 ke Jadual 5.17. Rumusan adalah seperti berikut:

Jadual 5.17 Turutan Kaedah Hafazan yang Memberi Pengaruh kepada Keberkesanan
Hafazan al-Quran

Kaedah Hafazan	Nilai B	Nilai P
1. Kelas Khatam al-Quran	2.342	.023
2. <i>Murajaah</i>	-1.810	.088
3. <i>Tasmi'</i>	1.430	.297
4. <i>Talaqqi & Musyafahah al-Quran</i>	-0.922	.306
5. Kaedah Umum	0.789	.302
6. Semakan Bacaan	0.605	.587
7. Buku Tulisan Ayat	0.130	.912
8. Tebuk	.100	.939

Jadual 5.17 di atas disusun mengikut turutan menurun berdasarkan nilai B dengan kaedah hafazan yang paling mempengaruhi keberkesanan hafazan al-Quran berada di atas dan kaedah hafazan yang paling kurang mempengaruhi keberkesanan hafazan al-Quran berada di bawah.

Jadi dapat dilihat disini bahawa kaedah yang paling memberi pengaruh dan menyumbang kepada keberkesanan hafazan ialah kaedah Kelas Khatam al-Quran (nilai B = 2.342; nilai P = .023). Kemudian diikuti dengan *Murajaah* (nilai B = - 1.810; nilai P = .088), *Tasmi'* (nilai B = 1.430; nilai P = .297), *Talaqqi & Musyafahah Al-Quran* (nilai B = - 0.922; nilai P = .306), Kaedah Umum (nilai B = 0.789; nilai P = .302), Semakan Bacaan (nilai B = 0.605; nilai P = .587), Buku Tulisan Ayat (nilai B = 0.130; nilai P = .912), dan terakhir Tebuk (nilai B = 1.00; nilai P = .939) .

Walaubagaimanapun, hanya terdapat dua sahaja kaedah yang mempengaruhi keberkesanan hafazan secara signifikan iaitu Kelas Khatam al-Quran dan *Murajaah*. Ini kerana nilai P kaedah Khatam al-Quran .023 adalah lebih kecil daripada nilai signifikan 0.05 dan nilai P Kaedah *Murajaah* .088 adalah lebih kecil daripada nilai signifikan 0.10. Kesemua kaedah selain Kelas Khatam al-Quran dan *Murajaah* memiliki nilai P yang

lebih besar daripada nilai signifikan 0.10. Ini bermaksud kaedah-kaedah yang lain memberi pengaruh kepada keberkesanan hafazan tetapi tidaklah secara signifikan sebagaimana Kelas Khatam al-Quran dan *Murajaah*.

5.5.3 RUMUSAN ANALISIS

Objektif kajian yang ketiga untuk mengenalpasti sejauh mana pelaksanaan dan keberkesanan kaedah yang digunakan oleh pelajar perempuan untuk menghafaz al-Quran telah pun tercapai iaitu Kaedah Kelas Khatam al-Quran dan *Murajaah* adalah kaedah yang paling berkesan secara signifikan untuk pelajar perempuan gunakan bagi menghafaz al-Quran.

5.6 KESIMPULAN

Hasil daripada kajian ini dapat dirumuskan melalui 5 analisis utama. Analisis pertama ialah ujian kebolehpercayaan. Melalui ujian ini ia telah membuktikan bahawa keseluruhan data yang diterima memiliki konsistensi yang sangat baik. Hal ini menjadikan instrumen yang digunakan didalam kajian ini sah untuk digunakan dan sekaligus membolehkan pengkaji meneruskan untuk membuat analisis-analisis yang lain.

Analisis kedua ialah analisis taburan kekerapan. Analisis ini diaplikasi oleh pengkaji untuk mengetahui latarbelakang responden yang terlibat didalam kajian ini. Tujuannya ialah sebagai rekod kajian dan merupakan informasi asas kepada pengkaji tentang siapa yang terlibat didalam kajian ini secara lebih terperinci. Tambahan pula informasi ini sangat penting bagi penyelidik sekiranya pengkaji ingin menjalankan analisis yang berkaitan dengan latarbelakang responden di masa hadapan.

Analisis ketiga ialah analisis deskriptif. Analisis ini telah membantu pengkaji mencapai objektif kajian yang pertama iaitu untuk mengenalpasti kaedah hafazan al-

Quran khusus bagi pelajar perempuan. Hasil analisis menunjukkan kesemua kaedah hafazan yang digunakan di MTS Tanah Merah telah dipersetujui oleh pelajar perempuannya bahawa telah diamalkan sebagai kaedah hafazan al-Quran. Kaedah yang mendapat purata skor paling tinggi daripada pelajar MTS Tanah Merah ialah kaedah Semakan Bacaan yang bermaksud mereka merasakan bahawa kaedah ini adalah yang terbaik dan paling ramai gunakan untuk menghafaz al-Quran. Seterusnya diikuti oleh kaedah Buku Tulisan Ayat, *Tasmi'*, *Talaqqi* dan *Musyafahah al-Quran*, *Murajaah*, Tebuk, Kelas Khatam al-Quran, dan Kaedah Umum.

Analisis keempat dan kelima ialah analisis taburan kekerapan dan analisis regresi logistik binomial. Kedua – dua analisis ini digunakan untuk menjawab objektif kajian yang ketiga iaitu untuk mengenalpasti pelaksanaan dan keberkesanan kaedah yang digunakan oleh pelajar perempuan untuk menghafaz al-Quran.

Melalui analisis taburan kekerapan dapat dilihat bahawa secara amnya majoriti pelajar merasakan kaedah - kaedah yang digunakan di MTS Tanah Merah adalah berkesan untuk menghafaz al-Quran. Dapatan ini adalah selari dengan dapatan daripada analisis deskriptif untuk mencapai objektif pertama sebelum ini, iaitu secara puratanya pelajar memilih sangat setuju dan setuju untuk hampir kesemua item dibawah setiap kaedah. Ini menunjukkan mereka selesa dengan kaedah-kaedah sedia ada yang digunakan untuk menghafaz al-Quran.

Walaubagaimanapun, apabila pengkaji menjalankan analisis regresi logistik binomial, penemuan hasil kajian agak berbeza kerana walaupun pelajar bersetuju bahawa kesemua lapan kaedah yang digunakan adalah baik untuk menghafaz al-Quran, tetapi sebenarnya tidak semua kaedah tersebut yang benar-benar berkesan dalam menyumbang kepada hafazan al-Quran mereka. Hal ini kerana berdasarkan dapatan analisis regresi logistik binomial, hanya dua sahaja kaedah yang memiliki hubungan

yang signifikan dengan keberkesanan hafazan al-Quran iaitu kaedah Kelas Khatam al-Quran dan kaedah *Murajaah*. Namun menurut pandangan mereka, dua kaedah inilah yang sebenarnya berkesan dalam menyumbang lebih banyak hafazan al-Quran berbanding kaedah yang lain.

Tambahan pula, pengkaji juga mendapati bahawa kaedah-kaedah yang dikaji hanya menyumbang 48.4 peratus sahaja dalam menerangkan keberkesanan hafazan al-Quran khusus bagi pelajar perempuan. Ini bermakna ada banyak lagi kaedah lain atau perkara lain yang perlu diambil kira didalam kaedah hafazan al-Quran khusus bagi pelajar perempuan.

BAB 6 - KESIMPULAN DAN SARANAN

6.1 PENGENALAN

Pelbagai kaedah telah dicipta dan digunakan oleh para penghafaz al-Quran sejak ia turunkan hingga kini demi untuk menjaga kemuliaan dan pastikan ia tetap *mutawatir*. Beribu-ribu bahkan berjuta umat Islam kini berusaha untuk menghafaz al-Quran diseluruh dunia kerana kecintaan mereka terhadap al-Quran. Namun pemilihan kaedah hafazan yang terbaik dan paling sesuai adalah sangat penting agar kualiti hafazan yang diperolehi itu benar-benar sebagaimana yang diharapkan. al-Quran bukan dihafaz semata-mata untuk pujian mahupun pengiktirafan pada kertas semata-mata. Tetapi ia perlu dijaga agar sentiasa mampu dialunkan dibibir dan dibuktikan melalui tingkah-laku.

Bukanlah suatu kewajipan setiap individu muslim untuk menghafaz al-Quran, bahkan ia merupakan anugerah Allah SWT yang tidak ternilai dan hanya dikurniakan kepada insan pilihanNya. Proses menghafaz al-Quran juga boleh menjadi amat mudah dan juga suatu yang amat sukar bagi sebahagian individu. Pelbagai ujian perlu dihadapi di sepanjang proses menghafaz al-Quran sebagai persiapan agar diri benar-benar mampu mengingati keseluruhan 30 juz al-Quran.

6.2 RUMUSAN KESELURUHAN

Hasil dapatan yang diperolehi dalam kajian ini telah menggambarkan kaedah yang diamalkan dan tahap keberkesanan kaedah hafazan yang digunakan mengikut responden pelajar perempuan. Tidak ada perbezaan yang terlalu ketara antara pelajar lelaki dan perempuan secara umumnya. Namun mungkin faktor biologi yang

menyebabkan kemampuan pelajar perempuan agak perlahan dan terhad untuk menghafaz al-Quran ketika mereka haid, *istihadhah* dan sebagainya. Sehubungan itu, beberapa cadangan akan dikemukakan oleh penulis agar kelemahan dan kekurangan yang ada akan segera diperbaiki. Cadangan-cadangan ini ditujukan kepada para pengafaz al-Quran itu sendiri, guru-guru dan tenaga pengajar al-Quran, Yayasan Islam Kelantan, dan masyarakat serta umat Islam keseluruhannya.

6.3 SARANAN

6.3.1 SARANAN KEPADA PENGHAFAZ AL-QURAN

Mereka yang ingin menghafaz al-Quran perlu benar-benar bersedia daripada sudut rohani, mental dan fizikal. Al-Quran bukan sebagaimana subjek akademik yang lain yang hanya dipelajari dan diingati untuk peperiksaan semata-mata. Penghafaz al-Quran adalah insan pilihan Allah yang perlu kuat rohaninya, banyak amalan sunat yang dilakukan, baik akhlaknya dan timbul daripada kemahiran sendiri untuk menghafaz al-Quran, bukan paksaan atau sekadar mengikuti permintaan keluarga. Penghafaz al-Quran perlu seorang yang cerdas dan kuat ingatannya.

Mereka digalakkan mengamalkan pemakanan sunnah dan mengambil makanan tambahan untuk menguatkan ingatan mereka. Jangan sesekali memilih untuk menghafaz al-Quran kerana dianggap tidak pandai atau tiada kemahiran lain. Al-Quran itu perlu dihafaz, diulang dan dijaga sepanjang hayat. Ia perlu diingati setiap helaian dan surah, tanpa boleh ada kesilapan kecil hatta baris sahaja. Penghafaz al-Quran perlu menjaga segala pancaindera yang ada daripada melakukan dosa dan maksiat. Hati yang kotor akan mengukarkan lagi proses menghafaz al-Quran.

Selain itu, penghafaz al-Quran juga perlu menjaga kesihatan tubuh badan mereka agar proses menghafaz al-Quran dapat berjalan lancar tanpa gangguan fizikal. Mereka perlu melakukan aktiviti jasmani dan riadhah yang sihat kerana akal yang cerdas adalah hasil daripada badan yang cergas. Proses menghafaz juga memerlukan usaha gigih dan pengorbanan masa yang cukup tinggi. Cubalah mempelajari dan mempraktikkan apa yang dihafaz agar mukjizat al-Quran itu benar-benar terserlah. Jadilah ibarat al-Quran yang hidup dan bergerak. Al-Quran jika hanya dihafaz tanpa tahu makna dan intipati isinya adalah amat rugi sekali. Cari dan tetapkanlah kaedah hafazan yang paling serasi dan sesuai untuk diri masing-masing kerana setiap individu mempunyai kecenderungan dan kemampuan tersendiri.

6.3.2 SARANAN KEPADA GURU / TENAGA PENGAJAR AL-QURAN

Peranan guru-guru al-Quran dalam usaha mendidik pelajar untuk menghafaz al-Quran sememangnya suatu usaha yang murni dan memerlukan usaha serta pengorbanan yang cukup tinggi. Justeru itu, saranan kepada guru dan tenaga pengajar al-Quran pula agar lebih kreatif dalam memilih kaedah pengajaran al-Quran yang bersesuaian dengan pelajar masing-masing. Guru perlu mengenali dan mengenalpasti kemampuan dan minat pelajar. Gunakanlah kemudahan teknologi terkini yang ada agar proses menghafaz menjadi lebih mudah, menyeronokkan dan berkesan. Ini kerana kemampuan pelajar menghafaz dan menguasai al-Quran juga bergantung kepada cara dan bagaimana guru mereka mengajar. Pelajar perempuan pula mungkin memerlukan kaedah yang agak berbeza berbanding lelaki. Proses pengajaran yang benar-benar baik dan berkesan akan menghasilkan pelajar dan penghafaz al-Quran yang berkualiti.

Guru juga perlu sentiasa gigih untuk menambah ilmu berkaitan agar sesuai dengan keperluan pelajar. Sertailah bengkel dan kursus latihan yang dianjurkan agar teknik pengajaran dan pembelajaran boleh dipelbagaikan. Niat guru juga perlu ikhlas

dan sentiasa mendoakan untuk kejayaan pelajar dalam menghafaz al-Quran. Keberkatan guru amat penting dan guru juga perlu sama-sama berusaha untuk mengekalkan hafazan al-Quran mereka agar menjadi contoh terbaik buat penghafaz al-Quran yang lain. Guru digalakkan memberikan maklumat, gambaran dan pengalaman tentang cara terbaik menghafaz al-Quran.

Selain itu, galakkan para pelajar agar mencuba kaedah-kaedah yang telah digunakan oleh ulama-ulama terdahulu selain kaedah semasa yang lebih moden. Antara kaedah yang boleh digunakan ialah kaedah memisahkan al-Quran kepada juzu', kumpulan surah, *hizib*, *rubu'* dan sebagainya. Selain itu, kaedah memahami maksud ayat terlebih dahulu, kaedah minda fotografi (tumpu dan ingat), kaedah mengulang-ulang bacaan sebelum menghafaz, kaedah merakam suara, kaedah *mindmapping* dan banyak lagi juga boleh dipraktikkan.

Selain itu, guru perlu tegas dalam sudut bacaan dan tajwid pelajar. Ini penting agar dapat melahirkan penghafaz al-Quran kualiti dan benar-benar hebat. Guru hendaklah sentiasa mengingatkan pelajar agar memperbaharui niat mereka dalam menghafaz al-Quran. Jangan terlalu mengejar untuk cepat tamat hafazan 30 juz tanpa sempat mentadabbur makna dan kisah pengajaran di dalamnya. Guru juga jangan terlalu memaksa dan menekan pelajar untuk menghafaz al-Quran tanpa kerelaan mereka kerana proses menghafaz al-Quran memerlukan jiwa yang benar-benar bersedia dan bersih.

6.3.3 SARANAN KEPADA YAYASAN ISLAM KELANTAN

Satu standard kompetensi dalam program pendidikan dan bidang perguruan bagi tenaga pengajar khususnya Yayasan Islam Kelantan (YIK) perlu dirangka sebagai satu piawai panduan guru dalam melaksanakan tanggungjawab agar lebih efektif dan berkesan. Pembentukan jati diri dan motivasi guru perlu dibangunkan bagi dalam

memperlihatkan identiti mereka sebagai penggerak maahad / institusi tafhiz di Kelantan. Pelaksanaan program yang berterusan dalam pelbagai bidang dengan kerjasama institusi pengajian tinggi seperti Institut Latihan Pendidikan Kelantan (ILPK), Universiti Pendidikan Sultan Idris (UPSI) dan Institut Pendidikan Guru (IPG) juga perlu bagi mempertingkatkan kemahiran para guru. Ia juga penting untuk meningkatkan penguasaan sesuatu pengetahuan dan kemahiran baru untuk membolehkan mereka seiring mengikut peredaran masa. YIK juga perlu merancang melaksanakan program kepakaran guru mahir dan pakar dalam bidang-bidang berkaitan al-Quran seperti kemahiran dalam bidang seni *tarannum*, *qiraaat*, ulum al-Quran dan sebagainya.

Pihak berwajib seperti Yayasan Islam Kelantan juga perlu membuat pemantauan dari semasa ke semasa terhadap kaedah dan proses pengajaran hafazan al-Quran yang dilaksanakan di sekolah-sekolah yang berada bawah kawalan mereka. YIK perlu merangka program-program, kursus, seminar dan bengkel secara berkala bagi pelajar dan guru untuk mempertingkatkan kualiti pengurusan, kemahiran, pengetahuan serta motivasi dalam bidang tafhiz. Penyelarasan kurikulum yang lebih sistematik dan integrasi antara akademik dan tafhiz perlu agar dapat meluaskan lagi peluang pelajar untuk meneruskan pelajaran ke peringkat yang lebih tinggi.

Bilangan sekolah dan Maahad Tahfiz al-Quran untuk pelajar perempuan juga perlu ditambah lagi mengikut permintaan semasa. Walaupun kini YIK telah mempunyai empat buah sekolah khusus untuk pelajar perempuan iaitu Maahad Muhammadi Perempuan, Maahad Muhammadi Pasir Pekan, Maahad Syamsul Maarif Perempuan dan Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, namun MTS Tanah Merah adalah satu-satunya maahad yang menyediakan aliran tafhiz. Sekolah tafhiz juga perlu dipelbagaikan aliran bersama sama ada sains tulen, sastera, perakaunan dan sebagainya. Pelajar perempuan yang kurang cemerlang atau tidak berminat dalam aliran sains tulen juga perlu diberikan peluang untuk menghafaz al-Quran.

Maahad tahfiz al-Quran bagi sekolah harian khusus untuk pelajar perempuan juga perlu diwujudkan untuk memberikan peluang kepada lebih ramai pelajar perempuan untuk menghafaz al-Quran. Ini amat penting untuk melahirkan generasi al-Quran yang mampu dalam semua kerjaya. Pelajar-pelajar perempuan inilah yang akan menjadi isteri, ibu, tenaga pengajar dan ketua di jabatan agensi pada masa akan datang. Mereka akan menerapkan suasana *biah al-Quran* di rumah, sekolah dan tempat bekerja. Isteri dan ibu adalah pendidik dan pencorak utama dalam sesebuah keluarga. Hampir kesemua tugas mendidik generasi hari ini dikuasai oleh wanita sama ada di rumah, sekolah maupun institusi pengajian tinggi. Anak yang hebat dan cemerlang adalah hasil didikan daripada ibunya, gurunya, dan ahli keluarganya yang hebat, iaitu yang juga menghafaz al-Quran di dadanya.

Menghafaz al-Quran kini juga menjadi satu trend dan perhatian utama masyarakat. Bahkan tidak mustahil suatu hari nanti kelebihan menghafaz al-Quran boleh dijadikan syarat atau merit tambahan ketika memasuki mana-mana pusat pengajian tinggi dan temuduga kerja. Maka, YIK perlu mempertingkatkan prasarana dan pengurusan institusi ini kerana permintaan terhadap pendidikan tahfiz adalah sangat tinggi dan menjadi antara pilihan pelajar masakini. Ini terbukti apabila Kementerian Pendidikan Malaysia, Majlis Amanah Rakyat (MARA) dan kerajaan negeri lain turut menyediakan sekolah dan kelas beraliran tahfiz seperti Sekolah Ulul Albab, Sekolah Imtiyaz dan sebagainya.

Di samping itu, pihak Yayasan Islam Kelantan perlu mempergiatkan usaha untuk mendapatkan pengiktirafan dan penarafan daripada pihak berkaitan seperti JAKIM dan institusi-institusi pengajian tinggi sama ada dalam dan luar negara. Ia adalah bagi tujuan membolehkan sijil hafazan al-Quran lulusan Yayasan Islam Kelantan diiktiraf dan layak melanjutkan pelajaran di institusi-institusi pengajian tinggi berkaitan di samping mengangkat kedudukan YIK di peringkat kebangsaan, serantau dan

antarabangsa. Program seperti Sijil Tahfiz Malaysia (STM) anjuran JAKIM perlu diwajibkan kepada semua pelajar maahad tahfiz YIK agar mereka mendapat kelebihan dan pengiktirafan yang sepatutnya.

YIK juga perlu membuat jaringan kerjasama dengan mengadakan perkongsian pintar (*smart partnership*) ke arah pembangunan pendidikan al-Quran. Teknologi atau kaedah hafazan yang diguna pakai oleh maahad tahfiz daripada luar negara yang lebih berpengalaman dan maju juga mungkin boleh diaplikasi dan disesuaikan bagi pelajar di maahad tahfiz YIK. Pihak YIK juga wajar membuka lebih banyak peluang kepada pelajar serantau dan antarabangsa untuk menyambung pengajian di mana-mana sekolah dan maahad tahfiz kelolaan Yayasan Islam Kelantan.

6.3.4 SARANAN KEPADA MASYARAKAT / UMAT ISLAM

Keluarga yang mempunyai anak-anak yang menghafaz al-Quran perlu merasa amat bersyukur. Al-Quran yang dihafaz dan berada di dada anak-anak mereka akan menjadi jati diri untuk menghadapi dunia hari ini yang sangat mencabar. Ibu bapa yang ahli keluarga perlu memberikan sokongan dan kerjasama agar mereka dapat menumpukan perhatian kepada proses menghafaz al-Quran. Bekalkan mereka dengan makanan yang sihat dan paling penting suci iaitu halal dari sudut hukum dan syariat. Doakan agar mereka mampu menghafaz dengan baik dan lancar. Pautau aktiviti mereka di rumah dan ambil tahu permasalahan yang mereka hadapi. Tunjukkan contoh teladan yang baik kepada mereka dan sebaiknya cuba untuk sama-sama menghafaz al-Quran walaupun hanya sebahagian surah atau juz sahaja. Hidupkan suasana cintakan al-Quran di rumah dan persekitaran. Sentiasa ingatkan kepada mereka untuk mengulang-ulang al-Quran dan menterjemahkannya dalam kehidupan.

Manakala masyarakat khususnya umat Islam pula perlu memberikan sokongan moral dan fizikal terhadap penghafaz al-Quran khususnya pelajar perempuan. Pandangan sinis bahawa penghafaz al-Quran adalah golongan yang mundur dan tidak ada masa depan perlu dibuang jauh. Pendapat bahawa pelajar perempuan hanya menghafaz al-Quran untuk dirinya semata-mata kerana tidak boleh menjadi imam adalah silap. Bantuan kewangan dan kerjasama bermasyarakat amatlah diperlukan oleh semua maahad tahfiz. Jangan hanya mengkritik tanpa menghulurkan bantuan. Tambahan pula kebanyakan institusi tahfiz di negara kita masih kekurangan dana dan fasiliti. Bahkan kini golongan penghafaz al-Quran juga telah terbukti mampu berjaya dalam bidang kerjaya mereka sama ada menjadi guru, pegawai agama, doktor, jurutera dan usahawan perniagaan hasil sistem pendidikan yang menghubungkan tahfiz dan akademik.

6.4 KESIMPULAN

Kehancuran nilai etika dan akhlak remaja dalam masyarakat kini amat membimbangkan. Remaja terlibat dalam pelbagai jenis kesalahan akhlak, moral bahkan jenayah bunuh akibat pengaruh rakan sebaya, dadah dan jaringan internet tanpa sempadan. Maka institusi tahfiz ini adalah salah satu usaha utama dalam mendidik anak-anak kerana mereka perlu kembali kepada al-Quran dan ajaran agama Islam itu sendiri. Bahkan anak perempuan perlu sama menghafaz al-Quran kerana mereka lah yang akan menjadi tunjang institusi keluarga, yang akan mendidik anak bangsa dan memenuhi hampir kesemua sektor pekerjaan. Kini sudah tiba masanya diperbanyakkan maahad tahfiz al-Quran khusus untuk pelajar perempuan agar di situlah mereka dapat menghafaz al-Quran lebih berkesan dan mempersiapkan diri dengan semua kemahiran sebelum melangkah ke alam yang lebih mencabar di peringkat pengajian tinggi dan

pekerjaan. Seorang ibu, isteri, guru, pengasuh taska, pegawai, doktor, dan apa jua pekerjaan yang dilakukan oleh wanita yang menghafaz al-Quran tentunya diyakini lebih baik, bertanggungjawab dan telus kerana adanya al-Quran dalam diri mereka. Oleh itu, semua pihak perlu memainkan peranan dalam mempertingkat dan mempelbagaikan kaedah hafazan di semua institusi tahfiz khususnya di Kelantan dan Malaysia amnya. Kita sudah pasti tidak mahu al-Quran yang telah dihafaz oleh pelajar, akhirnya semakin hilang dan tidak berbekas dalam diri mereka akibat daripada kaedah hafazan al-Quran yang tidak berkesan ketika peringkat sekolah / maahad. Tanpa adanya kerjasama daripada pihak berkaitan, maka kualiti dan keberkesanannya kaedah hafazan dalam pendidikan tahfiz di negara kita tidak akan tercapai dan akan terus berada pada tahap sedia ada.

RUJUKAN

Al-Qur'an (2000), *Tafsir Pimpinan al-Rahman kepada pengertian al-Qur'an*. Edisi Ke 16. Kuala Lumpur: Dar al-Fikr.

Abdul Hafiz Abdullah et all (2005), *Sistem Pembelajaran Dan Kaedah Hafazan al-Quran yang Efektif: Satu Kajian di Kuala Lumpur Dan Terengganu*. Johor Bharu : Universiti Teknologi Malaysia.

Abu Najihat al-Hafiz (2002), *Panduan Bagi Hafiz-Hafizah dan Qari-Qariah*. Selangor: Penerbitan Darul Iman.

Afaf Abdul Ghafor Hameed, Adel M. Abdul Aziz, Mohamed Abdul Ilahi Nur, Muhammad Mustaqim Mohd Zarif. (2003). *Isu Semasa Pengajian: Quran Dan Sunnah*. Siri 1, Sidang Editorial, Kolej Universiti Islam Malaysia : Fakulti Pengajian Quran Dan Sunnah.

Ahmad al-'Ayyid, Dawud Abduh (1989), *al-'Arabi al-Asasi*. Beirut : Dar al-Fikr.

Ahmad Sunawari Long (2008). *Pengenalan Metodologi Penyelidikan Pengajian Islam*. Edisi Ke 4. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

Al-Bukhari, Muhammad bin Ismail (1999), *Sahih al-Bukhari*. Arab Saudi: Bait al-Afkar al-Dauliyyah.

Al-Ghazali, Abd Hamid Muhammad bin Muhammad (1996), *Ihya' Ulumiddin*. Tahqiq Assyihat al-Tahkam, Abdullah al-Mansyawi. Mansurah: Maktabatul Iman.

Al-Ghazali (2010), *Ringkasan Ihya' Ulumiddin*. Penterjemah 'Abdul Rosyad Siddiq. Selangor: Berlian Publication Sdn Bhd.

Al-Suyuti, Jalaluddin Abdul Rahman (1987), *Al-Itqan fi ulumil Quran*. Kaherah : Maktabah Mustafa al-Bab al-Halaby

Azmil Hashim, Abdul Halim Tamuri (2012), *Persepsi Pelajar Terhadap Kaedah Pembelajaran Tahfiz al-Quran Di Malaysia*, Jurnal of Islamic and Arabic Education 4(2)

Che Khairuleffendi Che Kamaruzaman (2013), *Rahsia Menghafaz Kitabullah- Panduan Menghafaz Al-Quran Secara Sistematik Dan Berkesan*. Bandar Baru Bangi: Darul Syakir Enterprise

Darul Quran (2006), *Sejarah Darul Quran*, Bahagian Perhubungan Darul Quran JAKIM. Kuala Lumpur : Jabatan Kemajuan Islam Malaysia.

Dasuki Ahmad (1988), *Kamus Pengetahuan Islam*. Kuala Lumpur : Yayasan Dakwah Islamiah Malaysia

Kamus Dewan (1997), Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.

Kertas Kerja Yayasan Islam Kelantan Misi Visi Peranan Lalu, Kini dan Akan Datang : Satu analisis Futuristik . Persidangan Pendidikan Kelantan 1437H / 2016 M pada 13-15 Februari 2016 di Sudara Beach Resort.

Bahasa Inggeris

Azam, M.S., Banumathi, M. (2015), *The Role Of Demographic Factors In Adopting Organic Farming: A Logistic Model Approach*. International Journal of Advanced Research, 3 (8)

Bircan H (2004), *Logistic Regression Analysis; Practice in Medical Data*, Kocaeli University Social Sciences Institute Journal, 2004/2

Campbell, W. (1976), *The Research Methods Knowledge Base : An Alternative Version*. Journal of Market Research Society

Korkmaz, M., Guney, S., & Yigiter, S.Y. (2012), *The Importance Of Logistic Regression Implementations In The Turkish Livestock Sector And Logistic Regression Implementation/Fields*. J.Agric. Fac.HR.U

Laerd Statistics (2013), *Binomial Logistic Regression using SPSS Statistic*. Muatturun 24 Januari 2016 daripada <https://statistics.laerd.com/spss-tutorials/binomial-logistic-regression-using-spss-statistics.php>

Ozdamar K. (2002), *Statistical Data Analysis Using Package Programs – I*, 4. Edition, Eskisehir : Kaan Bookstore

Sekaran, Bougie (2010), *Research Methods for Business: A Skill Building Approach*. Great Britain : John Wiley and Sons Ltd.

Neuman W. Lawrence (2000), *Social Research Method: Qualitatives and Quantitatives Approaches*, Amerika Syarikat : Pearson.

Starkweather, Herrington, R. (2014), *Logistic Regression (Binary)* [Online] http://researchsupport.unt.edu/class/Jon/SPSS_SC/Module9/M9_LogReg/SPSS_M9_LogReg.htm.

Wuensch, K.L. (2014), *Binary Logistic Regression with SPSS* [Online] at <http://core.ecu.edu/psyc/wuenschk/MV/MultReg/Logistic-SPSS.pdf>

Zikmund, W.G. (2000), *Business Research Methods*. The Dryden Press Harcourt College Publisher. Edisi 8

Jurnal

Azmil Hashim, Abdul Halim Tamuri (2012), *Persepsi Pelajar Terhadap Kaedah Pembelajaran Tahfiz al-Quran Di Malaysia* . Jurnal of Islamic and Arabic Education 4(2) 2012

Shamsul Bahari Dahalan (2008), *Perbahasan Beberapa Hukum Syarak Yang Berkaitan Dengan Kehidupan Penghafaz Al-Quran*. Darul Quran JAKIM : Jurnal Darul Quran, Bil. 12

Wan Mohamad Abd. Aziz (1997), *Pengurusan Maahad Tahfiz al-Quran: Pengalaman Darul Quran, Jabatan Kemajuan Islam Malaysia*. Darul Quran JAKIM: Jurnal Darul Quran, Bil. Ketiga.

Siddiq bin Ahmad (2000), *Ahlul Quran dan Hamlatul Quran*. Darul Quran JAKIM: Jurnal Darul Quran

Latihan Ilmiah

Fauziah Mohd Noor (1993), Penghafalan Al-Quran Di Kalangan Wanita : Satu Kajian Di Maahad Tahfiz, Pusat Islam. Universiti Malaya: Tesis Ijazah Sarjana Muda Pengajian Usuluddin

Mohd Fazri Ahmad Murad (1999), Metode-Metode Penghafalan al-Quran ; Kajian Khusus di Maahad Tahfiz al-Quran wal Qiraat Gemencheh Negeri Sembilan. Universiti Malaya : Tesis Ijazah Sarjana Muda

Musykkiratul Basitan Hj Idris (2011), Penguasaan Bacaan Dan Hafazan Al-Quran Di Kalangan Pelajar Tahfiz: Kajian Di Maahad Tahfiz Sains, Bendang Baru, Tanah Merah, Kelantan. Universiti Kebangsaan Malaysia : Latihan Ilmiah Pengajian Al-Quran Dan Al-Sunnah

Nur Amily Bt Zulkifli (2012), Kaedah Pengurusan Masa Di Kalangan Pelajar Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, Kelantan. Universiti Kebangsaan Malaysia: Latihan Ilmiah Fakulti Pengajian Islam

Rosliza Binti Noor (2013), Sistem Pembelajaran Dan Kaedah Hafazan Al-Quran : Satu Kajian Di Maahad Tahfiz Sains, Bendang Baru Tanah Merah, Kelantan. Universiti Kebangsaan Malaysia : Latihan Ilmiah Pengajian al-Quran Dan al-Sunnah

Marisan Binti Shamsuddin (2013), Keberkesanan Amalan Solat Berjamaah Di Kalangan Pelajar Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, Kelantan. Universiti Kebangsaan Malaysia : Latihan Ilmiah Fakulti Pengajian Islam

Disertasi

Hamdan Abdullah (2008), Sumbangan Ma'ahad Tahfiz swasta negeri Selangor terhadap pengajian Al-Qur'an : kajian di Ma'ahad Hafiz Klang. Universiti Malaya: Disertasi Sarjana Usuluddin Jabatan al-Quran dan al-Hadith

Shahrulkarnain Mohamad Nazir (2013), Program Sijil Tahfiz Al-Qur'an Darul Quran JAKIM-Universiti Islam Antarabangsa Malaysia : Analisis Terhadap Pencapaian Hafazan Dan Permasalahannya. Universiti Malaya: Disertasi Sarjana Usuluddin Jabatan al-Quran dan al-Hadith

Muhammad Hana Pizi Abdullah (2007), Pengajian Qira'at di Maahad Tahfiz al-Qur'an Majlis Agama Islam Kelantan : Suatu kajian terhadap riwayat Syu'bah an 'Asim. Universiti Malaya ; Disertasi Sarjana Usuluddin Jabatan al-Quran dan al-Hadith

Tesis Doktor Falsafah

Azmil Hashim (2010), Penilaian Pelaksanaan Kurikulum Tahfiz Al-Quran di Darul Quran JAKIM dan Maahad Tahfiz Al-Quran Negeri. Universiti Kebangsaan Malaysia: Tesis Doktor Falsafah Fakulti Pendidikan

Abdul Rahman al-Qari Abdullah (2011), Pengajian Tahfiz al-Quran dan Qiraat di Kelantan : Tumpuan Terhadap Sumbangan Dato' Haji Muhammad Nor bin Ibrahim. Universiti Malaya : Tesis Doktor Falsafah Fakulti Usuluddin

Laman Sesawang :

Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah,

http://mtstm.edu.my/index.php?option=com_content&view=article&id=78&Itemid=13

1. 23 Januari 2016

Darul Quran JAKIM,

http://www.darulquran.gov.my/index.php?option=com_content&view=article&id=84&Itemid=127. 25 Januari 2016

Tahfiz Daril Naim, <http://maahadtahfizdarilnaim.blogspot.my/>. 28 April 2016

Temubual

Masipah binti Mat Soh, Guru tasmi' al-Quran Maahad Tahfiz Sains, Tanah Merah, Kelantan. Temubual pada 21 Mac 2016.

Mohd Hariz bin Fathee, Pengetua Maahad Tahfiz al-Azhari Machang di Kompleks Ilmu Azhari. Temubual pada 1 April 2017.

Nurul Huda binti Zabidin, bekas pelajar Al-Imam Institut, Kubang Kerian sesi 1994-2002. Temubual pada 21 Mac 2016.

Nazaruddin bin Jalaluddin, mantan Pengurus Persatuan Maahad Tahfiz Kelantan (PERMATA). Temubual pada 24 Mac 2016.

Mohd Nasir bin Mohamed Hasbullah, selaku Pengetua (*MUDIR*) Maahad Tahfiz al-Quran, Pulai Chondong, Kelantan. Temubual pada 24 Mac 2016.

Che Khairuleffendi bin Che Kamaruzaman, selaku Penolong Pengarah Bahagian Tahfiz Yayasan Islam Kelantan. Temubual pada 25 Februari 2016.

Haji Azhar bin Mat Yusof, selaku pengetua Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah, Kelantan. Temubual pada 21 Julai 2016.

Muhammad Zulhizmi bin Othman, ketua Jabatan al-Quran dan Hadis, Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS), Nilam Puri Kelantan. Temubual pada 3 April 2017.

Lain-lain

Majalah Sekolah al-Arif, Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah tahun 2014.

Jurnal Pengurusan Dan Perancangan Akitiviti Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah 1437H / 2016 M.

Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah. “Maahad Tahfiz Sains”. Pamplet 2016.

Yayasan Islam Kelantan. “Syarat Kemasukkan dan Sistem Pengajian di Maahad Tahfiz Kawalan ”. Risalah. 2005.

Buku Panduan Pengajaran dan Pembelajaran Kelas al-Quran, Unit al-Quran Maahad Tahfiz Sains Tanah Merah. Sesi 2014.

Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS), Pamplet Diploma Tahfiz al-Quran dan Diploma Qiraat dan Tarannum. 2017